

İlham ƏLİYEV: “Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları müasir Azərbaycanın inkişafının şahidi ola bilsəydilər, bizimlə fəxr edərdilər”

Rəsmi dövlət qəzeti

AZƏRBAYCAN

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

№ 119 (7846) BAZAR, 27 may 2018-ci il

Qəzetin əsası 1918-ci ildə qoyulmuşdur

www.azerbaijan-news.az

Qiyməti 40 qəpik

100 il bundan əvvəl Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması bizim üçün tarixi hadisədir. Biz qanuni qürur hissi keçiririk ki, Şərqdə demokratiyanın əsasını qoyan möhz Azərbaycan xalqı olub. Demokratik respublikanın ənənələri bu gün də yaşayır və müasir Azərbaycan onun hüquqi varisi.

Həqiqi müstəqilliyin qorunub saxlanılması onu öldə etməkdən çox çətindir. Bugünkü Azərbaycan tam mənada müstəqil dövlətdir. O dövlət ki, gələcəklə bağlı aydın baxışa malikdir. Hesab edirik ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları müasir Azərbaycanın inkişafının şahidi ola bilsəydilər, bizimlə fəxr edərdilər. Biz isə onlarla fəxr edirik və həm özümüzə, həm də dünyaya nümayiş etdiririk ki, insanlar yalnız müstəqillik dövründə, öz taleyinin sahibi olanda uğura nail olurlar. Bu gün Azərbaycan bunun bariz nümunəsidir.

İLHAM ƏLİYEV

1918-ci il 28 may, *İstiqlal Bəyannaməsi*:

“Bu gündən etibarən Azərbaycan tamhüquqlu müstəqil dövlətdir”

1. Bu gündən etibarən Azərbaycan xalqı hakimiyyət haqqına malik olduğu kimi, Cənub-Şərqi Zaqafqaziyanı əhatə edən Azərbaycan da tamhüquqlu müstəqil bir dövlətdir.
2. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin idarə forması Xalq Cümhuriyyətidir.
3. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bütün millətlərlə, xüsusilə qonşu olduğu millətlər və dövlətlərlə mehriban münasibətlər yaratmaq əzmindədir.
4. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti milliyyətdən, məzhəbindən, sınıfından, silkindən və cinsindən asılı olmayaraq öz sərhədləri daxilində yaşayan bütün vətəndaşlarına siyasi hüquqlar və vətəndaşlıq hüququ təmin edir.
5. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz ərazisi daxilində yaşayan bütün millətlərin sərbəst inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır.
6. Müəssislər Məclisi toplanıncaya qədər Azərbaycan idarəsinin başında xalqın seçdiyi Milli Şura və Milli Şura qarşısında məsuliyyət daşıyan Müvəqqəti Hökumət durur.

Bax: səh. 10

Müsləman Şərqinin ilk cümhuriyyəti

Müsləman Şərqində ilk demokratik respublikanın - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasından 100 il keçir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev milli tariximizə xüsusi qayğı və hörmət əlaməti olaraq cümhuriyyətin yubileyi haqqında 2017-ci il 16 may tarixində müvafiq sərəncam imzalayıb.

Məlum olduğu kimi, 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan xalqını təmsil edən Milli Şura müsləman Şərqində ilk dəfə olaraq respublika formasında Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini elan etdi. Zaman etibarilə bu tarixi hadisədən uzaqlaşdıqca, onun təkcə Azərbaycan və müsləman Şərq deyil, bütün dünya üçün böyük əhəmiyyət daşıdığı daha aydın şəkildə özünü göstərir, cümhuriyyət irsinə təkrarən müraciət olunur və çoxlu suallara olan cavabları yenidən oxumaq və ibarət almaq lazım gəlir: Cümhuriyyəti yaradılmasına aparan tarixi yol necə olub? Cümhuriyyət necə elan edilib? Buna hansı daxili və beynəlxalq amillər təsir edib? Azərbaycan hökumətinin ölkə daxilində həyata keçirdiyi tədbirlərin əhəmiyyəti nədən ibarət olub? Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövlətinin xarici siyasəti necə olub? Dövlət müstəqilliyinə necə son qoyulub? Cümhuriyyət dövrü tariximizdən hansı ibarət dərsləri almalyıq?

Həç kəsə sirr deyildir ki, sovet dövründə Azərbaycan tarixinin barəsində yazılmayan və danışılmayan, üstündən süklə keçilən, yazılan və danışılana isə kobudcasına təhrif edilən səhifələrindən biri 1918-1920-ci illər Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrü olub. Bu tarixə dair arxiv sənədləri daim “məxfi”, “tam məxfi” qrifləri altında saxlanıldığından tədqiqatçılar tarixi həqiqətlərin heç də hamısını bilməyiblər, bilənləri isə ideologiya-yanın təsiri altında onu məqsədi şəkildə, düşünərək təhrif edərək yazıblar. Lakin Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bərpa edildikdən sonra yaranmış yeni şəraitdə “tam məxfi”, “məxfi” arxiv fondları açıldıqda tamamilə başqa bir mənə-

rə üzə çıxdı. Cümhuriyyət tarixinə yeni baxış meydana gəldi.

Cümhuriyyət tarixinin sistemli şəkildə araşdırılmasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyi ilə əlaqədar olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 1998-ci ildə imzaladığı “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında”, “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyinə həsr olunmuş əsərlərin nəşr edilməsi haqqında” və “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş ümum-respublika mərasiminin keçirilməsi haqqında” sərəncamları mühüm rol oynadı. Məhz həmin sərəncamlarda nəzərdə tutulmuş məsələlərin yerinə yetirilməsi nəticəsində sonrakı illərdə cümhuriyyət dövrü tarixinə həsr olunmuş ciddi, əhatəli və dərin elmi-tədqiqat işləri aparıldı, qiymətli əsərlər yazıldı, xarici siyasət sənədləri, parlamentin stenoqramları və b. nəşr edildi.

Cümhuriyyətin yaradılmasına aparan tarixi yol

Cümhuriyyətin elan edilməsi göyəndüşmə olmadı. Məlumdur ki, çarizmin Azərbaycanın şimalını işğal edib ilhaq edəne qədərki müəyyən dövrdə Azərbaycan xalqının zəngin dövlətçilik ənənələri mövcud idi. Lakin 1828-ci ildə Azərbaycanın şimalı çar Rusiyası tərəfindən xanlıqlar formasında işğal edildikdən sonra tamamilə yeni bir şərait yarandı.

Ardı 6-cı səh.

ADA Universiteti innovativ və global dünyagörüşünə malik kadrlar hazırlayır

Prezident İlham Əliyev universitetdə keçirilən məzun günündə iştirak edib

Mayın 26-da ADA Universitetində məzun günü keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva tədbirdə iştirak ediblər.

ADA Universitetinin rektoru, xarici işlər nazirinin müavini, səfir Hafiz Paşayev dövlət başçısına bu təhsil ocağının fəaliyyətinin genişləndirilməsi layihəsi ilə bağlı məlumat verdi.

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən ingilisdillli dövlət ali təhsil müəssisəsi olan ADA Universiteti müasir təhsil standartlarını əsas tutaraq qabaqcıl dünya təcrübəsini tətbiq edir, innovativ və global dünya görüşünə malik kadrlar hazırlayır.

ADA Universitetinin rektoru **Fariz İsmayilzadə** daha bir tədris ilinin uğurla başa çatdığını deyərək bildirdi ki, bu gün universitetin

məzunlarının nailiyyətləri, vətənpərvərlik ruhu təntənə ilə qeyd edilir.

Məzun günü təhsil müəssisəsinin professor-müəllim

heyətinin səhnəyə çıxması ilə başladı.

ADA Universitetində tələbə, müəllim və işçi heyəti 46 müxtəlif ölkədən olan

insanların təşkil etməsi burda beynəlmiləl mühitin yaradılmasına böyük töhfə verir. Tələbələr bu təhsil ocağında müasir tələbə

şəhərciyə mühitindən, fəal və maraqlı tələbə həyatından, yüksək akademik göstəricilərlə oxuyan tələbələrə təhsil haqqında güzəştlərdən və dünyanın 60 aparıcı universiteti ilə təhsil mübadiləsi imkanlarından yararlanırlar.

Sonra universitetdə təhsil alan cənəbi tələbələr öz dövlət bayraqlarını gətirdilər.

Burada 41 ölkədən 2200 tələbə təhsil alır ki, onlardan da 85 faizi bakalavr, 15 faizi isə magistr pilləsindədir. Təhsil müəssisəsində ictimai və beynəlxalq münasibətlər, biznes, informasiya texnologiyaları, magistr pilləsi üzrə isə diplomatiya və beynəlxalq münasibətlər, dövlət idarəetməsi, biznesin idarə olunması, MBA, təhsil menecmenti ixtisasları üzrə təhsil alırlar.

Daha sonra fəxri qarovul dəstəsi Azərbaycan bayrağını gətirdi.

Dövlət himni səsləndirildi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev məzun günündə çıxış etdi.

Bax: səh. 2

ADA Universiteti innovativ və global dünyagörüşünə malik kadrlar hazırlayır

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Əziz dostlar, bu gün ADA Universitetində məzun günüdür. Bu münasibətlə bütün məzunları ürəkdən təbrik edirəm, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Məzunlar üçün yeni dövr başlayır. Mən əminəm ki, universitetdə aldığınız biliklər onlara həyatda layiqli yer tutmaq üçün kömək edəcəkdir. ADA Universiteti Azərbaycanın aparıcı ali məktəblərindən biridir. Bu universitetdə təhsilin səviyyəsi çox yüksəkdir. Universitet həm ölkəmizdə, həm xaricdə böyük nüfuz qazanmışdır və bu gün burada səsləndi ki, universitetdə 41 ölkədən tələbələr oxuyur. Bu, özlüyündə bir göstəricidir. Onu göstərir ki, doğrudan da, ADA qısa müddət ərzində çox yüksək nüfuz qazanaraq ölkəmizin aparıcı ali məktəblərindən birinə çevrilmişdir.

ADA-da təhsil alan tələbələr əminəm ki, gələcəkdə ölkəmizin həyatında fəal rol oynayacaqlar, ölkəmizin hərtərəfli inkişafına öz töhfələrini verəcəklər. Bir neçə il bundan əvvəl mənim təşəbbüslə Azərbaycan tələbələrini xaricdə təhsil almaları üçün müvafiq proqramlar qəbul edildi, vəsait ayrıldı və bizim gənclərimiz dünyanın aparıcı ali məktəblərinə ezam olundular. Bu proqramların çox böyük faydası oldu, minlərlə Azərbaycan gənci xaricdə yüksək təhsil alaraq vətənə qayıdıblar və bu gün ölkəmizin inkişafında fəal rol oynayırlar. Ancaq, əlbəttə, əsas vəzifəmiz ondan ibarət olmalıdır ki, Azərbaycanda təhsilin səviyyəsi artсын və beynəlxalq standartlara cavab versin. ADA Universitetinin yaradılması bu məqsədi güdürdü. Bu gün tam əminliklə demək olar ki, burada tələbələrə verilən biliklər, təhsil ən yüksək standartlara uyğundur. Mən ADA-nın bütün professor-müəllim heyətinə, universitetin rəhbərliyinə gördükləri işlərə görə minnətdarlığımı bildirirəm və onlara gələcək fəaliyyətlərində yeni uğurlar arzulamaq istəyirəm.

Təhsil hər bir dövlətin gələcəvidir. Bu sözlər dəfələrlə müxtəlif kürsülərdən səsləndirilib. Yəqin ona görə ki, bu, həqiqətdir, bu, doğrudan da belədir. Əgər biz inkişaf etmiş ölkələrin tarixinə və bugünkü inkişaf dinamikasına nəzər salsaq görürük ki, əsas hərəkətverici güvvə təhsildir, elmdir, texnologiyalardır, innovasiyalardır. Təbii resurslar yox, məhz biliklər. Ona görə biz də çalışırıq və bundan sonra da çalışmalıyıq ki, Azərbaycanda təhsilin səviyyəsi daha da qalxsın. Təhsilin səviyyəsi dünyanın ən yüksək standartlarına cavab versin. Əgər biz buna nail ola bilsək, - mən inanıram ki, buna nail olacağıq, - onda ölkəmizin uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafı təmin ediləcəkdir. Bizim gənclərimiz bilikli, peşəkar və vətənpərvər olmalıdır. Bax, bu amillərin sintezi bizim ölkəmizin gələcək uğurlu inkişafını şərtləndirəcəkdir. Mən əminəm ki, bizim gənclərimiz məhz bu istiqamətdə öz fəaliyyətlərini davam etdirəcəklər. Mən bilərəm ki, bizim gəncləri-

mizin mütləq əksəriyyəti dediyim meyarlara tam uyğundur.

Ölkəmizdə savadlılığın səviyyəsi təxminən 100 faizə yaxındır. Eyni zamanda, təhsillə bağlı olan islahatlar, yeniliklər əlbəttə ki, öz nəticəsini verəcək və verir. Buna müəyyən vaxt, zaman lazımdır. Ancaq biz düzgün yoldayırıq və əminəm ki, ölkəmizin uğurlu inkişafını güclü kadr potensialı təmin edəcək. Əsas məqsəd bundan ibarətdir və biz ADA-nın təmsilində, digər aparıcı ali məktəblərimizin təmsilində bunu görürük. Azərbaycanda təhsil ölkəmizin dinamik inkişafı ilə addımlamalıdır. Təhsilə göstərilən diqqət bizim büdcə xərclərimizdə də özünü büruzə verir. Büdcə xərclərimizin əsas hissəsi təhsillə və müdafiə potensialımızla bağlıdır. Bu da təbii. Çünki biz müharibə şəraitində yaşayırıq və müdafiə xərcləri, əlbəttə ki, prioritet məsələ olmalıdır. Bu gün Azərbaycan Ordusu dünya miqyasında 50 ən güclü ordu sırasındadır. Ümid edirəm ki, təhsilimizin səviyyəsi də bu hədəfə yaxınlaşacaqdır.

Bildiyiniz kimi, ADA Azərbaycan Diplomatik Akademiyası kimi yaradılmışdır və bunun adında da bu, öz əksini tapır. Əlbəttə ki, burada bundan sonra digər fənlər üzrə tədris proqramları tərtib edildi, universitetin maddi-texniki bazası möhkəmləndirildi. Bakının bu gözəl şəhərində indi gözəl universitet şəhərciyi yaradılmışdır. Buraya gələrkən mənə yeni korpusların tikintisi ilə bağlı məlumat verildi. Mən çox şadam ki, şəhərimizdə belə müasir təhsil şəhərciyi vardır. Mən ADA-nın gələcək genişlənmə proqramını da bəyənirəm. Azərbaycan dövləti, əlbəttə, bu məsələlərin həllinə diqqət yetirəcək və lazımı vəsait də ayrılacaq ki, bu işlər davam etdirilsin.

Ancaq nəzərə alsaq ki, ADA Universitetinin əsas məqsədi xarici siyasətlə bağlı kadrlar hazırlamaqdır, mən xarici siyasətimizlə bağlı bir neçə fikrimi bildirmək istəyirəm. Azərbaycanın xarici siyasəti prinsipli siyasətdir və müstəqil siyasətdir. Hesab edirəm ki, buna görə biz beynəlxalq aləmdə böyük nüfuzla malik və bu gün Azərbaycan dünya miqyasında çox etibarlı tərəfdaş, ləyaqətli dövlət kimi tanınır. Bizimlə hesablaşsınlar, bizimlə əməkdaşlıq etmək istəyən ölkələrin sayı getdikcə artır və bütün beynəlxalq arenalarda Azərbaycan öz milli maraqlarını müdafiə edir. Xarici siyasətimiz daxili siyasətimizin davamıdır və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun artırılmasına və iqtisadi maraqlarımızın təmin edilməsi istiqamətinə hesablanan xarici siyasətdir.

Müstəqil siyasət aparmaq xüsusiyyəti bizim bölgəmizdə və indiki şəraitdə o qədər də asan məsələ deyil. Ancaq bizim mövqeyimiz həmişə ondan ibarət olub ki, biz müstəqil siyasətimizlə xalqımızın maraqlarını təmin etməliyik. Azərbaycan xalqının maraqları bizim üçün hər şeydən üstündür. Məhz buna görə hesab edirəm ki, biz böyük

hörmətə nail ola bildik və bunun əyani təzahürü BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçilməmizdir. 155 ölkə Azərbaycana etimad göstərib bizi dünyanın ən mötəbər qurumu olan Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçmişdir. Bu, bizim beynəlxalq nüfuzumuzun bariz nümunəsidir. O gündən artıq bir neçə il keçibdir. Mən tam əminəm ki, bu gün Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə daha da möhkəm dayaqlara və hörmətə layiq bir ölkədir.

Xarici siyasətimizin əsas məsələsi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllidir. Biz prinsipli mövqeyimizdən bir addım geri dönmürük və dönməyəcəyik. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın əzəli torpağıdır, bizim tarixi torpağımızdır. Beynəlxalq hüququn normaları da bu ərazini Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi təsdiqləyir və bu məsələ ilə bağlı mötəbər beynəlxalq təşkilatların bir çox qərar və qətnamələri vardır. Onların arasında BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi və digər mötəbər beynəlxalq təşkilatların qərar və qətnamələri bizim mövqeyimizi daha da gücləndirir və münaqişənin həlli üçün hüquqi əsaslar yaradır. Son vaxtlar Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Parlamenti, Avropa Şurası Parlament Assambleyası, ECO və digər təşkilatlar tərəfindən məsələ ilə bağlı qərarlar qəbul edilib. Bu məsələ ancaq və ancaq ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapmalıdır. Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyü qeyd-şərtsiz bərpa edilməlidir, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri qeyd-şərtsiz və dərhal icra olunmalıdır.

Biz bu məsələ ilə bağlı bundan sonra da prinsipli siyasət aparacağıq. Ancaq bunu da yaxşı bilirik ki, bugünkü dünyada beynəlxalq hüquq heç də hər zaman işləmir. Son vaxtlar, ümumiyyətlə, işləmir. Bu, realıqdır. Biz real dünyada yaşayırıq və əlbəttə ki, öz siyasətimizi dünyada mövcud olan real vəziyyətə uyğunlaşdırmalıyıq. Ona görə, əlbəttə, biz bundan sonra da həm iqtisadi sahədə, həm ordu quruculuğu sahəsində və digər sahələrdə öz gücümüzü artıraraq münaqişənin həllini yaxınlaşdırmalıyıq.

Bu gün dünyada güc amili ön plana çıxır. Biz bunu demək olar ki, hər gün görürük. Əlbəttə, biz bu istiqamətdə öz addımlarımızı atmışıq və atacağıq. Son illər ərzində ordu quruculuğuna ayırdığımız diqqət və qaydığımız vəsait bir daha göstərir ki, biz düzgün yoldayırıq və bu yolu davam etdirəcəyik.

Azərbaycan regional əməkdaşlıq formatında çox fəal çalışır. Biz regional əməkdaşlıq formatlarını yaradılmasına çalışırıq və demək olar ki, buna nail ola bilmişik. Bizim təşəbbüsumüzlə hazırda bölgədə dörd üç və dördtərəfli regional əməkdaşlıq formatı mövcuddur. Biz bu əməkdaşlıq formatlarının təşəbbüskarı olmuşuq. Onların çox praktikl mənası var. Bu əməkdaşlıq bu for-

matlarda iştirak edən bütün ölkələr üçün faydalıdır. Biz bu işi davam etdirəcəyik. Biz bu bölgədə yaşayırıq və əlbəttə, bölgədə sülhün, sabitliyin təmin edilməsi, o cümlədən beynəlxalq əməkdaşlıqdan asılıdır. İşğalçı Ermənistandan başqa bizim heç bir ölkə ilə heç bir problemimiz yoxdur. Əksinə, bizim bütün ölkələrlə əlaqələrimiz inkişaf edir. Bu əlaqələr bərabərhüquqlu əlaqələrdir, qarşılıqlı hörmət, bir-birinin işinə qarışmamaq əsasında formalaşan əlaqələrdir. Biz heç bir ölkənin daxili işinə heç vaxt qarışmamışıq və qarışmırıq. Əlbəttə ki, eyni yanaşmanı bütün ölkələrdən gözləyirik və bunu təmin edirik. Ona görə regional çərçivədə əməkdaşlıq, əlbəttə ki, ikitərəfli əlaqələrin üzərində qurulubdur. Biz bu ikitərəfli əlaqələri çoxtərəfli əlaqələrə çevirə bilmişik.

Bu gün bizim təşəbbüsumüzlə həyata keçirilən nəhəng enerji və nəqliyyat layihələrinin uğurla icra edilməsi, o cümlədən regional vəziyyətdən də asılıdır. Biz bu vəziyyəti özümüz dəyişdiririk, müsbətə doğru dəyişdiririk. Bizim xarici siyasət konsepsiyamızda qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq xüsusi yer tutur. Biz hesab edirik ki, qonşu ölkələr, dost ölkələr bir-birinə kömək etməlidir, bir-birinin problemlərini qəbul etməlidir və birgə sayırlar problemlərin həlli işində çalışmalıdır.

Biz çox uğurlu enerji diplomatiyası aparırıq. Bizim nəhəng enerji layihələrimiz, o cümlədən böyük dərəcədə diplomatik sayırlar nəticəsində mümkün olmuşdur. Əlbəttə ki, burada bir neçə amil öz rolunu oynayır - həm iqtisadi baxımdan Azərbaycanda mövcud olan gözəl investisiya iqlimi, sabitlik, əmin-amanlıq, beynəlxalq əməkdaşlıq və həm də bizim diplomatik sayırlarımız. Çünki biz enerji layihələrimizi ancaq qonşu və dost ölkələrlə birlikdə icra edə bilərik. Bizim açıq dənizlərə çıxışımız yoxdur. Ona görə istənilən enerji layihəsi beynəlxalq əməkdaşlıq tələb edir. Ona görə enerji diplomatiyamız da çox uğurlu olmuşdur və bu gün bunu bütün dünya etiraf edir. Biz neinki regionun, Avrasiyanın enerji xəritəsini yenidən tərtib etmişik. Bir neçə gündən sonra rəsmi açıqlıq olaraq "Cənub qaz dəhlizi" bizim tarixi nailiyyətimizdir, tarixi qələbəmizdir.

Biz nəqliyyat diplomatiyasını uğurla icra edirik. Demək olar ki, enerji dəhlizlərinin marşrutu ilə inkişaf edən nəqliyyat marşrutları, o cümlədən çox ciddi diplomatik sayırlar nəticəsində mümkün olub. Biz Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsini də yenidən tərtib etmişik və bu işlərdə uğurlar qazanmışıq. Deyə bilərəm ki, enerji, nəqliyyat diplomatiyası ilə bağlı bizim bütün təşəbbüslərimiz, bütün addımlarımız uğurlu olub və həm bizə, həm bizimlə bərabər işləyən ölkələrə böyük dividendlər gətirir və bizi bundan sonra da hələ böyük mənfəət gözləyir. Bu gün icra edilən layihələr ölkəmizin güdrətini uzunmüddətli formatda

təmin edəcək, ölkəmizin dayanıqlı inkişafını təmin edəcək. Əlbəttə, bax, bu layihələrin icrasında diplomatik sayırlar böyük rol oynayır.

Əlbəttə, biz təbii resurslarımızdan səmərəli şəkildə istifadə edərək ölkəmizi inkişaf etdirdik, gücləndirdik. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında ən sabit ölkələrdən biridir. Azərbaycanda böyük quruculuq işləri aparılır. Mən bilərəm ki, ADA Universitetində biznes fənlərə, iqtisadi fənlərə böyük diqqət göstərilir. Hesab edirəm ki, biz bu sahədə də çox təsirli nailiyyətlərə imza atdıq. Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı tam daxili resurslar üzərində qurulmuş iqtisadiyyatdır, heç bir xarici maliyyə institutundan, yaxud da ki, xarici ölkədən asılı olmayan iqtisadiyyatdır. Bizim xarici dövlət borcumuz ümumi daxili məhsulumuzun cəmi 20 faizini təşkil edir. Bizim valyuta ehtiyatlarımız xarici borcumuzdan 4-5 dəfə böyükdür. Biz istənilən vaxtda bütün bəzərlərə ödəyə bilərik.

Biz gözəl sərmayə iqlimi yaradaraq ölkəmizə son 15 il ərzində 230 milyard dollar sərmayə cəlb edə bilmişik. Yoxsulluqla, işsizliklə bağlı atılan addımlar dünya birliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Biz gənc müstəqil dövlətik. Ancaq biz rəqəbatqabiliyyətliliyinə görə dünya miqyasında 35-ci yerdəyik. Biz dünya miqyasında inklüziv inkişaf indeksinə görə inkişafda olan ölkələr arasında üçüncü yerdəyik. Yeni, bütün bu rəqəmlər dediyim sözlərin əyani təsdiqidir.

Əminəm ki, bu gün ölkə qarşısında duran vəzifələr uğurla icra ediləcək. Çünki bizim güclü iqtisadi potensialımız, çox müsbət beynəlxalq nüfuzumuz var. Çox dinamik cəmiyyətimiz, fəal gənclərimiz, çox bilikli vətəndaşlarımız və güclü siyasi iradəmiz var. Əsas vəzifə ondan ibarətdir ki, ölkəmizin uzunmüddətli dayanıqlı inkişafı təmin edilsin. Bu isə bax, bu gün burada əyləşən və bizim başqa ali məktəblərdə bu gün eyni tədbiri keçirən gənclərdən asılıdır. Bir daha demək istəyirəm ki, gənclər bizim gələcəyimizdir. Gələcəkdə ölkəmizin taleyi, müstəqilliyi, xoşbəxtliyi gənclərdən asılı olacaq. Ona görə gənclər daim vətən sevgisi ilə yaşamaqlıdırlar, peşəkar, bilikli, vətənə bağlı olmalıdırlar. Əminəm ki, bizim gənclərimiz bu yüksək meyarlara daim cavab verəcəklər.

Əziz gənclər, mən bir daha sizi məzun günü münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Demək istəyirəm ki, sizin qarşınızda bütün imkanlar mövcuddur. Siz gözəl, qüdrətli ölkədə yaşayırsınız. Siz gözəl təhsil almısınız. Siz xarici dillər bilirsiniz. Əminəm ki, siz tam yetişmiş peşəkarlar kimi istənilən sahədə işləyə bilərsiniz. Mən sizə ancaq və ancaq uğurlar arzulamaq istəyirəm. Arzulamaq istəyirəm ki, siz bu gözəl şans əldən verməyiniz, həyatda layiqli yer tutmanız və ölkəmizin inkişafına öz dəyərli töhfənizi verəsiniz. Bir daha təbrik edirəm və uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Onu da deyək ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə təhsil ocağında builki məzun gününün mövzusu "100 ilin təfəkkürü, maarifi və dəyərləri"dır.

Tədbirdə ADA məzunlarını həsr olunan videoçarx nümayiş olundu.

* * *

Sonra universitetin məzununu, biznes fakültəsinin iqtisadiyyat üzrə bakalavri **Azər Əliyev** çıxış etdi. O, bu tədbirdə bütün məzunların adından çıxış etməkdən şərəf hissi keçirdiyini dedi. Qeyd etdi ki, onun və digər məzunların ADA Universitetində keçirdiyi tələbəlik illəri çox maraqlı, sevincli və həyəcanlı olub.

"Mən 4 il əvvəl həyatımın ən önəmli qərarını verməklə təhsil

almaq üçün ADA Universitetini seçdim", - deyən Azər Əliyev bu təhsil ocağında oxuduğu dövrdə innovativ və akademik mühitin şahidi olduğunu bildirdi. O, bütün

məzunlar adından ADA Universitetinin rəhbərliyinə, professor-müəllim heyətinə minnətdarlığını bildirərək dedi:

- Həyatımızın bu çətin mərhələsində bizə dəstək olan insanlara hamımız minnətdar olmalıyıq. Burada çıxış etməyimin əsas səbəblərindən biri odur ki, universitetimizin professor-müəllim heyətinə minnətdarlıq edim. Əziz professorlar, mən məzunlar adından sizə böyük təhsil verdiyiniz üçün göstərdiyiniz sayırlara görə minnətdarlığımı bildirirəm. Sizin bilik və təşəbbüsləriniz sayəsində mənim və bir çox digərlərinin öz ixtisaslarına maraqlarını artırıbsınız.

Tələbəlik illəri, təhsil-tədris və imtahan proseslərindən xoş təəsürlərlə danışan Azər Əliyev qeyd

etdi ki, ADA-da vətənpərvər, bilikli və peşəkar kadr kimi yetişmək üçün hərtərəfli şərait var. O dedi:

- Sonda bildirmək istəyirəm ki, ADA Universiteti həyatımızın ən yüksək zirvəsinə çatmaq üçün bizə möhkəm əsas verib. İndi sabahın global liderinə çevrilmək üçün bizim böyük potensialımız var. Bizdə, həmçinin məsuliyyətli vətəndaş olmaq üçün güclü bir hiss formalaşılıb.

* * *

Daha sonra ADA-nın tədris işləri üzrə prorektor **Vəfa Kazdal** çıxış edərək dedi:

- Cənab Prezident, bu gün bizimlə ən sevincli günümüzü bölüşməyiniz, əslində, bir daha onun sübutudur ki, Siz daim bizə öz dəstəyinizi, qayğınızı və etimadi-

nızı göstərmisiniz. Əslində, ADA Universiteti məhz bu dəstəyə və bu qayğıya arxalanaraq təhsil sahəsində bir neçə mühüm islahatlara imza atıb və imza atmaqda davam edəcək. Mən hər birimizin adından bizə göstərilən bu etimada, qayğıya və dəstəyə görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirmək istədim.

Vəfa Kazdal ADA Universitetinin və tələbələrini uğurlarından danışdı, ADA-da təhsil aldıqları vaxtda tələbələrini fikirlərini bölüşərək bildirdi:

- ADA tələbələri, bizim uğurumuz sizsiniz, sizə inanımız sonsuzdur. Biz çox sevinirik ki, siz ADA Universitetinin əsas missiyasını anlıyır, ona dəyər verirsiniz. Mən hətta deyirdim

ki, siz onu artıq təmsil etməyə başlamısınız.

Universitetimizin müəllim və tələbələrini bütöv edən məhz ADA-nın missiyası və dəyərləri-

dır. Çünki bütün bunları tələbələrə öz nümunələrində aşılayan bizim müəllimlərimizdir. ADA Universitetinin çox gözəl bir ənənəsi var. Hər il may ayının əvvəlində bizdə sosial məsuliyyət və vətəndaşlıq günü keçirilir. Burada tələbələr özləri sosial məsuliyyət layihələri hazırlayırlar və həyata keçirirlər. Sosial məsuliyyət günündə o layihələrdən 3 ən əhəmiyyətli qalib elan olunur və mükafatlandırılır. Bu il çox maraqlı bir istiqamət var idi. Tələbələr təqdim etdikləri layihələrin əksəriyyəti onların universitetdə öyrəndiklərini orta məktəblərdə bölüşməklə bağlı idi.

ADA Universiteti innovativ və global dünyagörüşünə malik kadrlar hazırlayır

Prezident İlham Əliyev Universitetdə keçirilən məzun günündə iştirak edib

Əvvəlki 2-ci səh.

ADA-nın missiyası beynəlxalq səviyyəli universitet olmaqla, milli ruhlu, savadlı və səriştəli, başgəri vətəndaşlar yetişdirməkdir. Akademik mükəmməllik, cavabdehlik, şərafət, şəffaflıq, müxtəliflik, əməkdaşlıq, ünsiyyət və sosial məsuliyyət ADA Universitetinin missiyasının müəyyən olunmuş çox mühüm dəyərləridir.

Ümumilikdə bu fəlsəfə və dəyərlərimiz irsimizin, milli mənlik şüurumuzun və müasirliyiimizin vəhdətini özündə əks etdirir. Bizim tələbələrimiz ADA-nın missiya və dəyərlərini, həmçinin pedaqoji fəlsəfəsini orta məktəblərdə yayırdılar. Bu, ilk növbədə, bizim alim və müəllimlərimizin öz işlərinə vəzifə kimi deyil, bir sənət kimi yanaşmalarının nəticəsidir. Bu, bir pedaqog kimi tələbəyə inanaraq, onun təşəbbüs və yaradıcılığını önə çəkərək həvəsləndirilməsinin nəticəsidir.

Bizim ADA-nın alim və müəllimləri Amerika Birləşmiş Ştatları, Almaniya, İngiltərə, Türkiyə, İtaliya kimi ölkələrin qabaqcıl təhsil otaqlarında bilik və təcrübə əldə edirlər. Lakin onlar bu gün burada, Azərbaycanda öz gənclərimizlə o təcrübəni bölüşürlər.

Onların tədqiqat işləri bu gün dünya miqyaslı jurnallarda nəşr olunur. Bizim müəllim və alimlərimiz Sabir, Zərdabi, Mirzə Cəlil kimi marifərpərvər təfəkkürlü və dəyərlərə sadıq tələbələrimizə nümunədirlər.

Müəllim heyətimizin bir hissəsi də ecnəbi professorlardır. Gənclərimizin savadlı, cəmiyyətə faydalı və təndəş kimi yetişməsinə onların da xüsusi rolu var. Onlar bizim universitetdə xüsusi bir ruh qatırlar. Biz qürurla deyə bilərik ki, bu gün ADA-nın müəllim və alim heyəti ölkəmizdə prioritet olan müasir düşüncəli və bacarıqlı insan kapitalı yetişdirir. Xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyev deyirdi: "Mən dünyada müəllimdən yüksək ad tanıram". Öziz tələbələrim, mən bilirəm və bir neçə dəfə də şahidi olmuşam ki, siz gözəl keçən dərsi alqışlamısınız. Amma mən istərdim ki, siz son dəfə öz müəllimlərinizi bir daha səmimi-qəlbdən alqışlayasınız.

ADA-nın tədris işləri üzrə rektoru gənclərin savadlı və cəmiyyətə faydalı yetişməsi üçün ADA-nın müəllim və professor heyətinin əməyini vurğulayaraq onların müasir düşüncəli insan kapitalı yetişdirdiklərini bildirdi.

* * *

ADA Universitetinin rektoru, xarici işlər nazirinin müavini **Hafiz Paşayev** məzun günündə dərin məzmunlu çıxışına görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi. Bunun hər bir məzunun həyatında unudulmaz xatirə kimi qalacağına əminliyini ifadə etdi. Dövlət başçısının 2012-ci ildə ilk dəfə ADA-ya gəldiyini və burada yeni kampusun açılışında iştirak etdiyini, təhsil ocağının fəaliyyət istiqamətlərini genişləndirilməsi ilə bağlı tövsiyələrini verdiyini bildiren rektor dedi:

- Həmin gün Prezidentimiz cəmi bir ixtisas üzrə 14 məzunu təbrik etmişdi. Bu gün isə o, təbrik sözlərini 11 ixtisas üzrə bitirən 530 məzunla ünvanladı. O zamanla məzuna əminliyini ifadə etdi. Dövlət başçısının 2012-ci ildə ilk dəfə ADA-ya gəldiyini və burada yeni kampusun açılışında iştirak etdiyini, təhsil ocağının fəaliyyət istiqamətlərini genişləndirilməsi ilə bağlı tövsiyələrini verdiyini bildiren rektor dedi:

ADA Universitetinin tələbə və məzunlarının məşğulluq göstəricisi 90 faizdən çoxdur. Xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, bu gün informasiya texnologiyaları və mühəndislik fakültələrini bitirən ilk məzunlar Azərkosmos, ASAN İnnovasiyalar Mərkəzi, Azercell və digər dövlət və özəl qurumlarda artıq öz biliklərini tətbiq edirlər. Bu statistikadan kənar qalanlar isə ölkəmizdə və dünyanın mötəbər universitetlərində ali təhsillərini davam etdirəcəklər.

Rektor Hafiz Paşayev əmin olduğunu bildirdi ki, universitetin məzunları bilik və bacarıqlarını vətən uğrunda şərəf və layəqlə tətbiq edəcəklər, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü naminə dövlət başçısının apar-

dığı qətiyyətli siyasətə güc qatacaqlar.

Təhsil müəssisəsinin infrastrukturunun genişləndiyini, yeni akademik proqramların üzərində iş gətirdiyini, növbəti tədris ilindən hüquqşünaslıq üzrə bakalavr təhsilinə başlanılacağını deyən Hafiz Paşayev son illərdə universitetdəki elmi mərkəzlərin sayının artdığını, Xəzər Enerji və Ətraf Mühit Mərkəzi ilə yanaşı, Data Təhlilinin Tədqiqat Mərkəzinin, Avropa İttifaqı üzrə Bilik Mərkəzinin, ADA İnnovasiya və Start-up Mərkəzinin tələbələrə ölkədə strateji sahələri daha yaxından öyrənməyə imkan yaratdığını bildirdi. Bu il universiteti bakalavr pilləsinin dörd ixtisası, magistr pilləsinin isə bir ixtisası üzrə məzunların bitirdiyini diqqətə çatdırdı. Tədbirin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illik yubileyi ərəfəsində keçirildiyini və "100 ilin təfəkkürü, maarifi və dəyərləri" mövzusunda həsr olunduğunu deyən rektor ötən əsrin əvvəlində Azərbaycan müəfəkkirlərinin və maarifçilərinin azad demokratik dövlət qurmaq yolunda səylər göstərdiyini bildirdi, milli kadrların hazırlanması üçün 1919-cu ildə ilk universitetin təsis edildiyini, 100-ə yaxın tələbənin ali təhsil almaq üçün Avropa və Rusiya universitetlərinə göndərildiyini vurğuladı. "1991-ci ildə müstəqilliyini bərpa edən Azərbaycan Respublikası Xalq Cümhuriyyətinin varisi kimi təkcə onun rəmzlərini qəbul etmədi, həm də bu müstəqilliyi daimi edəcək dövlət quruculuğu siyasətini yürütməyə başladı", - deyən Hafiz Paşayev müstəqil ölkəmizin inkişafında ulu öndər Heydər Əliyevin xidmətlərini vurğulayaraq bildirdi:

- Azərbaycanın ictimai-siyasi və iqtisadi intibahının memarı Heydər Əliyev elm və təhsilin inkişafı üçün hələ sovet Azərbaycanına rəhbərlik etdiyi dövrdə ciddi addımlar atmışdı. O zaman ölkədə beş yeni ali təhsil müəssisəsi açıldı, ali məktəblərdə təhsil alanların sayı 70 mindən 100 minə qədər artdı. Respublikaya rəhbərlik etdiyi illərdə Heydər Əliyevin himayəsi ilə dünyanın qabaqcıl məktəblərində minlərlə kadr yetişdi.

Bu gün Heydər Əliyev siyasətinin davamçısı Prezident İlham Əliyev də təhsilin müasirləşməsinə və inkişafına böyük diqqət yetirir. Onun təşəbbüsü ilə xüsusi dövlət proqramı həyata keçirilib. 2007-2015-ci illərdə minlərlə gənc Dövlət Neft Fondu hesabına xaricdə təhsil alıb. Bu proqramın məzunlarından bəziləri ADA Universitetində akademik fəaliyyətə cəlb edilərək müəllim kimi çalışırlar.

Məhz bu dövlət proqramı hesabına ADA Universitetinin Maastrix Menecment Məktəbi ilə birgə təklif etdiyi biznesin idarə edilməsi ixtisasında tələbələrimiz hər iki universitetin beynəlxalq akkreditə olunmuş diplomunu almaqdadırlar.

Cənab Prezident, 2006-cı ildə Azərbaycan Diplomatik Akademiyasını yaradarkən Siz yeni təhsil ocağında təcə humanitar elmləri deyil, digər istiqamətləri, xüsusilə də deqciq elmləri inkişaf etdirməyə bizi tapşırırdınız. Buna cavab olaraq, ilk addım 2013-cü ildə informasiya texnologiyaları və mühəndislik fakültəsinin yaradılması oldu.

Universitetin rektoru Hafiz Paşayev onu da qeyd etdi ki, hər bir ali məktəbin müvəffəqiyyəti onun müəllimlərinin keyfiyyətindən asılıdır. Bu isə "Xaricdə təhsil" Dövlət Proqramını yeni formada bərpa etmək zərurətini ortaya qoyur. Belə ki, istedadlı gənclərin dünyanın ən aparıcı universitetlərində magistr və doktorantura pillələrində təhsil alıb alim və müəllim kimi vətənə dönmələri ölkə universitetlərinin uğurlu gələcəyini təmin edə bilər.

Daha sonra rektor valideynlərə müraciət edərək dedi:

- Bilirəm ki, tələbələrimizin bu-günkü uğurlarının arasında həm də valideynlərin dəstəyi, yuxusuz gecələri, imtahan nəticələrini övdlərləri ilə birgə gözlemək heyecanı dururdu. Prezident İlham Əliyev bu gün burada yalnız mötəbər qonaq qismində iştirak etmir. O, Mehriban xanım ilə birlikdə həm də bir valideyn kimi buradadır. İcazə verin, Heydər bu-günkü akademik zirvəsi münasibətilə Sizi, cənab Prezident, Mehriban xanımı və bütün ailənizi universitetimiz adından təbrik edirəm.

Valideynlərin sevincinə şərik oluruq. Sizi təbrik edərək, eyni zamanda, sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, bizə inanıb, övladlarını universitetimizə etibar etmiş-

niz. Əminəm ki, əziz valideynlər, övladlarınız sizin və bizim ümidlərimizi həyat boyunca həmişə doğruladacaqlar. Valideynlərin sevincindən heç də az olmayan sevinc hislərini müəllimlərimiz də keçirir.

Əziz müəllimlər, günbəgün sinif otaqlarına girib bilik və təcrübəni tələbələrə bölüşdüyünüzə, fədakar əməyinizə görə sizə xüsusi təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Cənab Prezident, ADA Universitetinə yarandığı gündən göstərdiyiniz etimada, Azərbaycanın istedadlı gənclərinə vətəni tərk etmədən müasir ali təhsil almağa imkan verən məktəb qurmağa bizə dəstək olduğunuzla görə Sizə minnətdarıq. Diqqətinizə görə sağ olun.

İndi isə məzun günümüzün ən heyecanlı hissəsinə keçirik - diplomların təqdim olunmasına. Bu mərasimi başlamaq üçün mən səhnəyə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevi dəvət edirəm.

* * *

Sonra diplomların təqdim edilməsi mərasimi başladı. Prezident İlham Əliyev məzunların bir qrupuna diplomları təqdim etdi.

Qeyd edək ki, bu tədris ilində ADA universitetində 11 ixtisas üzrə 530 tələbə məzun adını qazanıb. Bu il ilk məzunlarını buraxan ixtisaslar isə bakalavr pilləsi üzrə dövlət və ictimai münasibətlər, iqtisadiyyat, informasiya texnologiyaları və sistem mühəndisliyi, kompüter elmləri, magistr pilləsində isə təhsil üzrə menecment fakültələridir.

Fəaliyyət göstərdiyi illər ərzində ADA Universiteti yüksək səviyyədə təhsil verməklə yanaşı, tələbələr arasında sıx münasibətlərin qurulması, müəllim-tələbə münasibətləri, ölkənin ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak etmək baxımından da nümunəvi fəaliyyəti ilə seçilir. Bu təhsil ocağının məzunları yüksək ixtisaslı peşəkarlar kimi yetişməklə yanaşı, çalışdıqları sahələrdə əsl vətənpərvər şəxsiyyət kimi ölkəmizin ümumi inkişafına təkan verir, Azərbaycanın tərəqqisinin davamlılığını təmin etmək üçün əllərindən gələni edirlər. Universitetin məzunları hökumət və ictimai qurumlarda, biznes və konsaltinq xidmətlərində, maliyyə və bank, neft və qaz, OHT sektorlarında və istehsal sənayesi sahələrində çalışırlar.

Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab Mulatu Teşomeyə

Hörmətli cənab Prezident!
Ölkənin milli bayramı münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adından və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi yetirirəm.
Bu xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost xalqınıza əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.
Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 25 may 2018-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Cənab Prezident!
Azərbaycanın milli bayramı münasibətilə Sizə və Azərbaycan xalqına səadət və firavanlıq diləməkdən və səmimi arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.
Azərbaycanın 1918-ci ildə bəyan edilmis və 1991-ci ildə bərpa olunmuş müstəqilliyinin yüz illiyini qeyd etdiyi bir vaxtda, sabit, müasir və çiçəklənən belə bir dövlət qurmaq üçün adətən çətin keçilən yol mənə bəllidir.

Ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə əlaqələri möhkəmləndirməkdə qətiyyətli olduğuma Sizi əmin etmək istərdim. Azərbaycan gələcək çağırışların həllində və Avropa İttifaqı ilə yaxınlaşmanın davam etdirilməsində daim Fransanın dəstəyinə arxalana bilər.

Eyni zamanda, icazə verin, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin danışıqlar yolu ilə, ədalətli və dayanıqlı həlli yolunun nəhayət, tapılması üçün Minsk qrupunun həmsədri kimi Fransanın bütün səylərini əsirgəməyəcəyini bir daha vurğulayım.

Cənab Prezident, iyul ayının sonunda Sizinlə Parisdə görüşmək ümidindəyəm. Ən yüksək ehtiramımı qəbul etməyinizi xahiş edirəm.

Emmanuel MAKRON,
Fransa Respublikasının Prezidenti

Cənab Prezident!
Milli bayramınız - Respublika Günü və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edilməsinin 100 illiyi münasibətilə İtaliya xalqı adından və şəxsən öz adımdan dost Azərbaycan xalqına səmimi sülh və rifah arzularımı bildirirəm.
Ölkələrimiz uzun müddətdir ki, xalqlarımızın möhkəm və sarsılmaz dostluq əlaqələrinə söykənən, istər rəsmi, istərsə də vətəndaş cəmiyyətləri səviyyəsində mövcud olan məhsuldar əməkdaşlıq yolu ilə irəliləməkdədir. Arzu edirəm ki, bu əməkdaşlıq qarşından gələn illərdə daha da güclənsin.
Əminəm ki, rəsmi Bakı və Roma regionun digər ölkələri ilə birgə, sülh şəraitində birgəyaşayış dəyərlərinə hörmətlə, bölgedə sabitliyin və sülhün təmin edilməsi məqsədilə konstruktiv fəaliyyət göstərəcəklər.
Bu arzularla və Sizinlə tezliklə Bakıda görüşmək ümidi ilə Sizə və Azərbaycan xalqına rifah diləyir, bir daha təbriklərimi çatdırıram.
Hörmətlə,

Sergio MATTARELLA,
İtaliya Respublikasının Prezidenti

Zati-aliləri!
Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının 100 illiyi münasibətilə Sizə və xalqınıza səmimi təbriklərimi və ən xoş arzularımı çatdırıram.
Cənab Prezident, xahiş edirəm, ən yüksək ehtiramımı qəbul edasiniz.
Hörmətlə,

Sauli Niinistö,
Finlandiya Respublikasının Prezidenti

Hörmətli İlham Heydər oğlu!
Milli bayramınız - Respublika Günü münasibətilə Sizi və qardaş Azərbaycan xalqını səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.
Sizin rəhbərliyiinizlə inamla həyata keçirilən, ölkənin dinamik inkişafına, ilk növbədə, əhalinin həyat səviyyəsinin və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, müasir sənayə və infrastrukturun yaradılmasına yönəlmis genişmiqyaslı islahatların və dəyişikliklərin uğurlu nəticələri ən yüksək qiymətə layiqdir.

Beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın nüfuzunun durmadan artmasını və mövqelərinin möhkəmlənməsini dərin məmnuniyyətlə qeyd edirik.
Vurğulamaqlıyım ki, Özbəkistanda biz ölkələrimiz arasında çoxəsrlik dostluq tellərini və strateji tərəfdaşlıq münasibətlərini möhkəmləndirmək, qarşılıqlı maraq doğuran bütün istiqamətlər üzrə hər iki tərəf üçün sərfəli praktiki əməkdaşlığı genişləndirmək əzmindəyik. Söhbət əlaqələrin intensivləşdirilməsindən, fəal mübadilənin davam etdirilməsindən, əmtəə dövriyyəsinin həcmnin artırılmasından, sənayə, energetika, nəqliyyat və yüksək texnologiyalar sahəsində perspektivli layihələrin və mədəni-humanitar proqramların reallaşdırılmasından gedir.

Əminəm ki, qarşdakı yüksək səviyyəli görüşlərimiz Özbəkistan-Azərbaycan münasibətlərini keyfiyyətcə yeni səviyyəyə çatdırmağa, onları konkret məzmunla zənginləşdirməyə imkan verəcək.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizə səmimi-qəlbdən möhkəm cansağlığı, firavanlıq, ali dövləti fəaliyyətinizdə uğurlar, qardaş Azərbaycan xalqına sülh və tərəqqi arzulayıram.
Hörmətlə,

Şavkat MİRZİYOYEV,
Özbəkistan Respublikasının Prezidenti

Hörmətli İlham Heydər oğlu!
Milli bayramınız - Respublika Günü münasibətilə Sizi və Azərbaycan xalqını təbrik edirəm. Azərbaycan Respublikası firavanlaşan müasir dövlətdir. Azərbaycan ölkə vətəndaşlarının mənafələrinə və xoşməramlı iradəsinə əsaslanan müstəqil siyasət yürütməklə beynəlxalq aləmdə öz mövqelərini ardıcıl surətdə möhkəmləndirir.
Əmin olduğumu bildirirəm ki, Dağıstan ilə Azərbaycan arasında konstruktiv qarşılıqlı əlaqələr və dostluq münasibətləri bundan sonra da inkişaf edəcək və möhkəmlənəcək.
Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizə möhkəm cansağlığı və xoşbəxtlik, qardaş Azərbaycan xalqına firavanlıq və əmin-amanlıq arzulayıram.
Hörmətlə,

Vladimir VASİLİYEV,
Rusiya Federasiyası Dağıstan Respublikasının rəhbəri vəzifəsini müvəqqəti icra edən

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin 1 hissəsinin 17-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsini "Azərbaycan Respublikasının Cənəyət Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 20 oktyabr tarixli 816-VQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 2 (I kitab), maddə 202, № 3, maddələr 397, 403, 429, № 4, maddələr 631, 647, 654, № 5, maddələr 835, 846, № 6, maddələr 997, 1010, № 7, maddələr 1247, 1249, № 10, maddə 1608, № 11, maddələr 1769, 1774, 1781, 1783, 1786, 1788, № 12, maddələr 1984, 2000, 2009, 2024, 2049; 2017, № 1, maddə 21, № 2, maddələr 139, 147, 152, 162, № 3, maddələr 331, 344, № 5, maddələr 698, 701, 734, 749, 754, № 6, maddələr 1020, 1033, 1036, № 7, maddələr 1273, 1296, 1297, 1299, № 11, maddələr 1964, 1966,

1969, 1979, № 12, maddələr 2214, 2217, 2220, 2233, 2237, 2240, 2253, 2256, 2266; 2018, № 1, maddə 19; Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 29 dekabr tarixli 969-VQD nömrəli, 2018-ci il 1 fevral tarixli 981-VQD və 984-VQD nömrəli, 13 fevral tarixli 1002-VQD nömrəli, 6 mart tarixli 1035-VQD və 1038-VQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 282-ci maddənin "Qeyd" hissəsində "min manatadək olan" sözləri "beş min manatdan yuxarı olmayan" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 447-ci maddənin "Qeyd" hissəsində "az miqdarda olduqda" dedikdə, "sözləri "az miqdarda" dedikdə, üç" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 may 2018-ci il

"Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 1 may tarixli 1117-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 1 may tarixli 1117-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqın-

da" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 may 2018-ci il

"Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı bir sıra məsələlər barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 1756 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı bir sıra məsələlər barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 1756 nömrəli Fərmanını "Azərbaycan Respublikasında gənclər siyasəti sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 7 mart tarixli 1871 nömrəli Fərmanına uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə **qərara alıram**:

"Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Res-

publikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı bir sıra məsələlər barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 1756 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 12 (I kitab), maddə 2324) 1.7.4.9-cu yarım-bəndinin "Xərclərin istiqaməti" sütununda "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondu" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 may 2018-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Çox hörmətli cənab Prezident!

İcazə verin, şəxsən Sizi və bütün Azərbaycan xalqını Respublika Günü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

Qardaş Azərbaycan bu yubiley ilini dünyanın ən uğurla inkişaf edən qüdrətli və müstəqil ölkələrindən biri kimi qarşılayır. Sizin siyasəti müdrikliyiniz və yüksək rəhbərlik təcrübəniz sayəsində Azərbaycan dünya siyasəti arenasında öz mövqeyini gündən-günə gücləndirir, bütün ölkələrlə və ilk növbədə, Rusiya ilə dostluq əlaqələrini möhkəmləndirir.

Sizə və ailənizə səmimi-qəlbdən möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və rifah, hər bir azərbaycanlı evinə isə əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

Dmitri SAVELYEV,
Rusiya Federasiyası Dövlət Dumasının deputatı, Rusiya-Azərbaycan Parlamentlararası Dostluq Qrupunun rəhbəri

Möhtərəm İlham Heydər oğlu!

Xahiş edirəm, ölkəmizin milli bayramı - Respublika Günü münasibətilə ən səmimi təbriklərimi qəbul edəsiniz.

Bu gün Azərbaycan çoxəsrlik ənənələrin qayğı ilə qorunub saxlandığı, xalq müdrikliyinin, xeyirxahlığın, tolerantlığın nəsil-dən-nəslə ötürüldüyü, xalqın azadlıq və müstəqilliyinə dəyər verdiyi bir ölkədir.

Əminəm ki, Sizin müdrik rəhbərliyiniz altında Azərbaycan iqtisadi tərəqqi yolu ilə bundan sonra da inamla irəliləyəcək, güclü sosial-iqtisadi islahatların nəticələrini bütün dünyaya nümayiş etdirəcək, respublika vətəndaşlarının rifahı və beynəlxalq arenada ölkənin nüfuzu daha da yüksələcəkdir.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, səmimi-qəlbdən Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, bütün işlərinizdə və təşəbbüsələrinizdə uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

Mixail QUTSERİYEV,
"Russneft" Neft Şirkəti Publik Səhmdar Cəmiyyətinin Direktorlar Şurasının sədri

Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Sizi milli bayramımız - Respublika Günü münasibətilə Rusiyanın Azərbaycan diasporu adından və şəxsən öz adımdan səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Biz həm də bu il öz müstəqilliyinin 100 illiyini bayram edən Azərbaycan dövlətini təbrik edirik.

Sizə möhkəm cansağlığı və çoxşaxəli ali dövləti fəaliyyətinizdə yeni uğurlar, Azərbaycan xalqına isə firavanlıq arzu edirəm.

Bu xoş fürsətdən istifadə edərək Rusiya ilə Azərbaycan arasında səmərəli əməkdaşlığı inkişaf etdirmək, xalqlarımızın maraqları naminə öz tarixi vətənimlə işləmək arzumuzu bir daha bildirmək istəyirəm.

Səmimi hörmətlə,

Fazil QURBANOV,
AMEA-nın akademikisi, Rusiya Xalqlar Dostluğu Universitetinin professoru

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasının 100 illiyi münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı, Azərbaycan xalqının rifahı naminə gördüyünüz böyük işlərdə uğurlar arzulayıram.

Bu gün sürətli inkişafı ilə hər bir azərbaycanlının gümrü duyduğu müstəqil Azərbaycan Respublikası tam bir əsr bundan öncə "Bir dəfə yüksələn bayraq bir daha enməz" ideyası ilə qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin siyasəti və mənavi varisi, Şərqi ilk demokratik respublikası olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti təəssüf ki, iki il belə öz müstəqilliyini qoruya bilmədi.

Tarix 1991-ci ildə öz müstəqilliyini bərpa etmiş müasir müstəqil Azərbaycan Respublikasını 1993-cü ildə yenidən parçalanmaq və müstəqilliyini itirmək təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya qoydu. Azərbaycan xalqı öz böyük oğlu Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə bu təhlükələri şəərəllə aradan qaldırdı və dahi liderinin göstərdiyi yolla analoqu olmayan bir inkişafa qədəm qoydu. "Əsrin kontraktı" və digər böyük layihələr həyata keçdi. Azərbaycanın geri dönüşü olmayan bu inkişafı bu gün Sizin müdrik rəhbərliyiniz altında sürətlə davam edir.

Sizin həyata keçirdiyiniz və xalqımızın milli maraqlarını əks etdirən siyasət Azərbaycanın neinki bölgədə, hətta dünya miqyasında layiqli yer tutmasına imkan verdi. Uğurla həyata keçirdiyiniz Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu, başa çatmaqda olan TANAP və TAP kimi layihələr Azərbaycanı dünyada güclü və söz sahibi olan bir ölkəyə çevirdi.

Sizin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda apardığınız mübarizə və tutduğunuz qəti mövqe vətənimizin hər bir sakininin qəlbindən xəbər verir. Son prezident seçkilərdə qazandığınız inamı qələbə bir daha göstərdi ki, Sizin xalqa arxalanan və hər zaman onun gələcəyini düşünən siyasətiniz Azərbaycan xalqı tərəfindən yüksək qiymətləndirilir və dəstəklənir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizi müstəqil Azərbaycan Respublikasının 100 illiyi münasibətilə bir daha təbrik edir, Sizə xalqımız üçün fəvqəladə vacib olan şəərəlli fəaliyyətinizdə böyük uğurlar arzulayıram.

Dərin hörmətlə,

Asəf HACİYEV,
Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Məclisinin baş katibi

Mayın 26-da Tbilisidə Gürcüstan Demokratik Respublikasının yaranmasının 100 illik yubiley tədbiri keçirilib.

Bayram münasibətilə Tbilisinin mərkəzi küçə və meydanları al bayraqlarla bəzədilib, Rustaveli prospektində yarmarka və əyləncəli proqramlar təşkil olunub.

Bayram tədbirləri paytaxt Tbilisi ilə yanaşı, Batumi, Kutaisi, Rustavi, habelə azərbaycanlıların yoğun yaşadığı Marneuli rayonunda və digər rayonlarda da qeyd olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, yubiley tədbirində iştirak etmək üçün 6 ölkənin prezidenti, 20 ölkənin yüksək vəzifəli şəxsləri, eləcə də Azərbaycan Respublikası

Milli Məclisinin Sədri Oqtay Əsədov, xarici işlər nazirinin müavini Ramiz Həsə-

nov Gürcüstana gəliblər. Gürcüstan Prezidenti Giorgi Marqvelaşvili səhər

saatlarında yubiley tədbirində iştirak etmək üçün bu ölkəyə gələn nümayən-

Oqtay ƏSƏDOV: "Əminəm ki, Cənubi Qafqazdakı münaqişələrin həlli burada yaşayan bütün xalqların mənafeələrinə cavab verəcək"

hələr Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır, xalqlarımızın bugünkü və gələcək rifahına töhfə verir. Əsrlərboyu Qərblə Şərqi birləşdirən tarixi ləkə yolu bu yaxınlarda açılışı etdiyimiz Bakı-Tbilisi-Qars demir yolunun sayəsində "Demir ləkə yolu"na çevrilməkdədir.

Milli Məclisin Sədri vurğulayıb ki, müstəqillik bizim ən böyük sərvətimizdir. Azərbaycan da, Gürcüstan da müstəqilliyin verdiyi imkanlardan səmərəli istifadə edir, öz xalqlarının layiqli və firavan həyatını, təhlükəsizliyini təmin edən güclü dövlətlər qurmağa çalışırlar. Cənubi Qafqazda yerləşən dövlətlə-

təkləyir və bu problemın beynəlxalq hüquq normaları və prinsipləri, xüsusən onların arasında başlıca prinsip olan dövlətlərin sərhədlərinin toxunulmazlığı və ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında həll olunması uğrunda çıxış edirlər. Bu mövqə beynəlxalq hüquqa tam uyğundur və bütün mütəbər beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən BMT-nin, ATƏT-in və digər təşkilatların mövqeləri ilə üst-üstə düşür. Əminəm ki, Cənubi Qafqazda mövqedə olan münaqişələrin nizama salınması burada yaşayan bütün xalqların mənafeələrinə cavab verəcəkdir.

Oqtay Əsədov daha sonra deyib: "Əvvəllər biz fikirləşirdik ki, Yer kürəsi çox böyükdür. Amma texnologiya inkişaf baş verdikdə biz gördük ki, əslində dünya çox kiçikdir. Dünyanın bir yerində kiçik bir münaqişə baş verəndə və onun həllinə diqqət yetirilməyəndə bu, bir xəstəlik kimi çox yere yayılır. Dağlıq Qarabağ problemi baş verəndə buna çox az diqqət yetirildi, buna görə də arından Moldovada Dnestryanı saha, Gürcüstanda Osetiya-Abxaziya, Ukraynada yeni münaqişə zonaları yarandı. Bunların da hamısı səbəb odur ki, artıq dünyada beynəlxalq institutların, beynəlxalq hüququn gücü yoxdur, yalnız gücün hüququ var. Nə qədər ki beynəlxalq hüquq və beynəlxalq institutlar normal fəaliyyət göstərmir, bu problemlərin həllinə nail olmaq çətin olacaq".

Tədbirdə Gürcüstanın Baş naziri Giorgi Kvirikaşvili, parlamentin sədri İrakli Kobaxidze, eləcə də yubiley tədbirlərində iştirak etmək üçün Tbilisiyə gələn xarici nümayəndə heyətlərinin başçıları çıxış edib, gündəlikdəki məsələlərə bağlı fikirlərini bölüşüblər.

Tədbirdə Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Ramiz Həsənov da iştirak edib.

də heyətlərinin rəhbərləri ilə görüşüb.

Sonra qonaqlar Tbilisinin mərkəzindəki Azadlıq meydanında gənç əsgərlərin andıçmə mərasimində iştirak ediblər.

Burada Gürcüstan Prezidenti Giorgi Marqvelaşvili, Baş nazir Giorgi Kvirikaşvili, parlamentin sədri İrakli Kobaxidze, müdafiə naziri Levan İzoria, Avropa Komissiyasının prezidenti Jan Klod Yunker çıxış edib, gürcü xalqını bayram münasibətilə təbrik ediblər.

Qeyd edək ki, 26 may - Müstəqillik Günü Gürcüstanda 1991-ci ildən qeyd olunur. Gürcüstan Demokratik Respublikası ilk dəfə 1918-ci il mayın 26-da Noe Jordaniya tərəfindən elan olunub.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti

Əvvəlki 1-ci sah.

Azərbaycanın ərazisi və xalqı iki yərə bölüşdürüldü. Azərbaycan xalqı işğalla barışmadı. İşğala qarşı müqavimət hərəkatı, üsyanlar baş verdi. Amansızlıqla yatırılan üsyanlardan sonra müstəqillik şüurunun, onun daşıyıcılarının sistemli şəkildə məhvinə başlandı. İşğaldan narazı olaraq ona qarşı çıxan şəxsləri amansız Sibir sürgünləri və hebsxanalar gözləyirdi. Çarizm orqanları hakimiyyət əleyhinə olan ən xırda təzahürləri amansızlıqla məhv edirdi. Qeyd etmək lazımdır ki, rəsmi məlumatlara görə, bu zaman Sibir sürgünlərində təqribən 5 min nəfər azərbaycanlı var idi.

İmperiya ərazisində aparılan islahatların başlıca məqsədi çarizmin ümumi müstəmləkəçilik mənafeələrini təmin etmək, uçqarların mərkəzə daha sıx bağlanması idi. Azərbaycanda demoqrafik şərait dəyişdirməkdən ötrü qeyri-azərbaycanlılar iri şəhərlərə və müxtəlif yaşayış məntəqələrinə yerləşdirilirdi. Yadellilərin gəlməsi sadəcə demoqrafik şərait dəyişdirmirdi. Gəlmələr yerli əhaliyə məxsus zəngin torpaqlara sahib oldular. Onlar üçün üstün şərait yaradılır, hətta silah gəzdirmələrinə icazə verilir. Bütün bunlar təkcə sosial deyil, milli ziddiyyətləri də kəskinləşdirirdi. Sonrakı dövrlərdə baş verən ən böhranlı anlarda məhz köçürülənlər çarizmin müstəmləkəçilik siyasətinin yerlərdə əsas dayaqlarına çevrilirdilər. Azərbaycanın qarşılaşdığı bütün milli və ərəzi problemlərinin təməlləri məhz işğaldan sonra çar Rusiyası tərəfindən qoyuldu.

Ozünün ümumi strateji mənafeələrini yerinə yetirmək üçün çarizm Azərbaycanda idarəçilik işlərinin aparılmasına kömək edən yerli etibarlı şəxslərdən ibarət məmurların yaradılmasına maraqlı idi. Bütün bunlar çarizmin müstəmləkəçilik və ruslaşdırma siyasətinə xidmət edirdi. Azərbaycanı da müasir məktəblər və mədəni-maarif müəssisələri yaradıldı. İlk milli teatr yaradıldı. Ana dilində ilk qəzet buraxıldı. Çarizmin hansı məqsədlər güdməsindən asılı olmayaraq təhsil və mədəniyyət sahəsində yeridilən siyasət mövcud şərtlər daxilində Azərbaycan xalqının maariflənməsinə, dövrünün elm və mədəniyyət nailiyyətlərindən xəbərtutmasına imkan verirdi. Maarifçilik xalqda milli hissləri inə oyanmış, milli özünüdərkində, milli şüurun inkişafında və nəhayət, milli hərəkatın yaranmasında mühüm rol oynadı. Azərbaycan xalqının millətləşmə prosesini sürətlə keçməsinə və amilin xüsusi əhəmiyyəti oldu. Rusiya tərkibində olan Şimali Azərbaycanda xalqımızın ümmətçilikdən millətçiliyə keçməsi Cənubi Azərbaycana nisbətən daha sürətli oldu. Azərbaycan Rusiya vasitəsilə Avropa-ya daha çox yaxınlaşdı.

Abbasqulu ağa Bakıxanov, Mirzə Fətəli Axundov, Həsən bəy Zərdabi kimi ziyalılar xalqın maariflənməsində əvəzsiz xidmət göstərdilər. Çarizm dövründə yaradılmış müxtəlif ictimai təşkilatlar, xeyriyyə cəmiyyətləri xalqın problemlərinin həllinə yardım etməsində, humanitar əsasda birləşməsində müəyyən rol oynadı.

1905-1907-ci illər inqilabı və ondan sonra baş verən proseslər Azərbaycana da yeniliklər gətirdi. Bu dövrdə bütün dünyada gedən ictimai-siyasi hərəkatda əsasən ilk böyük cərəyan - milli-azadlıq hərəkatı, millətçilik və sosial-demokratiya mövcud idi. Həmin məqsədlərə uyğun olaraq ictimai və siyasi təşkilatlar yaradıldı. Milli-azadlıq hərəkatı son nəticədə imperiyaların dağılmasına, zülm altında inləyən xalqların azad olmasına və müstəqil dövlətlərin yaradılması məqsədini güdürdü, sosial-demokratiya isə daha çox rejimləri dəyişməklə mahiyyətinə görə imperiyaların qorunub-saxlanılmasına yönəlmişdi. Azərbaycan xalqının istəklərini ifadəçiləri, milli-azadlıq hərəkatının öndərləri "Difai", "Müsavat", sosial-demokratıyanın təmsilçisi isə "Hümmət" oldu. Müxtəlif cərəyanları təmsil edən partiyaların mövcudluğu Azərbaycan siyasi tarixinin zənginliyini və çoxərəfliyini göstərir.

Çarizm Azərbaycanda pantürkçüləri və panislamçıları, müstəqillik tərəfdarlarını amansızlıqla təqib edirdi. Birinci Dünya müharibəsi və ya o zaman deyildiyi kimi, Böyük müharibə xalqları özlərini mühafizə etmək və gələcək həyatlarını necə qurmaq barədə düşünməyə vadar edirdi. İmperiyaların və müstəmləkə zülmü altında inləyən xalqların həyatlarını daha əvvəlki kimi olmayacağı artıq müharibənin əvvəllərindən aydın idi. Heç əbəs deyildiyi ki, müharibənin sonlarında yaranmış gərgin şəraitdə Azərbaycanın istiqlali me-

sələsində çox az saylı azərbaycanlı ziyalılar Əli bəy Hüseynzadə, Əhmədbəy Ağaoğlu, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Əlimərdan bəy Topçubaşov və b. müstəsna rol oynadılar. Onlar xalqın taleyi ilə bağlı məsələlərdə məsuliyyəti üzərlərinə götürdülər. Azərbaycanın gələcəyini düşünən ziyalılar müxtəlif yollar aramağa başladılar. Onlar dahiylə amillərlə yanaşı, xarici amillə də ümid edirdilər. Xarici amil isə Osmanlı dövləti idi. İstanbul dünya türklüyünün və İslamın mərkəzi olduğundan azərbaycanlılar da Osmanlıya nıcat gözü kimi baxırdılar. Belə mövqə müharibə aparən Osmanlının da strateji niyyətlərinə tam uyğun gəlirdi. Bu məqsədlə bir neçə azərbaycanlı hətta müharibənin ilk illərində Ərzuruma gedərək Ənvər Paşa ilə görüşmüşdülər. Onlar azərbaycanlıların çarizmin zülmündən xilas olmalarına kömək göstərilməsini xahiş etmişdilər. Eyni zamanda Osmanlı hökuməti də Qafqaz və Mərkəzi Asiya istiqamətində hərəket etmək üçün bir etibarlı müttəfiqə, sosial dayaq

ehtiyac duyurdu. Bu zaman maraqlar üst-üstə düşürdü.

1917-ci ilin fevralında Rusiyada çarizm devrildi. Müvəqqəti hökumət quruldu. Oktyabr ayında isə bolşeviklərin hakimiyyətə gəlməsi tamamilə yeni bir şərait yaratdı. Noyabr ayının əvvəllərində Bakıda bolşeviklərin hakimiyyəti ələ aldılar. S.Şaumyan başda olmaqla Bakı Soveti Azərbaycan xalqına qarşı düşmənçilik siyasəti yeridirdi.

Bakıda sovet hakimiyyəti elan edildikdən neçə gün sonra Antanta ölkələrinin maliyyə və təşkilati yardımları ilə Tiflisdə Transqafqaz Komissarlığı yaradıldı. Rusiyada bolşevik hökuməti müharibədən çıxdığını elan etdi. Almanıya bloku ölkələri ilə barışıq imzaladı. Cənubi Qafqazda Ümumrusiya Müəssisələr Məslisinə seçilən deputatlar mərkəzdə fəaliyyətə başlaya biləndikləridən və bu orqan bolşeviklər tərəfindən qovulduqdan sonra onlar 1918-ci il fevralın 23-də Tiflisdə Transqafqaz Seymini (parlament) yaradılar. Seymdə Azərbaycan fraksiyası 44 nəfərdən ibarət idi. Həmin il aprelin 22-də Seym Cənubi Qafqazın müstəqilliyini elan edərək Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikasını yaradı.

Osmanlı dövləti Cənubi Qafqaz istiqamətində əlverişli imkan qazandı. Azərbaycan uğrunda böyük dövlətlərin mübarizəsi kəskinləşdi. Rus Qafqaz cəbhəsi dağıldı. Ordu hissələri ilə birlikdə geri dönen erməni silahlı bəndaları Cənubi Azərbaycanda, Şərqi Anadoluda törətdikləri qırqınları bu dəfə Cənubi Qafqazda davam etdirdilər. Bu qanlı hadisələrin zirvə nöqtəsi 1918-ci ilin martında erməni daşnak və Bakı Soveti qüvvələrinin Bakıda və Bakı quberniyasında azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımı oldu. Soyqırımının başlıca məqsədi istisqal tərəfdarlarını məhv etmək, onun sosial dayaqlarını dağıtmaq, müharibənin son mərhələsində düşyən dövlətlərin strategiyasında mühüm yer tutan Bakı nəfətinə sahib olmaq, Azərbaycanın Rusiyadan ayrılmasına imkan vermək, Osmanlı hücumlarının qarşısını almaq idi. Transqafqaz Seymi azərbaycanlılara qarşı törədilən qırqınların qarşısını ala bilmədi və daxili ziddiyyətlər ucbatından süqut dövrünə qədəm qoydu.

İstiqlalın elan edilməsi

Daxili ziddiyyətlər aradan qaldırılmadığından mayın 27-də Azərbaycan fraksiyası ayrıca iclasına toplaşaraq müstəqilliyi elan etmək qərarına gəldi. Fraksiya özünü Azərbaycan Milli Şurası elan etdi. Azərbaycan xalqının tarixi istəyi yerinə yetirildi.

Bu zaman Osmanlı ilə Zaqafqaziya arasında Batumda keçirilən danışıqlarda iştirak edən M.Ə.Rəsulzadə qiyabı olaraq Milli Şuranın sədri seçildi. M.Ə.Rəsulzadənin namizədliyini İttihad Partiyasından başqa bütün partiyaların namizədləri dəstəklədilər. Milli Şuranın mayın 28-də Tiflisdə keçirilən iclasında Azərbaycanda istisqal Bəyannaməsi qəbul edildi. Altı maddədən ibarət olan bəyannamədə yazılırdı: 1. Bu gündən etibarən Azərbaycan xalqı hakimiyyət hüququna malik olduğu kimi, Cənub-Şərqi Zaqafqaziyanı əhatə edən Azərbaycan da tam bəbəqlü müstəqil bir dövlət

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin IV Hökumət kabinəsi

dir. 2. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin idarə forması Xalq Cümhuriyyətidir. 3. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bütün millətlərə, xüsusən qonşu olduğu millətlər və dövlətlərə məhrəban münasibətlər yaratmaq əzmindedir. 4. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti milliyyətinə, mənəbindən, sinfindən, silkindən və cinsindən asılı olmayaraq öz sərhədləri daxilində yaşayan bütün vətəndaşlarına siyasi hüquqlar və vətəndaşlıq hüququ təmin edir. 5. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz ərazisi daxilində yaşayan bütün millətlərin sərbəst inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. 6. Müəssisələr Məclisi toplananda qədar Azərbaycanın başında xalqın seçdiyi Milli Şura və Milli Şura qarşısında məsuliyyət daşıyan müvəqqəti hökumət dayanır".

Azərbaycanın idarə forması Xalq Cümhuriyyəti idi. Yeni dövlət bütün qonşularla məhrəban münasibətlər qurmaq istəyini bəyan etdi. Ölkə ərazisində yaşayan bütün xalqlar bərabər elan edildilər. Onlar üçün bərabər hüquqlar elan olundu. Azərbaycanın başında xalqın seçdiyi Milli Şura - parlament dayanırdı. Azərbaycan parlamentli respublika idi.

Cümhuriyyətin elan edilməsi ilə Azərbaycan xalqı XX əsrdə ilk dəfə olaraq Dövlət Millətinə çevrildi. Əgər Azərbaycanın şimal əraziləri Rusiya tərəfindən xanlıqlar formasında işğal edilib imperiyanın tərkibinə qatılmışdısa, 1918-ci ildə onun tərkibindən vahid, müstəqil dövlət kimi çıxdı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ərazisi və əhalisi

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ərazisi Cənub-Şərqi Zaqafqaziyanı əhatə edirdi. Sonralar Paris Sülh Konfransına Azərbaycan nümayəndə heyətinin təqdim etdiyi memorandumda cümhuriyyət ərazisi aşağıdakı kimi göstərilirdi: Bakı quberniyası (Bakı dairəsi ilə birlikdə Bakı qəzası, Cavad qəzası), Göyçay qəzası, Şamaxı qəzası, Quba qəzası, Lenkəran qəzası; Yelizavetpol (Gəncə) quberniyası Gəncə qəzası, Cavanşir qəzası, Nuxa qəzası, Ərəş qəzası, Şuşa qəzası, Qaryagın (Cəbrayıl) qəzası, Zəngəzur qəzası, Qazax qəzası (bu ərazinin üçdəbirini təşkil edən dağılıq hissəsi Ermənistanla Azərbaycan arasında mübahisəli idi); İrəvan quberniyası (Naxçıvan qəzası, Şərur-Dərələyəz qəzası, Sürməli qəzası, Yeni Bəyazid qəzası, Əcmədizin və Aleksandropol qəzalarının bir hissəsi); Tiflis quberniyasının Borçalı qəzası, Tiflis və Siqnaq qəzalarının bir hissəsi); Zaqatala mahalı; Dağıstan vilayəti (Kürə və Samur nəhiyələrini əhatə edən ərazisinin bir hissəsi, habelə Dərbənd şəhəri və onun ətrafı da daxil olmaqla Qaytaq - Tabasaran qəzasının bir hissəsi). Eyni zamanda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Tiflis quberniyasındakı Axalsix qəzasının Batum, xüsusən Kars əyalətlərini də öz ərazisinə daxil etməyə xüsusi əhəmiyyət verirdi. Cümhuriyyətin ərazisi 113,9 min kvadratkilometr idi. Bunun 97,3 min kvadratkilometri mübahisəsiz, 16,6 min kvadratkilometri mübahisəli idi.

Bu dövrdə bütün Cənubi Qafqazda 8 milyon 81 min 668 nəfər əhali yaşayırdı. Onun 4 milyon 617 min 671 nəfəri Azərbaycanda idi. Azərbaycan əhalisinin 75,4 faizini və ya 3 milyon 481 min 889 nəfərini azərbaycanlılar təşkil edirdi. Digərləri müxtəlif dövrlərdə çarizmin köçürmə siyasəti nəticəsində Azərbaycana yerləşdirilən gəlmələr idi.

Hökumətin tədbirləri

Cümhuriyyət elan edildikdən dərhal sonra milli hökumət yaradıldı. Nazirliklər quruldu. Azərbaycanda icraedici hakimiyyəti hökumət həyata keçirirdi. İlk baş nazir Fətəli xan Xoyski oldu. Hökumətdə birinci, ikinci və üçüncü kabinəyə Fətəli xan Xoyski, döndürücü və bəşinci kabinələrə Nəsim bəy Yusifbəyli başlıq etdi.

Tiflisdən müvəqqəti paytaxt olan Gəncəyə köçən hökumətin başlıca məqsədi ölkənin paytaxtı olan Bakı şəhərinə yadellilərdən azad etmək idi. Azərbaycan Ordusu quruldu. Yardıma gələn türk hərbiçilərinə və azərbaycanlılara ibarət qurulan Qafqaz İslam Ordusu sentyabrın 15-də Bakını azad etdi. Azərbaycan hökuməti azərbaycanlıların tarixi, siyasi, mədəni, iqtisadi, mənəvi, təbii paytaxtına köçdü. Bakının azad edilməsi cümhuriyyətin elan edilməsindən sonra tarixi əhəmiyyətinə görə ikinci böyük hadisə oldu. Osmanlı dövlətinin müharibədən çıxması yeni bir şərait yaradı. Mudros barışıqından sonra noyabrın 17-də Bakıya müttəfiqlər adından general Tomson başda olmaqla Böyük Britaniya qoşunları gəldi. Azərbaycanın siyasi həyatında yeni bir dövrə qədəm qoyuldu.

Gəncədə də fəaliyyətini dayandırmış Milli Şura noyabr ayında Bakıda fəaliyyətə başladı. Milli Şura Azərbaycan parlamentinə 20 nəfərdən ibarət formalaşdırmağı qərara aldı. Azərbaycan parlamentinin yaradılması haqqında qanun 1918-ci il noyabrın 20-də qəbul edildi. Parlamentin tərkibinə əhalinin sayına uyğun olaraq 80 nəfər azərbaycanlı və digər xalqların nümayəndələri daxil edilməli idi.

1918-ci il dekabrın 7-də Tağıyevin qız məktəbində (indiki Əliyev İnstitutunun binasında) Azərbaycan parlamenti açıldı. Parlamentdə 11 fraksiya fəaliyyət göstərirdi. Yerlər aşağıdakı kimi bölüşdürülmüşdü: türk-müsəlman əhali-80; ermənilər-21; ruslar-10; almanlar-1; yəhudilər-1; gürcülər-1; polyaklar-1; Bakı həmkarlar ittifaqı-3; Bakı neft sənayeçiləri Şurası və Ticarət-Sənaye İttifaqı-2. Lakin Azərbaycanın müstəqilliyini istəməyən ermənilər və başqaları parlamentin işində iştirak etmədilər. Parlamentin sonuncu iclası 1920-ci il aprelin 27-də keçirildi. Ümumiyyətlə, parlamentin 155 iclası keçirildi. Parlamentin müzakirəsinə 270-dən çox qanun layihəsi çıxarıldı. Onlardan 230-u qəbul edildi. Parlamentin sədri Əlimərdan bəy Topçubaşov, müavinləri Həsən bəy Ağayev və Məmməd Yusif Cəfərov idi. Azərbaycan parlamenti milli və dini tolerantlıq baxımından hətta Qərbi ölkələri üçün bir model idi.

Dövlət atributları - himn və bayraq qəbul edildi. Xarici İşlər Nazirliyi, xüsusi xidmət orqanları

yaradıldı. Sərhəd və Gömrük xidməti quruldu. Ordu yaradıldı. Türk dili (Azərbaycan dili) dövlət dili elan edildi. İbtidai və orta məktəblərdə işlərin ana dilində aparılmasına haqqında qanun qəbul edildi. Bakı Dövlət Universiteti yaradıldı. Təhsil və xalq maarifi, səhiyyə sahəsində tədbirlər həyata keçirildi. Ölkənin hər yerində müxtəlif səviyyəli məktəblər açıldı. Dərsliklər hazırlanmağa başladı. Xaricdən müəllimlər dəvət edildi. Mədəniyyətə xüsusi diqqət yetirildi. Teatr, rəsul, kitabxanalar yaradıldı. Ana dilində mətbuat orqanları quruldu. Milli kadrların hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirildi. 100 nəfər azərbaycanlı gəncin xarici ölkələrdə oxumağa göndərilməsi barədə qərar qəbul edildi.

Cümhuriyyətin xarici siyasəti

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin xarici siyasətinin başlıca məqsədi yeni yaradılmış dövləti tanımaq idi. Buna görə də yeni yaranan hökumət yarandığı vaxtdan etibarən fəal xarici siyasət yeritməyə başladı. İlk növbədə Avropanın bir sıra ölkələrinə yeni bir dövlətin yaradılması barədə məlumat göndərildi. Hökumət 1918-ci il iyun ayının 4-də Batumda Osmanlı ilə dostluq müqaviləsi bağladı. Xarici siyasətdə ilk addım Dördlül İttifaqı ilə Cənubi Qafqaz respublikaları arasında keçirilməsi nəzərdə tutulan İstanbul konfransına Məhəmməd Əmin Rəsulzadə və Aslan Səfikürdskidən ibarət heyətin göndərilməsi oldu. Avropa ölkələri ilə diplomatik əlaqələri qurmaqdan ötrü Əlimərdan bəy Topçubaşov səfir kimi İstanbulla göndərilmişdi.

Almaniya və müttəfiqləri müharibədə məğlub olduğdan sonra Bakıya gəlmiş ingilis generalı Tomson, erməni, rus milli şuralarının anti-azərbaycan fəaliyyətinə baxmayaraq, Bakıda vəziyyətə tanış olduğdan sonra bildirdi ki, Azərbaycan hökumətinə və onun baş nazirinə böyük hörmət bəsləyir və yeni koalisiyalı hökumət yaradılana qədər onun hökuməti ölkədə yeganə qanuni hökumət olaraq qalır.

Azərbaycan hökumətinin ilk addımlarından biri dekabrın 28-də qalib ölkələrin dövlət və hökumət başçıların Paris Sülh Konfransına göndəriləcək sülh nümayəndə heyətinin tərkibini müəyyənləşdirmək oldu. Parlamentin sədri kimi Ə.M.Topçubaşov başda olmaqla nümayəndə heyəti İstanbulda bir sıra ölkələrin nümayəndələri ilə görüşlər keçirdikdən sonra Parisə gəldi. Azərbaycan məsələsi ilk dəfə olaraq 1919-cu il mayın 2-də Dördlül Şurasının iclasında müzakirə edildi. Azərbaycan nümayəndə heyəti bir sıra görüşlər keçirdi. Mayın 23-də İngiltərə nümayəndə heyətinin üzvü L.Mallet Topçubaşovla görüşdü. Söhbətdə siyasi, hərbi və iqtisadi vəziyyətə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. Topçubaşov mayın 28-də günün birinci yarisı ABŞ nümayəndə heyətinin üzvü H.Morgentau, günün ikinci yarısında isə prezident V.Vilson ilə görüşdü. ABŞ prezidentinə Azərbaycanın memorandumu təqdim edildi. ABŞ hökuməti Azərbaycanla əməkdaşlıq etmənin faydalı olacağını qeyd etdi.

1919-cu il iyulun 9-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Xarici İşlər Nazirliyinin katibliyinə dair əsasnamə qəbul edildi. Nazirliyin strukturu formalaşdırıldı. Bütövlükdə Xarici İşlər Nazirliyində 239 nəfər çalışmışdır.

1920-ci il yanvarın 11-də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi böyük dövlətlər tərəfindən de-fakto olaraq tanındı. Bu tanınma cümhuriyyətin elan edilməsindən sonra əhəmiyyətinə görə üçüncü böyük tarixi hadisə olub, Azərbaycan xalqının iradəsinə hörmətin əlaməti idi. Azərbaycana yardım göstərilməsi barədə qərarlar qəbul edildi. Azərbaycan dövləti beynəlxalq münasibətlər sistemində daxil olmaq üçün ilk addımlar atdı.

Xarici siyasətin mühüm istiqamətlərindən biri qonşu dövlətlərlə münasibətlər idi. Yenidən yaradılan Ararat Respublikasının paytaxtı olmadığından Azərbaycan milli sülhün yaradılmasını, digər ərazilərə əsassız iddialar irəli sürməyəcəyi şərti ilə İrəvanı paytaxt olaraq güzəştə getdi. Lakin bununla kifayətlənməyən erməni dairələri

amili, strateji maraqlar mühüm rol oynadı. Rusiya bir neçə il əvvəl Bakını itirməklə böyük dövlət statusunu da itirmişdi. Bu mövqeyi bərpa etməkdən ötrü Rusiya yenidən Azərbaycanı işğal etdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasının beynəlxalq əhəmiyyəti

Cümhuriyyətin yaradılması və fəaliyyəti əhəmiyyətinə görə Azərbaycan sərhədlərini aşaraq daha böyük əhəmiyyət daşıyırdı. Müsəlman dünyasına Respublika məfhumunu, məfkurəsini və idarə üsulunu Azərbaycan xalqı gətirdi. Azərbaycan xalqı müstəmləkə zülmü altında inləyən xalqlara xilas yolunu göstərdi. Onların üreyində ümid çirəyi yandırdı. Heç əbəb deyil ki, cümhuriyyət yaradıldıqdan sonra Sibir sürgünündə azərbaycanlılara yanaşı zülm çəkən yüzlərlə ərəb, fars, Əfqan və başqa xalqların nümayəndələri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin vətəndaşı olmaqdan ötrü İrkutskdakı Azərbaycan konsulluğuna müraciət etmişdilər.

İbrət dərsləri

Cümhuriyyət tarixinin öyrənilməsi bəzi ibrət dərslərini almağa imkan verir. Bundan ötrü ilk növbədə həmin dövrdə buraxılan səhvləri bilmək və onlardan müvafiq nəticələr çıxarmaq gərəkdir. Tarixi təcrübə göstərir ki, dövlətin yaradılmasını liberal dəyərlərlə elan etmək olar, amma daxili və xarici təzyiqlərin daim olduğu və olacağı bir şəraitdə liberalizmə qorumaq mümkün deyildir. Bunun üçün çoxlu amillərin məcmusu tələb olunur. Əgər Azərbaycanda parlament deyil, prezident respublikası və ya "məhkəm əl" olsaydı, bəlkə də müstəqilliyin ömrü uzun ola bilərdi. Xalq öz dövlətinin mühafizəsinə, güclənməsinə və tərəqqisinə çalışmalı, milli dövlətini qorumaq, onun maraqlarını hər şeydən əla tutmalıdır. Hakimiyyət qanunları arasında sıx birlik olmalıdır.

Dünyanın hansı ölkəsində yaşamasından, hansı siyasi təşkilatda mənsubluğundan asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı daim Azərbaycanın maraqlarını uca tutmalı, ümumi məqsədlərə xidmət etməlidir. Xaricdə yaşayan soydaşlarımız yalnız Azərbaycanın yanında olduqda böyük, güclü və qüdrətlidirlər. Milli tarixə və keçmişə daim hörmətə yaxınlaşmalıdır.

Cümhuriyyətin süqutundan sonra siyasi və dövlət xadimlərinin bir qismi xarici ölkələrə mühacirət etməyə məcbur oldu. Bir qismi isə erməni və bolşevik terrorunun qurbanı oldu. 20-30-cu illərdə milli düşüncəli ziyalılar repressiya edildilər. Amma sovet repressiya aparatı istisqal fikrini məhv edə bilmədi.

Milli ruhlu ziyalılar 70-80-ci illərdə Heydər Əliyevin qayğısı ilə əhatə olundular. Müstəqil dövlət üçün lazım olan təməllər məhz bu illərdə düşünlümlüş şəkildə hazırlandı.

Nəhayət, cümhuriyyət atributları ilk dəfə olaraq rəsmi şəkildə Naxçıvanda Heydər Əliyevin liderliyində qəbul edildi. Naxçıvanı təmsir Azərbaycan dövlətçiliyinin təməli oldu. 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bərpa edildi. Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi oldu.

* * *

Heç kəsə sirr deyildir ki, sovet dövründə cümhuriyyətin dövlət səviyyəsində bayram ediləcəyi xəyallara belə gəlmirdi. Amma ölkəmizdə milli tariximizə, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub-saxlanılmasına və inkişafına dövlət səviyyəsində xüsusi diqqət yetirilir. Artıq qeyd edildiyi kimi, 1998-ci ildə Prezident Heydər Əliyevin imzaladığı Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyinin qeyd edilməsi barədə sərəncamdan sonra bu səhədə xeyli işlər görüldü. Cümhuriyyət dövrü tarixinin sistemli araşdırılmasına başlanılması məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Bu gün ölkəmizdə cümhuriyyət tariximizə xüsusi qayğı göstərilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə ölkəmizin paytaxtında cümhuriyyət xadimlərinin sərfinə abidə ucaldılıb. Onların xatirəsi əbdi-ləşdirilib. Adlarına küçə, prospekt və qəsəbələr vardır. Görkəmli xadimlər haqqında sənədi filmlər çəkilib. Xarici ölkələrdəki mezarları təmir edilib. Cümhuriyyətimizin 100-cü ildönümü ilə əlaqədar olaraq ölkəmizdə geniş tədbirlər həyata keçirilir.

Musa QASIMLI, Milli Məclisin deputatı, AMEA-nın müxbir üzvü

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti

“Müsəlman Şərqində ilk demokratik cümhuriyyətin məhz Azərbaycan torpağında yaranması xalqımızın o dövrdə və o illər ərəfəsində - XIX əsrin sonunda və XX əsrin əvvəllərində milli müstəqillik, azadlıq duyğuları ilə yaşaması ilə bağlıdır. O illərdə xalqımızın qabaqçıl şəxsiyyətləri, mütəfəkkir adamları, ziyalıları xalqımızda milli azadlıq, milli müstəqillik duyğularını gücləndirmiş, milli dirçəliş, milli oynası əhvali-ruhiyyəsi yaymış və bunların hamısı məntiqli olaraq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasına gətirib çıxarmışdır”.

Heydər ƏLİYEV

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xalqımızın tarixində ən şərəfli səhifələrdəndir.

2018-ci il may ayının 28-də müsəlman Şərqində ilk parlamentli respublikanın - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 ili tamam olur. Azərbaycan tarixinə ilk respublika kimi daxil olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (AXC) xalqımıza XX əsrdə hüquqi dövlətçiliyin və sivil demokratiyanın ənənələrini bəxş etmişdir.

1918-ci ilin əvvəllərində Cənubi Qafqazda ictimai-siyasi vəziyyətin gərgin olması, azərbaycanlılara qarşı soyqırımı aktlarının həyata keçirilməsi müstəqil dövlətin yaradılmasını zəruri edirdi. 26 mayda Cənubi Qafqaz müstəqil federativ respublikanın süqutunun sabahı günü Seymin Azərbaycan fraksiyasının keçirdiyi iclasda Müvəqqəti Milli Şuranın yaradılması haqqında qərar qəbul edildi.

Beləliklə, 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi elan olundu və Milli Şura tərəfindən İstiqlal Bəyannaməsi qəbul edildi. Həmin bəyannamədə Azərbaycanın tamhüquqlu və müstəqil dövlət olmağı, ali hakimiyyətin Azərbaycan xalqına məxsusluğu, bütün vətəndaşlara heç bir əlamətə görə ayrı-seçkilik olmadan vətəndaşlıq və siyasi hüquqlar verildiyi, beynəlxalq birliyin bütün üzləri ilə, xüsusən həmsərhəd dövlətlərlə dostluq əlaqəsinin, bütün xalqların sərbəst inkişafına şəraitin yaradılması təsbit olunmuşdur.

Bununla da, müsəlman Şərqində və türk dünyasında ilk Parlamentli Respublika olmaqla, xalqın sahib olduğu dövlətçilik ənənələrini təsdiq etmək, insan hüquq və azadlıqlarının bərqərar olması, etnik və dini mənsubiyyətdən asılı olmayaraq bütün vətəndaşların bərabər hüquqlarının tanınması, hətta bir çox Avropa ölkəsindən daha əvvəl qadınlara seçki hüququnun verilməsi, Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilməsi, təhsil və mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət göstərilməsi, nizami milli ordu, təhlükəsizlik strukturlarının qurulması Xalq Cümhuriyyətinin yürütdüyü siyasətin miqyasını və məzmununu aydın şəkildə göstərir.

AXC Azərbaycan üçün çox müəkkəb bir tarixi şəraitdə fəaliyyətə başladı. O zaman Bakıda Stepan Şaumyan başda olmaqla Azərbaycana qarşı düşmənçilik mövqeyi tutan Bakı Xalq Komissarları Soveti fəaliyyət göstərirdi. Şaumyanın rəhbərliyi ilə 1918-ci ilin martında Bakıda, Şamaxıda, Qubada və digər bölgələrdə azərbaycanlılara qarşı soyqırımlar törədildən sonra Bakı Kommunasının mərkəzi niyyəti və fəaliyyəti ifşa olunmuşdur. O, azərbaycanlı əhali arasında öz nüfuzunu tamamilə itirmişdi. Azərbaycana qəzalarında isə tam hakimiyyətsizlik idi və hərc-mərclik hökm sürürdü. Öz təsir dairəsini bütün Azərbaycan ərazisində yaymaq məqsədilə 1918-ci il iyunun 16-da Azərbaycan Milli Şurasının üzvləri və AXC hökuməti Tiflisdən Gəncəyə köçdü. 4 ay ərzində Gəncə ölkənin paytaxtı oldu.

Həmin dövrdə 26 iyun 1918-ci ildə Azərbaycan Milli Ordusunun yaradılması başlandı. Avqustun 1-də AXC-nin Hərbi Nazirliyi təsis edildi. General Səməd bəy Mehmandarov dekabrın 25-də hərbi nazir, general-leytenant Əlağa Şıxlinski nazir müavini təyin edildi. Məhz bu tarix Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 may 1998-ci il tarixli fərmasına əsasən, 26 iyun tarixi Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri günü elan olunmuşdur ki, bu il biz ordumuzun da yaradılmasının 100 illiyini qeyd edirik.

Qızğın döyüşlər nəticəsində 1918-ci il sentyabr ayının 15-də Bakı işğaldan azad olundu və həmin ayın 17-də AXC hökuməti Gəncədən Bakıya köçdü. Bakı Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin paytaxtı elan olundu.

Milli Şura 1918-ci il noyabrın 16-da yenidən fəaliyyətə başlamış və ayın 20-si “Azərbaycan Parlamentinin yaradılması haqqında” qanun qəbul etmişdir. Həmin qanunla respublika ərazisində yaşayan bütün xalqların, həm qadınların, həm də kişilərin bərabər seçki hüququ təsbit edilmişdir. Beləliklə, tarixi faktlar sübut edir ki, Birinci Dünya müharibəsindən sonra qadınların səsvərmə hüququnu tanıyan 21 ölkə sırasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti də yer aldı.

Zəngin tarixi irsə malik olan Azərbaycan xalqı qadının ailədə və cəmiyyətdəki roluna daim böyük ehtiramla yanaşmış, yaşıadığı tarixi dövrdən, onun sosial-iqtisadi vəziyyətindən, coğrafi məkandan, irqindən, dilindən, dinindən asılı olmayaraq qadını bəşəriyyətin bütün dövrlərində aparıcı qüvvə kimi dəyərləndirmişdir. Cəmiyyətin inkişafının

bütün mərhələlərində qadınlar kişilərlə bərabər dövlət quruculuğunda, siyasi qərarların verilməsində fəal iştirak etmişlər. Xalq Cümhuriyyətinin qanunverici orqanı olan Parlamentin keçirdiyi iclas və hazırlanan qanunlar, xüsusilə də 16 yaşınadək uşaqların işləməsinin qadağan olunması, qadınların səhətinə və fiziki imkanlarına uyğun olmayan işlərə qəbul edilməməsi, hamilə qadınlara güzəştli edilməsi, müəssisələrdə işləyən qadınların südəmər uşaqları üçün xüsusi yerlərin ayrılması, uşaq bağçalarının açılması, məktəblərin sayının artırılması və digər məsələlərlə bağlı aparılan müzakirələr həmin dövrdə qadınlar üçün yaradılan imkanların bariz nümunəsidir.

AXC-nin bu sahədə fəaliyyətinin önəmini qeyd edərək xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, qadınlar Avstriyada, Almaniya, Hollandada, Polşada, İsveçdə, Lüksemburqda, Çexoslovakiyada 1919-cu ildə, ABŞ-da 1920-ci ildə, İrlandiyada 1922-ci ildə, Böyük Britaniyada 1928-ci ildə, İspaniya və Portuqaliyada 1931-ci ildə, Fransada 1944-cü ildə, İs-

matbuat azad olub. Sonrakı illərdə qəzetlərin hər biri senzoranın möhürü olmadan fəaliyyət göstərə bilməyib. Yeri gəlmişkən, 1998-ci il 6 avqustda ulu öndər Heydər Əliyevin “Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” fərmanı ilə mətbuat üzərində senzura ləğv edilib.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə insan hüquqlarının təsbiti üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən qanunlardan biri Parlamentin 1919-cu il 11 avqust tarixdə qəbul etdiyi “Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında Qanun” idi. Qanunun 1-ci maddəsinə əsasən milli və dini fərqlərə baxmayaraq, özəri və ya valideynləri Azərbaycan Respublikasının ərazisində doğulmuş keçmiş Rusiya imperiyasının bütün təbəələri Azərbaycan vətəndaşları hesab edilirdilər. Eyni zamanda, qanuna əsasən Azərbaycan vətəndaşlığı hüququnu Azərbaycan vətəndaşlarından doğulanlar, azərbaycanlıya ərə gəlmiş əcnəbi qadınlar, habelə on yeddi yaşa çatmamış Azərbaycan vətəndaşını övladlığa götürən əcnəbilər də əldə edirdilər.

Cümhuriyyət dövründə insan hüquqlarına dair mühüm məsələlərdən biri də Azərbaycan vətəndaşlarının təhlükəsiz şəraitdə yaşamaq hüququnun təmini idi ki, bu məqsədlə parlament tərəfindən “Azərbaycan Respublikasında gömrük münasibətlərində sərhəd mühafizəsinin yaradılması haqqında”, “Ağstafa gömrük postunun yaradılması haqqında” 1920-ci il 18 yanvar tarixli qanunlar qəbul edilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, həmin dövrlərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz ərazisində tam dövlət hakimiyyətinə mal-

məlaşdırır. Həmin sənədlərə əsasən, heç kəs insanı təbii hüquqlarından - yaşamaq, şəxsi toxunulmazlıq, özünün həyat fəaliyyətini azad seçmək, vıdan, fikir, əqidə azadlığı və sair hüquqlardan məhrum edə bilməz. Bununla da belə bir fikir formalaşır ki, müasir həyatı azadlıq, bərabərlik, ədalət prinsiplərinə əsaslanan və universal xarakter daşıyan insan hüquqları olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Vətəndaş cəmiyyətinin qüvvələndirilməsi meyarı kimi qəbul edilən insan hüquqları fərdə təkə dövlətin idarə olunmasında iştirak etmək imkanı vermir, həm də dövlətdən ayrılmaq, əqidəsini müəyyənləşdirmək imkanı verir.

Müstəqilliyin ilk illərində ölkədə olan hərc-mərclik anarxiya vəziyyəti yaratmış, o dövrün rəhbərliyinin şəriətsizliyi nəticəsində müstəqilliyimizin ikinci dəfə itirilməsi təhlükəsi yaranmışdı.

Azərbaycan xalqı qarşısında öljüyə-gəlməz xidmətləri olan, dünya şöhrətli siyasi və dövlət xadimi, fenomenal bir şəxs kimi tanınan ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 1993-cü ildə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtması müstəqilliyimizin dayanıqlı inkişafı üçün real şərait yaratdı. Onun uğurlu siyasəti nəticəsində Azərbaycan həyatın bütün sferalarında - ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə, habelə insan hüquqlarının təmin olunmasında köklü islahatlar məkanına çevrildi.

Müstəqil dövlətimizin insan hüquqları sahəsində qanunvericilik bazasının əsasını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası təşkil edir. Prezident Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə hazırlanaraq 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul

edilən Konstitusiyanın preambulasında bəyan edilib ki, “Azərbaycan xalqı özünü çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrini davam etdirərək, “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında” Konstitusiyası aktında əks olunan prinsipləri əsas götürərək, bütün cəmiyyətin və hər kəsin firavanlığını təmin edilməsini arzulayaraq, ədalətin, azadlığın və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsini istəyərək, keçmiş, indiki və gələcək nəsillər qarşısında öz məsuliyyətini anılayaraq” bu əhəmiyyətli sənədi qəbul etdi. Konstitusiyanın qəbulu Azərbaycanda, həmçinin vətəndaş cəmiyyətinin bərqərar edilməsi, əhalinin layiqli həyat səviyyəsinin, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təmin olunması üçün hərtərəfli zəmin yaratdı, ölkənin hüquqi, siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə inkişafının gələcək istiqamətlərini müəyyənləşdirdi.

Yeni Konstitusiyanın qəbul edilməsi xalqımızın tarixən formalaşmış dövlətçilik ənənələrini uyğun olan və eyni zamanda ölkəmizdə müasir dünyanın tələblərinə cavab verən demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu, plüralizm əsasında siyasi sistemin və hüquq sisteminin inkişafı üçün möhkəm özlülün yaradılması baxımından mühüm hadisə oldu.

Azərbaycan Respublikası varislik ənənələrini hüquqi baxımdan davam etdirərək İstiqlal Bəyannaməsində qeyd edilən müddəaların, habelə AXC dövründə qəbul edilən qanun və qərarın mütləq əksəriyyəti müstəqillik əldə etdikdən sonra normativ hüquqi aktlarda təsbit olundu. Belə ki, bəyannamədə olduğu kimi, Konstitusiyada da Azərbaycan Respublikasında dövlət hakimiyyətinin yeganə mənbəyinin Azərbaycan xalqı olması, dövlət dili kimi Azərbaycan dilinin qəbul edilməsi, irqindən, etnik mənsubiyyətdən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, qulluq mövqeyindən, əqidəsindən, siyasi partiyalara, həmkarlar ittifaqlarına və digər ictimai birliklərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verilməsi və digər müddəalar buna bariz nümunədir.

1993-cü ildən respublikamızda ölüm cəzasının tətbiqi üzərində veto qoyuldu və Azərbaycan Respublikasının 10 fevral 1998-ci il tarixli müvafiq Qanunu ilə ölüm cəzası ləğv olunaraq ömürlük azadlıqdan məhrumetmə cəzası ilə əvəz edildi. Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanca ölüm cəzasının ləğv olunması dünyada böyük əks-səda doğurdu. Heydər Əliyevin bu humanist və cəsarətli addımı həm də respublikamızın Avropa hüquq məkanına inteqrasiyasına təkan verdi. Bəzi ölkələrdə hələ indiyədək belə qərar qəbul edə bilməyiblər.

Azərbaycan qadını tarixin hər dövründə öz iradəsi və mardliyi, səliqli və sədaqəti ilə cəmiyyətimizin həyatında, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlər sisteminin, aile mədəniyyətinin formalaşdırılmasında müstəsna rol oynamışdır.

Ulu öndər ölkəmizdə qadınların ictimai-siyasi həyatda rolunun və fəallığının artırılmasına xüsusi diqqət yetirərək bir sıra fərman və sərəncamlar imzalamışdır. Artıq qadınlarımızın beynəlxalq miqyasda fəaliyyəti tanınmağa və nüfuz qazanmağa başladı.

Hazırda Azərbaycanda qadınlar demokratik, hüquqi, sivil, dünyəvi dövlət quruculuğunda fəal iştirak edir, bərabər hüquqların təmini üçün bərabər imkanlardan istifadə edərək sosial-siyasi və mədəni həyatımızın bütün sahələrində geniş fəaliyyət göstərirlər.

Ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli və humanist fəaliyyəti müasir Azərbaycan qadını modelini dünyada tanıdır.

“Xalq gərəkdir daim öz kökünü xatırlasın, tarixini öyrənsin” fikirlərini söyləyən ümummilli liderimiz Heydər Əliyev daim fəaliyyətində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin gördüyü işlərə yüksək önəm verərək həmin tarixi dövrün tədqiq edilməsi, tarixi hadisələrin yaşadılmasını və vərislik prinsiplərin qorunaraq daha da inkişaf etdirilməsinə böyük səy göstərmişdir.

AXC dövründə xalqımızın başına gətirilən soyqırımlar müstəqillik əldə etdikdən sonra Azərbaycan Respublikasında XX əsrin sonlarında ermənilər tərəfindən təkrarlanmış, hərbi təcavüzə məruz qalmış, torpaqlarımızın yirmi faizi işğal olunaraq bir milyondan çox qaçqın və məcburi köçkəne çevrilmiş soydaşlarımızın insan hüquqları kobudcasına pozulmuşdur.

Cümhuriyyət dövründə “Qaçqınların ehtiyaclarının ödənilməsi haqqında” xüsusi qanun qəbul edilmişdir ki, bu da cümhuriyyət rəhbərlərinin öz doğma yur-

dlarından dığdığın düşmüş qaçqınların qayğısına qaldığına bariz nümunədir. Yeri gəlmişkən, bu ənənə ölkəmizdə uğurla davam və inkişaf etdirilir. Bütün qaçqın və məcburi köçkünlərimiz dövlət qayğısi ilə əhatə olunur, respublikada vaxtilə salınmış qadın düşmələri ölkə Prezidentinin tapşırığı ilə ləğv edilmiş, məcburi köçkün soydaşlarımız tam müasir infrastrukturla təmin olunan yeni yaşayış qəsəbələrində köçürülmüşlər.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hökuməti hələ 1918-ci ildə ermənilərin törətdikləri ağır cinayətlərin araşdırılması üçün Fövqəladə İstintaq Komissiyası yaratmış, komissiyanın üzə çıxardığı həqiqətlərin xalqın yaddaşında hifz edilməsi və dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün bir sıra tədbirlər görülmüşdür. Lakin Xalq Cümhuriyyətinin süqutundan sonra bu proses dayandırılmış, baş verənlərinə son qədər təhqiq edilməsindən və ona müvafiq siyasi-hüquqi qiymət verilməsindən qarşısı alınmışdır.

Ulu öndər ikinci dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra tarixi keçmişimizi daha yaxşı öyrənmək imkanı əldə edilməsi, uzun illər gizli qalan həqiqətlər tədqiqat üzə çıxmış, beləliklə təhrif edilmiş hadisələr daha aydın görünməkdədir. Xalqımıza qarşı zaman-zaman törədilmiş və heç vaxt beynəlxalq hüquqi-siyasi qiymətini almadığı soyqırımı hadisələri də bu qəbildəndir.

Son dövrdə Qubada 1918-ci il hadisələri zamanı ermənilərin törətdikləri kütləvi insan qətlərini aşkarlayan faktlar üzə çıxarılmışdır. Tapılmış sayısız həbsəbsiz insan sümükləri və digər maddi sübutat bu qırğınlar zamanı erməni qatillərinin vandalizmini təsdiqləyən əyani dəlillərdir. Bu ərazidə kütləvi surətdə insanların qətlə yetirilməsinin sübutu kimi və onların xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq Quba Soyqırımı Memorial Kompleksi yaradılmış və ölkəmizin əhalisi, həmçinin xarici qonaqlar tərəfindən bu tarixi abidə ziyarət olunur.

1918-ci il noyabrın 9-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin iclasında qəbul edilmiş və 1920-ci ilin aprel ayında qəbul statusuna malik üçrəngli Dövlət bayrağımız Azərbaycan ərazisində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin 1990-cı il 19 yanvar tarixli qərarı əsasında Xalq Cümhuriyyətinin binası üzərində ucaldılmışdır. Həmin qərar səkkiz gün sonra Azərbaycan SSR Ali Soveti tərəfindən ləğv edilsə də, 1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin ümummilli lideri Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən sessiyasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı kimi qəbul olunmuşdur. 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan ictimaiyyətinin tələbi ilə Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Dövlət bayrağı haqqında qanun qəbul edərək üçrəngli bayrağa Azərbaycan Respublikasının dövlət bayrağı statusunu vermişdir.

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən “Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhərində Dövlət bayrağı meydanının yaradılması haqqında” 2007-ci il 17 noyabr tarixli sərəncam imzalanmış, 2010-cu il 1 sentyabr tarixində Dövlət Bayrağı meydanının təntənəli açılışı və bayraq qaldırılması mərasimi olmuşdur. Dövlət başçısının 17 noyabr 2009-cu il tarixli sərəncamı ilə 9 noyabr tarixi Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı Günü kimi qeyd edilir.

Heydər Əliyevin ölkəmizə rəhbərliyi dövründə hüquqi islahatların həyata keçirilməsi məqsədilə bir sıra tədbirlər görülmüş, respublikamız çoxsaylı beynəlxalq konvensiyalara qoşulmuş, müvafiq qanunvericilik aktları qəbul olunmuş, bu sənədlərin icrasını təmin etmək üçün institutlaşma, müvafiq dövlət qurumlarının yaradılması prosesi həyata keçirilmişdir.

Hələ 1998-ci ildə Prezident Heydər Əliyev ölkəmizdə insan hüquqları sahəsində ilk strateji dövlət sənədi olan “İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında” 22 fevral 1998-ci il tarixli fərman imzalamış və həmin ilin 18 iyun tarixində “İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Programı” təsdiq etmişdir. “İnsan hüquqları üzrə Azərbaycan Respublikasının səlahiyyətli müvəkkil təsisatının yaradılması” da ilk dəfə bu Dövlət Programında təsbit olunmuşdur. Yeri gəlmişkən, yeganə ölkə olaraq Azərbaycanla məhz 18 iyun tarixi ölkə Prezidentinin sərəncamı ilə Milli İnsan Hüquqları Günü kimi təsis olunmuşdur.

2001-ci il dekabrın 28-də Milli Məclis tərəfindən “Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (Ombudsman) haqqında” Konstitusiyaya Qanunu qəbul olundu və 2 iyul 2002-ci ildə ölkəmizdə ilk Ombudsman seçilməklə insan hüquqları sahəsində yeni, məhkəmədənəkar hüquq müdafiə mexanizmi yaradıldı.

Ölkəmizdə müvafiq sərəncamlarla qəbul olunmuş sənədlərin əsas qayəsini təşkil edən bərabər hüquqların təmin olunması və ayrı-seçkililiyə yol verilməməsi, əhalinin bütün qruplarının hüquq və azadlıqlarına hörmət edilməsi və onların təmin olunması Ombudsmanın fəaliyyətinin əsas prinsipləridir. Ötən 15 ildən artıq dövrdə andına sadıq olaraq Müvəkkil Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına və qanunlarına əməl edərək, müstəqil və qərəzsiz fəaliyyət göstərir. Ümumilikdə ölkəmizdə Ombudsman təsisatının yaradılması ulu öndər Heydər Əliyevin, bu təsisatın inkişafı isə möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Bu il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100-ü ildönümünün dövlət səviyyəsində layiqincə qeyd edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi haqqında” 2017-ci il 16 may tarixli 2867 nömrəli Sərəncamına əsasən, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə müvafiq tədbirlər planının hazırlanib həyata keçirilməsi tapşırılmışdır. Həmin ölkə Prezidentinin 2018-ci il 10 yanvar tarixli sərəncamına əsasən, 2018-ci il Azərbaycan Respublikasında “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili” elan edilmişdir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 1 may tarixli 1092-VQD nömrəli Qanunu ilə “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi (1918-2018)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı təsis edilmişdir.

Ombudsmanın Aparatı və regional mərkəzləri, habelə ahiilər, qadınlar, gəncər və uşaqlar üçün Resurs Mərkəzləri “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili”ndə paytaxtda və regionalda silsilə tədbirlər həyata keçirmişdir. Eyni zamanda, AMEA-nın Tarix İnstitutu ilə birgə Milli Məclisin deputatlarını, Prezident Administrasiyasının, Konstitusiyaya Məhkəməsinin, nazirlər və komitələrin, hüquq mühafizə orqanlarının, beynəlxalq təşkilatların, universitetlərin rəhbərliyi və məsul əməkdaşlarının, alimlərin, QHT və KİV-in təmsilçilərinin iştirakı ilə elmi-praktik konfrans təşkil edilmişdir. Tarix İnstitutu ilə əməkdaşlıqda bəli tədbirlərin bu il çərçivəsində regionalda da keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Ölkəmiz bu il bir çox tarixi hadisələrlə əlamətdardır. Bu il ulu öndər Heydər Əliyevin 95. Şərqdə ilk müstəqil, demokratik dövlət olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin, Parlamentin, Milli Ordunun, prokurorluq, ədliyyə və polis orqanlarının yaranmasının, qadınlara seçki hüququnun verilməsinin 100 illiyini yüksək səviyyədə qeyd edirik.

İnanırıq ki, dünya birliyinin bərabər hüquqlu subyekti olan müstəqil Azərbaycan Respublikası möhtərəm Prezidentimizin həyata keçirdiyi uzaqgörən siyasət nəticəsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bütün sahələrdə olduğu kimi, insan hüquqları sahəsində də varislik ənənələrini bundan sonra da uğurla davam və inkişaf etdirəcək, xalqımızın xoşbəxt gələcəyi, dövlətçiliyimizin daha da möhkəmləndirilməsi naminə ölkəmiz sürətlə inkişaf edərək yeni-yeni nailiyyətlər qazanacaqdır.

Elmira SÜLEYMANOVA,
Azərbaycan Respublikasının
İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili

San-Dieqo şəhərində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi ilə bağlı bəyannamə imzalanıb

Bəyannamədə 2018-ci il 28 may tarixi San-Dieqo şəhərində "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi Günü" elan edilib

ABŞ-ın Kaliforniya ştatının San-Dieqo şəhərində 2018-ci il 28 may tarixi "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi Günü" elan edilib. Bununla bağlı San-Dieqo meri, şəhər şurasının sədri və bütün üzvləri tərəfindən müvafiq bəyannamə imzalanıb.

Azərbaycanın Los-Ancelesdəki baş konsulluğundan AZƏRTAC-a bildiriblər ki, konsulluğa göndərilmiş bəyannamədə Azərbaycan xalqının müsəlman dünyasında ilk dünyəvi və demokratik respublika yaratdığı, həmin respublikanın qısa müddətdə çoxlu sayda müstəqqi islahatlara imza atdığı, nəinki müsəlman dünyasında ilk dəfə, eləcə də dövrün bir sıra qabaqcıl dövlətlərindən də əvvəl qadınlara səsvermə hüququ verdiyi vurğulanır. Həmçinin bu respublikanın ABŞ və digər demokratik dövlətlər tərəfindən tanındığı qeyd olunur.

Bəyannamədə Azərbaycanın 1991-ci ildə öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ABŞ-ın ölkəmizi tanıyan və onunla diplomatik münasibətlər quran ilk dövlətlərdən biri olduğu bildirilir. Ölkəmizin müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra öz suverenliyini və müstəqilliyini gücləndirdiyi, dünyanın ən sürətlə inkişaf edən və çağdaşlaşan dövlətlərindən birinə çevrildiyi, bu gün regionun ən böyük iqtisadiyyata malik ölkəsi və ABŞ-ın Cənubi Qafqazda ən böyük ticarət tərəfdaşı olduğu vurğulanır.

Sənədə həmçinin qeyd olunur ki, Los-Ancelesdəki baş konsulluğu vasitəsilə Azərbaycan San-Dieqo şəhəri ilə son illərdə güclü əlaqələr qurub.

Bəyannamənin sonunda 28 may tarixi San-Dieqo şəhərində "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi Günü" elan edilir.

Qeyd edək ki, 1.4 milyon əhali si və 206 milyard dollarlıq ümumi daxili məhsulu olan San-Dieqo Kaliforniyada ikinci, ABŞ-da isə sekizinci ən böyük şəhərdir. San-Dieqo ilə Bakı şəhərləri arasında rəsmi münasibətlər 2011-ci ildə qurulub.

28 MAY RESPUBLİKA GÜNÜ

Kapital Bank
BİRİNCİ BANK

ABŞ Konqresində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə növbəti bəyanat verilib

ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının üzvü Stiv Şabot (Respublikaçı - Ohayo) 24 may tarixli iclasda bəyanatla çıxış edərək Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illik yubileyi münasibətilə təbriklərini çatdırıb.

Bəyanatda bildirilir ki, 28 may 1918-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası öz müstəqilliyini elan edib. Bolşeviklərin Azərbaycanı işğal etməsi və ölkənin sonradan Sovet İttifaqına birləşdirilməsi ilə bu müstəqilliyin qısa müddət davam etməsinin faciə olduğu qeyd edilir. Buna baxmayaraq, Azərbaycan xalqının sovet işğalından azad olmaq arzusunu heç zaman itirmədiyi, SSRİ-nin dağılması ilə Azərbaycanın 1991-ci ildə bir daha öz müstəqilliyini elan etdiyi vurğulanır. ABŞ-ın hər iki dövrdə Azərbaycanın müstəqilliyini tanıdığı bildirilir.

Bəyanatda Azərbaycanın 2002-ci ildə NATO-nun Əfqanıstan əməliyyatlarına qətiyyətli dəstək verməklə, ABŞ-ın əsas təhlükəsizlik tərəfdaşı olduğunu sübut etdiyi vurğulanır.

Azərbaycanın enerji sektorunda lider ölkə olduğu, Avropada ABŞ-ın müttəfiqləri üçün Xəzər dənizindən təbii qazı nəql edəcək "Cənub qaz dəhlizi"ni inkişaf etdirdiyi və enerji təchizatının bu diversifikasiyasının Avropanın bir mənbədən olan asılılığını azaldacağı bəyanatda qeyd olunur.

Bəyanatın sonunda Azərbaycanın ABŞ-ın əsl dostu olduğu bildirilir və Azərbaycan Respublikası müstəqilliyinin 100 illik yubileyi münasibətilə tərənnüm edilir.

Avstraliyanın Viktoriya ştatı parlamentinin qanunverici şurasının sədri Respublika Günü münasibətilə Azərbaycanı təbrik edib

Avstraliya İttifaqının Viktoriya ştatı parlamentinin qanunverici şurasının (parlamentin yuxarı palatası) sədri Brüs Atkinson 28 may - Respublika Günü münasibətilə Azərbaycanın Avstraliyadakı səfirliyinə təbrik məktubu ünvanlayıb.

Məktubda Brüs Atkinson Viktoriya ştatının parlamenti və sakinləri adından Azərbaycan hökumətini və xalqını, eləcə də Viktoriya ştatında yaşayan soydaşlarımızı bayram münasibətilə təbrik edib.

Brüs Atkinson Azərbaycan icması-nın anlayış, hörmət və etimadın yaradılması yolu ilə Viktoriya ştatının mədəniyyətinin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində fəaliyyətini təqdir edərək, həmvətənlərimizin Viktoriyanın ahəngdar və multikultural cəmiyyətə çevrilməsinə töhfələr verdiyini yüksək qiymətləndirib. O, Azərbaycan Respublikası və Viktoriya ştatı arasında dostluğun bundan sonra da davam edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirib.

Qeyd edək ki, paytaxtı Melburn şəhəri olan Viktoriya ştatında çoxlu sayda soydaşımız yaşayır. Melburnda Viktoriya-Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası adlı diaspor təşkilatı, eləcə də Azərbaycan Evi fəaliyyət göstərir. Viktoriyada yaşayan Azərbaycan icması ölkəmizin Avstraliyada tanınmasına, o cümlədən tariximizin, mədəniyyətimizin və inşəsənətimizin bu ölkədə təbliğinə töhfələr verir.

AZƏRTAC

Astanada Azərbaycan və Qazaxıstan Xarici İşlər nazirlikləri arasında siyasi məsləhətləşmələr keçirilib

Astanada Azərbaycan və Qazaxıstan Xarici İşlər nazirlikləri arasında siyasi məsləhətləşmələr keçirilib. Məsləhətləşmələrdə Azərbaycanı xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfovun başçılığı ilə nümayəndə heyəti təmsil edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, əvvəlcə Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfovun Qazaxıstan xarici işlər naziri Kayrat Abduraxmanovla görüşü keçirilib.

Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfovun qazaxıstanlı həmkarı Qalimjan Koysıbayevlə ikitərəfli görüşü olub.

Görüşdə ölkələrimiz arasında siyasi, iqtisadi-ticarət, nəqliyyat, mədəniyyət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub.

Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında nəqliyyat sahəsinin inkişafı əsas istiqamətlərdən biri olaraq hər iki ölkə üçün önəm daşıdığı vurğulanıb.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğu, xalqlarımız arasında münasibətlərin ortaq tarixi, etnik və mədəni köklərə əsaslandığı qeyd olunub. Ölkələrimizin liderləri arasında səmimi dostluq və yüksək səviyyəli dialoq tərəfdaşlığının hərtərəfli inkişafına mühüm təkan verdiyi bildirilib.

Görüşdə digər sahələrdə əməkdaşlığın hərtərəfli inkişafı və qarşılıqlı, faydalı birgə layihələrin müəyyən edilməsinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Hənəfi Zeynallı:
100 yalan, 1 həqiqət

Ela Hıncı Zeynallı adına günahlandırıldı? Erke işleri ve hareketlerde ki, onların her bir alimin faaliyetine atıyın bele galmirdi. Uydur... müzül ki, 1917- ci ild e, eser partiyasının üşü olub. Guya 1928- ci ilde Bakıda Türkiye konsulu Farid beyiş elake saxlayib ve onun vasitilesi tanıyış türk milletini xadimisi İsmail Hikmetle mektublaşib. H. Zeynallı 1929- cu ild e ve sonrakı dövürde müsavırlıclardan Baharile, Fevzulayev, Mövsümov ve başqaları, habele B. Cebazade ile sıx elake saxlamaxda da günahlandırıldı. İttihamlardan bir de alimin öş eserlerinde eke- inqılabi millatçı ideologıyadan yazması idi. Heqaıqat kını qelamı verilen bütün bu günahlara göre mahkeme qaydasında cazalandırılmıxadan əvəl Hıncı alimediymadı tutduğı bütün vezifələrdən cıxarılmalı. Həmin hadisənin ertəsi günü ise onun istintaqı başlanıb və üç gün davam edir.

1937-ci il oktyabrın 12-də SSRİ Ali Məhkəməsinin Hərbi Kollegiyası Matuleviçin, Zaryanovun və Jiqurun iştirakı ilə məhkəmə iclası keçirir. H.Zeynallı ən yüksək cəzaya - güllələnməyə məhkum edilir.

Hüfey Zeynallı görkəmli ədəbiyyatşünas alim, folklorşünas, tənqidçi, müəllim, nəşir idi. Bunlardan əvvəl isə ədəb, əgill və istedadlı bir cavan idi. Onun əsərləri içərisində 1926-cı ildə yazdığı "Azərbaycanın atalar sözləri və məsəlləri" kitabı xüsusi dəyərə malikdir. Burada 4 minəqəd atalar sözü toplanıb. Əgər amansız rugizlər - Stalin rejimi yeriyəgöy lərzəyə salmasaydı, Hüfeynin ömrünəməhinə hələ neçə belə uğurlu səhifələr yazılacaqdı, kitablarının üstünə yeniləri qalaqlanacaqdı. O, ədəbiyyat tarixinə müstəqil əsər həsr etməmişdi. Lakin klassik işlər dair bütün məqalələrinin ədəbiyyatımızın tarixi vəziyyətinə nəzərə alaraq yazmışdı.

1928-ci ildə ədəbi ictimaiyyət böyük realist sənətkar M.F.Axundzadənin 50 illiyini qeyd etdi. Həmin ilin təkcə mart ayında Hənəfinin böyük sənətkara həsr olunmuş üç məqaləsi çap olundu. Müəllif Axundzadəni şair, dramaturq və islahatçı kimi dərk və təhlil edirdi.

Hənəfi Zeynallının Mirzə Cəlilə və XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının klassiklərinə münasibətində də ən yaxşı cəhət tarixi şəraitdən çıxış edərək qiymət verməsi və realizm məqəmindən yanaşması idi. Tənqidçi M.Əməməddulzadənin tip yaratmaq ustalığına yüksək qiymət verər, onların həyatılığını və bununla bağlı milli xarakterini fərqləndirirdi. Alim hesab edirdi ki, Hüseyn Cavid XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında görkəmli yeri tutan müstəfakkar şənətkarlardandır. Cavidin yaradıcılıq haqqında ilk fikir söyləyən, onun mühüm əsərlərini ətrafı təhlil edən müəlliflər arasında Hənəfi Zeynallı xüsusi olaraq diqqət cəlb edirdi. Çünki o, müasirləri bir sıra tənqidçilərlə yanaşdıraraq Cavid sənətinə daha obyektiv yanaşırdı.

Rus və dünya ədəbiyyatının incilərinə laqeyd qalmayan Hənəfi Zeynalı bu sahədə də öz sözünü demişdi. O, rus şairi Lermontovun

ölümü barədə belə yazmışdı: "Bu ölüm labüd idi. 27. yaşında şair bütün mühtil alcaqlığını özünə çırpıdca kimsə onun dost ol bilməzdi. Bu qədar gəncliyinə baxmayaraq, M.Lermontov özündən sonra böyük irs qoymuşdu. Onun ərsi üsyançı bir ruhdan doğan, daim irli, yüksəkliərə atılan azadçılıq nəğmələr idi. Onlar çarçısıma üçün susayanların seiridir". Həyatdan çox gənc ikən köçmüş Lermontov haqqında bu sözləri yazarkən Həfəzə Zeynəlli görəsən ağlına getmişdmi ki, elə öz də dünyanı vaxtsız tərək edəcək, xalqına, vətəni Azərbaycanca böyük irs, əmanət qoyacaq...

Məhv edilmiş ömür

Cümhuriyyət hökumətinin xaricə ali təhsil almağa göndərdiyi tələbələrdən biri də Cəmil bəy Cümşüd bəy oğlu Ələmüradbəy idi. 1897-ci ildə indiki Füzuli rayonunun Qorqan kəndində anadan olmuş Cəmil bəy 1920-1924-cü illərdə Almaniyanın Frayberq Dağ-Mədən Akademiyasında oxumuş, sonra Bakıya qayıdaraq Bakı-Suxasın mədənləri ilə müəhids kimii işə başlamışdı. Bakıdakı ən böyük neft təstirinin rəisi vəzifəsində qədr yüksəlmişdi. 1933-cü ildə Amerika yarım illik elmi əzmiyyətinə olmuşdu. 1937-ci ildə onu qondarma itihamlarla həbs etmişdirlər. Ona qarşı irəli sürülən itiham guya Bakı şəhərindəki əks-inqilabçı trotskiçilə təşkilatə mənsəblüyə və neft mədənlərində pozucu-luğu fəaliyyəti aparması idi. İki illik istintaq bu itihamları sübuta yetirə bilməsə də, Cəmil bəy 8 il həbs kəsildi. O, Komı MSSR-in Uxta düşərgəsində saxlanıyır. 1947-ci ildə Cəmil ürğün müddətini başa vurub Bakıya qayıdır və yenidən öz ixtisası üzrə neft sənayesində işləməyə başlayır. Amma 1948-ci ildə Mir-cəfə Bağirov onu həbsdə çıxartdırır. Üstəlik, Azərbaycanda hər hansı işdə çalışma hüqu-ğu ləğv edilmiş. Həmin vaxt Bakıda olan keçmiş SSRİ-nə neft sənayesi naziri Baybəkovan köməyi ilə bu pəşəkər neft müəhidsi Türkmənistanda işləməyə göndərilir. Amma 1949-cu ildə o, burada yenidən həbs olunur. Bu dəfə də istintaq əsəndən onun Almaniya-ya təhsil iləri, Cümhuriyyət qurucularından olmuş Ələmürdan bəy Topçubaşovla münasib-ətləri, xaricə əlaqələrinin olub-olmaması ilə maraqlandı. Əslində işə Cəmil bəy qar-şı bu repressiyaların kökündə keçmiş daxili işlər komissarı Sumbatov-Təpuzidənçini və M.Багирову olan şəxsi düşmənçiliyi da-yırandı. O, yenidən sürgünə göndərilir və 1954-cü ildə qədr Vətəne qayda bildirir.

Cemil bəyin həyatının son illərində, Krosnarsk diyarının Norilsk şəhərində SSRİ Nazirlər Sovetinin sədri G.M.Malenko-va yazdığı ərizəni ürək ağrısız oxumaq müm-kün deyil: "Artıq 17-ci ildir ki, simalda can

qoyuram, indi də uzaq Zapolyaryetə sürgün həyatı yaşayıram - heç olmasa, biləydim nəyə görə... Azərbaycanla Bağirovun və onun əlallırların özbaşnalığına, haqqı tirlənliyinə son qoyulub. Lenatə gəlmis Şumbatov-To-purizdə də cəzasız qalmadı. Yəni, onların özbaşnalığından qurban olan mən bəndə sonra da haqqı cinayətkar kimi başasağı gəzməliyəm? Doğrudur! mənim əzablarıma, gö-ladların iztirabına son qoyulmayacaq? Doğrudur! indi adətə nəminə mənə həyatıma, ailəmə, sevdimli ismə qaytarmaq vaxtı çatma-yı?" Cəmi bəyə yalnız 1956-cı ildə barəat verək sürgündən azad edilirdi. O, Azərbaycana dönr, yaşadığı ağır sarsıntılar, təziqlər üzündən 21 sonra dıvrınısı dəvisir.

Təqiblər, təzyiqlər və “yox edilən” insanlar

Cümhuriyyət dövrünün istiqalət poeziyasında orijinallığı ilə tanınan şairlərdən biri də şair Əli Yusif idi. Əslən şuşalı olan Əli Yusif dövlət hesabına təhsil almaq üçün Parisə gəndirilmiş, 1922-ci ildə burada Siyasət Elmlər İnstitutunu alsa qiymətlərlə bitirib Bakıya qayıtmışdı. Səkkiz ay sonra həbs edilmişdi. Bu onun ilk həbsi idi. 1927-ci ildə Azərbaycan ədəbiyyatında geniş "müsavətlər vətəni" aparılmağa çıxmışdı. Həmin vaxt gənc istiqalət mücahidli Solovkiya sürgün edilmişdi. Tədqiqatçı-almir Nəzif Qəhrəmanlı yazırdı ki, 1927-ci ilin qışında Solovkiyə gətirilən şair 1935-ci ilin yarınnəvədə, yəni, 6 orada sürgün həyatı keçirmişdi. Əlavə işlərlə ona verilən müddətə qısaltıldığına görə vaxtdan xeyli əvvəl azad edilmişdi. Ancaq bu dəfə də işə cavab ver-

onu Daşkəndə gətirib çıxarmışdı. Bu, XDİK Belomor-Balt idarəsinin 28 yanvar 1935-ci ildə verdiyi arayışda əksini tapıb. İnsanları cəhənnəm soyuğundan cəhənnəm istisinə döndərmək siyasi məbuslara qarşı tətbiq edilən ən ağır cəzalardan biri idi.

Əli Yusif 1937-ci ildə Özbəkistan XDİK tərəfindən həbs edilir. Mühacirətdə olan müsavatçılarla əlaqə saxlamaqda, "proletar dövlətinə qarşı yönəldilmiş cinayətlərdə" təqsirləndirilir. Və fəvqəladə üçlüyün qərarı ilə 1937-ci il avqustun 10-da ən yüksək cəzaya - qüllələnməyə məhkum edilir.

Hayatını, talebini, yaradıcılığını Azərbaycan Cümhuriyyətinə bağlayan şair demək olar ki, bütün əsərlərində "İdeal", "Bayraq", "Gözler", "Azərbaycanlıya - hörmətli Nəsim bəy", "Ey, türk oğlu" və s. sərlərində, habelə 1918-1920-ci illər mətbuatında dərc olunan məqalələrində Azərbaycanca milli dövlət quruluşunu tərənnüm etmişdir. Yaradıcılıq boyu məsəqqəli həyata üsyan edən, zülm və istibdad qarşı çıxan şair insanları azadlıq əsə, səadət, hüquq bərabərliyi arzularını ictimai-aləmə çatdırmışdır. Üsyankar ruhlu bu əsərlər o zaman həmdə çoxşüurlu xalqın, heyrən qoymuşdur. Milli oyanış, xalq hərəkatı, türk xalqlarının birliyinə çağırış, yadda qayıdış kimi duyğular əsərlərinin ana xəttini təşkil etmişdir.

NKVD inkivizasiyası

İnsan cəmiyyətini sarsıdıb silkələyən, onun tarixi yaddaşında qanlı bir iz qoyan, bir tərəfdən şəxsiyyətə hədsiz pərəstisi təbliğ edən, digər tərəfdən isə şəxsiyyətlərin alçaldılmasını adi həyat norması kimi qəbul edən

sovet totalitarizminin həmin dövrdə həqiqi siyasi mahiyyəti belə idi. Milyonlarla insan qorxu kabusunun təsiri altında yaşayırdı. Yüz

zu Kabusların şerhi altında yaşayırdı. Güle minlere ziyalı hıbsxanalarla çürüyür, tulla-
lanma ilə "mükafatlandırılırdı". Onlar ne qur-
maq və necə qurmaq istəyirdilərsə, hər halda
bu qurulmaqda olan "naiselər" xalqdan çox-
çox uzalır bir sistem, yəbənçi bir qurumun
konturlarını cızırdı. Nəticədə nələr baş ver-
mirdi?.. Sovet imperiyasının 1937-ci illərdə
təbiiq etdiyi siyasi mübarizə, idarət-me-
todları və həyata keçirmək istədiyi dövlət qu-
ruculuğu bütun mahiyyəti ilə bəşəriyyətin mi-
nilliklər ərzində formalaşmış dəyərlər siste-
minə zərbə vururdu. Sovet cəməşinin
böyük bir sürətlə fəallıyət göstərdiyi və ilər-
insanların ölüli tarixə yazılırdı. İmperiya
cəlladları, demək olar ki, hamını eyni bir cə-
nyatədə - "Vətəne xəyanətdə" ittham edilə-
lənün içün atırdılar.

Cümhuriyyət tələbələr içərisində ən çox fəallıq göstərən, Vətənə döndükdən sonra yüksək mövzə tutmağı bacaran, lakin sovet cəza məhsinından yayına bilməyənlərdən biri də Əsəf Əgəli oğlu Əliyev idi. O, 1919-cu ildə Vladıqafqaz gimnaziyasını bitirmiş, kasıblığa görə təhsil haqqından azad edilmişdi. Ə.Ə. həmin il Rostov Universitetinin Tıbb fakültəsinə daxil olaraq bir semestr orada oxumuşdu. Bu zaman Cümhuriyyəti xarici dillərə tələbə göndərmək niyyətindən xəbər tutan Ə.Ə. liyev həmin imkandan yararlanmağı istəyir və tələbələr sırasına daxil edilib Əsəf Əliyev

1920-1925-ci illərdə Almaniyanın Frayberq şəhərindəki Dağ-Mədən Akademiyasında təhsil alır, geodeziya ixtisasına yiyələnir. Ali təhsilini başa vurub böyük arzu və ümidlərlə Vətənə dönür. İxtisası üzrə neft sənayesində

çalışır, hətta Lenin ordeninə layiq görülür. Amma çox təəssüf ki, NKVD-nin cəyindən qurtula bilmir. Onu Almaniyanın xəyriyə casusluq etməkdə və antisovet xarakterli sözlər söyləməkdə günaahlandıraraq həbs edirlər. Ona ağır məqam o idi ki, Ə. Əliyev haqqında NKVD-yə danos ötürən onun Almaniya'da keçmiş tələbə və sonrakı iş yoldaşlarından biri, on yaxın dostu olmuşdu. O, Əsraf Əliyev Lenin ordeni almasına paxılıq göstərək onda İran pasportunun olduğunu, tələbə vəzifə müvafiqiyyəti müharibələrə tez-tələz əlaqə saxladığını demişdi. 3 may 1938-ci ildə Əsraf Əliyev casusluq ittihamı ilə qütlənmişdi.

“Proletar hakimiyyəti” yalanı

Cümhuriyyət tələbələrindən əksəri çox kasıb ailələrdən çıxmışdı. Onlar xaricdə böyük maddi sıxıntı içində oxuyurdular. Təhsil-
lərini bitirdikdən sonra çoxu sovet ölkəsinə qorxu-hürküsz qayıtmışdılar. Çünki bolşevik-
lərin "sovet hakimiyyəti fəhlə-kəndli, prole-
tar hakimiyyətidir" şüarının səmimiyyətinə
inanmışdılar. Ancaq bu inam sonradan onla-
ra həyatları bahasına basdı. Qəldi.

Ağdamın Gülablı kəndindən olan Fıridun Əzim oğlu Əliyev də bələbələrindən idi. Onların Gülablıdakı evlərini 1905-ci ildə ermənilər yandırmış, Bakıya köçmüşdülər. Atası Bakı məktəblərindən birində qoravoluq işləyirdi. Fıridun 1919-cu ildə Bakı Politeknik Məktəbini bitirmişdi. Bakı valisi Rəşid bəy Axundzadənin idarəsində çetovçuq olaraq çalışırdı. Görkəmli dramaturqumuş Nəcəf bəy Vəzirovun tövsiyəsi və Cümhuriyyətün dəstəyi ilə o, 1921-ci ildə bir semestr Almaniyanın Hannover şəhərindəki alı texniki məktəbə oxumağa göndərilir. Sonra işə Karlsruhe şəhərinə gedərek 1926-cı ildə oradakı alı texniki məktəbi bitirir.

Bakıya qayıdandan sonra Gəncədə sənaye texnikumunu yaradır. Elektrik sənayesi sahəsinə yüksək vəzifələrdə çalışır. Son olaraq Şabuncudakı "Azərbaksetikiti"ndə mühəndis işləyir. 1905-ci ildə evlərini yandıraraq özünə xüsusi emirənilər və sapı zühəmət olan baltarı indi də burada onu rahat qoyurular. Fırıdun Olıyevın kasıb ailədən ola Almaniya da təhsil ala bilməsi, gıya müsaivəti övladlarından olması bərdə NKVD-yə ağılsız bəhtən və iftılartı ötürülür. 1937-ci ıl 12 iyulunda onu həbs edirilər. Qoca və xəstə vildəydlərini Mircəbə Bağırova yazdıqları məktubların heç bir faydası olmur. Fırıdun Olıyevin əşingilçilərlə əlaqələrdə suçlandırılaraq sübutına çondırılır.

1948-ci ildə bəraət alıb Bakıya qayıtsa da, NKVD-nin adamları vəqzalda sui-qəsd təşkil edərək onu elektrik qatının altına itələyirlər. Və beləcə, daha bir Cümhuriyyət tələbəsi 47 yaşında dünyasını dəvirsir.

Bitməyən repressiyalar

Yüz tələbənin birçə günahı vardı: onları xaricə oxumağa Cümhuriyyət hökuməti göndərmişdi.

1920-ci ilin axırlarından başlayan həbslər, istintaqlar, dindirmələr 1930-cu illərdə dahaşırı bir vəziyyətə aldi. Əvvəllər fəvqəladə komissiya məhkəmələri arasında say-seçmə həbslər aparılırdı. İki-üç ay çəkən istintaqlar sonra məhbuslar buraxılırdılar. Həmin məhbusların əksəriyyəti də sovet platformasında işləməyə, bütün qüvvələrini yeni hakimiyyətə sərf etməyə hazır olduqlarını bildirirdilər. Hətta partiyanın sol qanadını təşkil edənlər "Müsavət" in fəaliyyətinin dayandırıldığını barədə xüsusi bəyanat da vermişdilər. Onlar güman edirdilər ki, fiziki fəaliyyətdən çıxdıqdan sonra təqib olunmayacaq, respublikanın bütün vətəndaşları kimi azad şəkildə yaşayış isləyəcəklər. Lakin Cümhuriyyət hökuməti üzvlərinin təqibə dayandırılmadı, əksinə, sürətiləndi. Bəyannamə qarşı olunan günün etirazı ləş "Müsavət" Partiyasının bütün üzvlərini müayinə bəhanə ilə tutmağa, istintaqla edib həbs düşərgələrində göndərməyə başladı. Yüz tələbə də belə bir tələyə yamalı oldu. O vaxt rəjim bu gənclərin qol-qanadını dəfələrlə sındırı, onların alətiləri, nəhayət yere icatdı, həbsxanalara saldı. Lakin onların iradəsinı snımadı, gücdən də düşmədilər. Dəli-şübhə tapılmağana azadlığa buraxılırdılar. Oxtısalas yüz vicdanlı işçilər, xalqa böyük töhfələr verənlər. Amma bir müddət keçdikdən sonra yenidən təqiblər, təzyiqlər, şəh-böhtanlar, həbslər, sürgünlər onların rahat yaşamağa qoymadı. Həbs düşərgələrində amansız işgəncələr, ağ-nacılar onların həm mənəvi, həm də fiziki cəhətdən məhv edirdi. Hər gün onlara nə vaxt diyən tutulacağını gözləyirdilər.

Cümhuriyyət tələbələrinin səhəbt ege-
dərken maraqlı tariximizdə özünəməxsus yeri
olan Abdulla Tahirzadənin Almanıyanın Leyps-
sig Universitetinin məzunı, istedadlı hüquq-
şünas Əsildar Mugañlinskın, Berlində təhsil
alın Abdəbbəsmiz Əyləvin də adlarını çək-
mək lazım gəlir. Azərbaycan genetikə el-
minin əsasını qoyan Əhməd Rəcəbli, Azər-
baycanda ilk hüquq professorları olan
Mustafa Vəkilov, tarixi-filologiya üzrə təhsil
almış Teymur bəy Aslanov, uq nəqliyyatı üz-
rə ixtisaslaşmış Lətif Əqədiov, Mehis Səfə-
rov, Bəybutlil Zeynalov, İsgəndər Sultano-
v, Rəzaqulu Həsənov, Zeynalabdin Hüseynbə-
yov, Əyləyər bəy Əmircanov... 1937-ci ilin re-
pressiyalarının qurtulu bilməmişdik. Bu
gənclərin hərəkəti əsl ziyalı idi. Xalqını, Vətəni-
ni isini ürəkədən sevirdi.

...Adlar, heyat səhifələri vərəqləndikcə bitmir. Özümüz də fərşəydayıq ki, bir məqalə çərçivəsində 100 şəxsin hamısını əhatə etmək mümkün olmayacaq. Çünki adlar qədər yaşanan ağrı-acılar, puç olan ömürlər də fərqlidir. Amma bu insanları birləşdirən tale, istintaq sənədlərində əksini tapan əsas günah vardır: Cümhuriyyət tələbəsi olmaq...

İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

(Əvvəli qəzetin 26 may tarixli nömrəsində)

xalqımızı

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin
100 illiyi

münasibətilə təbrik edir, sülh, əmin-amanlıq,
xoş gələcək arzulayır!

Bayramınız mübarək!

28 MAY RESPUBLİKA GÜNÜ

100 il

“Camal” LTD şirkəti
xalqımızı səmimi qəlbən
təbrik edir!
Ölkəmizə firavan gələcək,
əmin-amanlıq arzu edirik!

YAŞA, AZƏRBAYCAN!

“CAMAL” LTD

Dövlət Sərhəd Xidmətində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi iftixar hissi ilə qeyd olundu

Dövlət Sərhəd Xidmətinin bütün hərbi hissə və bölmələrində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının 100 illik yubileyi münasibəti ilə silsilə tədbirlər keçirilir.

Tədbirlərdə mürəkkəb siyasi dövrdə cərəyan edən, Azərbaycanın dövlətçilik tarixinə qızıl hərflərlə yazılmış, xalqımızın milli oyanışının məntiqi yekunu olaraq ilk demokratik dövlətin yaranması və İstiqlal Bəyannaməsinin qəbul edilməsi haqqında ətraflı məlumatlar verilib, bu əlamətdar hadisənin təkcə Azərbaycan üçün deyil, bütün Şərq dünyası üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edildiyi vurğulanmışdır.

Respublika Günü münasibəti ilə Dövlət Sərhəd Xidmətinin Aparatında, Sahil Mühafizəsində və Azərbaycan İstiqlal Muzeyində keçirilən tədbirlərdə Şərqi və türk dünyasının ilk demokratik dövləti olan Azərbaycan

Xalq Cümhuriyyəti dövründə etnik və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq bütün vətəndaşlara bərabər hüquqların verilməsi, dövlət atributlarının qəbul olunması, Azərbaycan dilinin dövlət dili elan edilməsi, Milli Ordumuzun yaradılması, dövlət sərhədlərinin və təhlükəsizliyin təmin edilməsi istiqamətində görülən işlər iftixar hissi ilə qeyd olunmuşdur.

Tədbirlərdə Xalq Cümhuriyyətinin varisi olan müasir, müstəqil

Azərbaycan dövlətinin yaranmasında, möhkəmlənməsində və dünya dövlətləri arasında layiqli yer tutmasında ulu öndər Heydər Əliyevin misilsiz xidmətləri böyük minnətdarlıq hissi ilə vurğulanmışdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlət sərhədlərimizin qorunması, Azərbaycan sərhəd mühafizəsinin formalaşması və inkişafı istiqamətindəki xidmətləri, böyük dövlət xadiminin müəyyənləşdirdiyi milli sərhəd strategiyasının Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsi sayəsində ölkəmizin sərhəd mühafizəsinin ən müasir tələblər səviyyəsinə qaldırılması xüsusi olaraq qeyd olunmuşdur.

“Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamına əsasən 2018-ci ilin ölkəmizdə “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili” elan edilməsi bir daha milli dövlətçilik tariximizə olan hörmət və ehtiramın bariz nümunəsi olması vurğulanmışdır.

Tədbirlərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının 100 illik yubileyinə həsr edilmiş sənədi filmlər nümayiş etdirilmişdir.

“Azərbaycan”

1918-ci il 28 may, İstiqlal Bəyannaməsi:

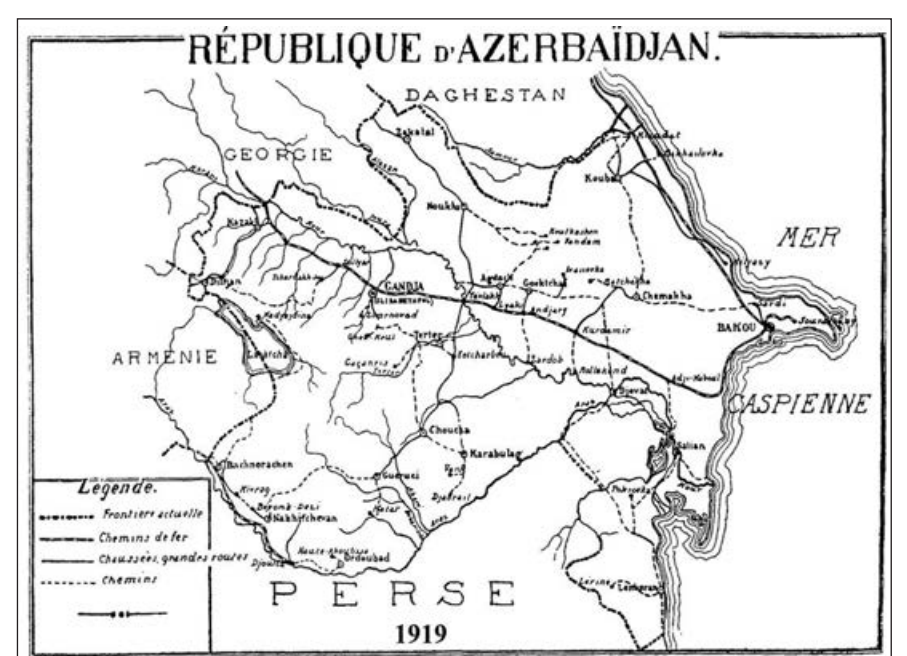
“Bu gündən etibarən Azərbaycan tamhüquqlu müstəqil dövlətdir”

1918-ci il mayın 28-də Tiflisdə Həsən bəy Ağayevin sədrliyi ilə Azərbaycan Milli Şurasının tarixi iclası keçirildi. Həmin iclasda Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında İstiqlal Bəyannaməsi qəbul olundu.

Milli Şuranın 24 səsə (iki nəfər - Sultan Məcid Qənizadə və Cəfər bəy Axundov bitərəf qaldı) qəbul etdiyi qərar və altı bənddən ibarət İstiqlal Bəyannaməsi, yaxud “Misaği-milli” (əqdnəmə) Azərbaycan millətinin varlığını bütün dünyaya bəyan etdi. Bu sənədi Həsən bəy Ağayev, Fətəli xan Xoyski, Nəsim bəy Yusifbəyli, Camo bəy Hacınski, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Nəriman bəy Nərimanbəyov, Cavad bəy Məlik-Yeqanov, Mustafa Mahmudov imzaladılar.

İstiqlal Bəyannaməsi bütün türk dünyasında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ən demokratik respublika idarə üsulunun - parlamentli respublikanın yaradılacağından xəbər verirdi. Beləliklə, Azərbaycan dövlətçiliyi tarixində ilk Konstitusiya Aktı - İstiqlal Bəyannaməsinin qəbulu ilə Azərbaycan dövlətçiliyi Xalq Cümhuriyyəti formasında elan olundu.

Bu hüquqi və siyasi sənəddə müstəqil Azərbaycan dövlətinin yarandığı bəyan edilmiş, onun hakimiyyətinin şamil olduğu ərazinin həddlərini müəyyənləşdirilmiş, həmçinin dövlətin əsas fəaliyyət prinsipləri əksini tapmışdır. İstiqlal Bəyannaməsində demokratik dövlətə məxsus atributların - hakimiyyətin xalqa mənsub olması, vətəndaşların mülki və siyasi hüquqlarının təmsil edilməsi, bütün xalqların və hər bir kəsin milli, dini, sinfi və cinsi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq azad inkişafı üçün şərait yaradılması, ən nəhayət, hakimiyyətin bölünməsi kimi prinsiplərin dövlət fəaliyyətinin əsası bəyan edilməsi Azərbaycan xalqının suveren, demokratik, hüquqi dövlət yaratmaq əzmində olduğunu nümayiş etdirdi. İstiqlal Bəyannaməsi Azərbaycan millətinin tamamilə başqa siyasi-hü-

quqi və mənəvi-psixoloji statusa - millət-dövlət statusuna qədəm qoyduğunu göstərdi.

İstiqlal Bəyannaməsində xarici ölkələrlə, xüsusilə yaxın qonşularla iqtisadi əlaqələr yaratmaq və bu əlaqələri genişləndirmək nəzərdə tutulmuşdu. Təsədüfi deyil ki, parlamentin fəaliyyətində mühüm rol oynayan “Müsavat” Partiyası öz məramnaməsində Azərbaycanın müstəqilliyinə, onun xaricdən müdafiəsinə və hüquqi cəhətdən tanınılmasına nail olmaq üçün iqtisadiyyata, iqtisadi əməkdaşlığa böyük əhəmiyyət verirdi. Cümhuriyyətin iqtisadi platformasında xarici ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlığı asanlaşdırmaq, bu sahədə mənevləri aradan qaldırmaq, digər tərəfdən isə bu cür əməkdaşlığı dünya normaları əsasında həyata keçirmək nəzərdə tutulmuşdu.

Azərbaycanın istiqlal mübarizəsi tarixinin bu dəyərli və parlaq sənədinə bütün Azərbaycan tarixşünaslığında ən obyektiv qiyməti ilk dəfə ulu öndər Heydər Əliyev vermişdir: “Azərbaycan Milli Şurasının qəbul etdiyi tarixi bəyannamə yeni yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin

daxili və xarici siyasətinin başlıca prinsiplərini bütün dünyaya bildirdi. Bəyannamədə elan edilmiş prinsiplər - Azərbaycan xalqının öz müqəddəratını müəyyən etmək, insanların hüquq bərabərliyinə hörmət, bütün xarici dövlətlərlə, habelə qonşu xalqlarla dinclik və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq, bir-birinin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşmaq prinsipləri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin beynəlxalq nüfuzunu artırdı”.

Azərbaycan Milli Şurası həmin iclasda, eyni zamanda bitərəf Fətəli xan Xoyskinin başçılığı ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ilk hökumətinin tərkibini də təsdiq etdi. Fətəli xan Xoyski Nazirlər Şurasının sədri və daxili işlər naziri təyin olundu. İlk hökuməti “Müsavat”, Müsəlman sosialist bloku, “Hümmət”, “İttihad” və bitərəflərdən ibarət doqquz nəzir təmsil edirdi.

Mayın 30-da Azərbaycanın öz müstəqilliyini elan etməsi barədə dünyanın əsas siyasi mərkəzlərinə radioteleqrafra məlumat verildi.

“Azərbaycan”

Daxili işlər naziri Bərdədə vətəndaşları qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq, daxili işlər naziri, general-polkovnik Rəhil Usubov mayın 25-də və 26-da Bərdə şəhərində növbəti qəbul keçirib.

Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Bərdə Rayon Polis Şöbəsinə keçirilən tədbirdə Rəhil Usubov Bərdə, Ağcabədi, Tərtər, Ağdam, Şuşa, Laçın, Bəyləqan, Füzuli, Xocavənd, Goranboy, Xocalı, Nəftalan şəhər və rayonlarından, eyni zamanda, həmin bölgədə məskunlaşmış qaçqın və məcburi köçkünlərdən müraciət edən 59 vətəndaş ilə görüşüb. Nazir onların polis orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı müraciətlərini şəxsən dinləyib, problemlərinin qanunvericiliyə uyğun şəkildə həlli üçün aidiyyəti baş idarə, idarə və xidmət, həmçinin ərazi polis orqanlarının rəislərinə konkret tapşırıqlar verib. Daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı olan məsələlərin eksseriyəti yerində həllini tapıb.

Qəbulda iştirak edən vətəndaşlar bölgələrdə müdafiə olaraq keçirilən belə görüşlərin təşkilinə, müvafiq dövlət orqanlarının rəhbərləri tərəfindən müraciətlərinə diqqətə və həssas yanaşılmasına görə dövlət başçısına minnətdarlıq ediblər. Vətəndaşlar Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının tərəqqisinə, iqtisadi dirçəlişinə, beynəlxalq imicinin daha da yüksəldilməsinə yönəlmis siyasətini bundan sonra da dəstəkləyəcəklərini bildiriblər.

Türkiyədə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə poçt markası buraxılıb

Türkiyədə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə poçt markası buraxılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə razılaşma Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyi ilə qaradaş ölkənin Poçt və Teleqraf Təşkilatı Baş İdarəsi arasında əldə olunub.

Min ədəd buraxılan markada Azərbaycanın Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən hazırlanan "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 100" loqotipi əks olunub.

Bağışlamaq qəlbin böyüklüyüdür

634 ailəyə bəxş edilən sevinc payı

İnsan hüquq və azadlıqlarının qorunması müstəqil Azərbaycanda daim diqqət mərkəzində saxlanılan məsələlərdəndir. Dövlət siyasətinin mərkəzində vətəndaşın maraqlarının dayanması da bunu sübuta yetirən amildir. Prezident İlham Əliyev son 15 ildə ulu öndər Heydər Əliyevin humanizm prinsiplərinə sadıqlığını nümayiş etdirərək, bayram günləri, əlamətdar hadisələr ərfəsində əfv fərmanları imzalamaqla minlərlə ailəyə sevinc və xoş ovqat bəxş edir.

Dövlət başçısının mayın 24-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə imzaladığı müstəqillik dövrünün ən böyük əfv sərəncamı da bunun bariz nümunəsidir. Bu sərəncam ümumilikdə 634 nəfərə şamil olunub. Onlardan azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum edilmiş 607 nəfər cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilib. Əfv olunanlar sırasında 39 xarici vətəndaş da var.

Mayın 25-də Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidməti sərəncamın icrasını həyata keçirib və 607 nəfər azadlığa qovuşub. Cəzaçekmə müəssisələrində əfv olunmuş şəxslər azad olunanları barədə buraxılış vərəqlərini təqdim edilməsi mərasimində Ədliyyə Nazirliyinin məsul işçiləri, Penitensiar Xidmət rəhbərliyi, İnsan hüquqları

üzrə müvəkkil, dövlət qurumlarının, qeyri-hökumət təşkilatlarının, kütləvi informasiya vasitələri nümayəndələri iştirak ediblər. Penitensiar Xidmətin Mülaliyyə Mərkəzindən 17 nəfər azadlığa çıxıb. Əfv olunanları təbrik edən Penitensiar Xidmətin reisi müavini Oqtay Məmmədov bildirib ki, insanlara böyük sevinc, ülvə hisslər asılayan əfv və amnistiya aktları böyük tərbiyə-

vi və islahedici gücə malikdir. Səhvlərindən səmimi peşmançılıq hissləri keçirən, dövlət başçısına bağışlanmasi ilə əlaqədar müraciət edən və ictimai asayişə bütövlükdə təhlükə təşkil etməyən insanların cənab Prezident tərəfindən bağışlanması rəğbətlə qarşılanır, beynəlxalq ekspertlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Mərasimə iştirak edən ombudsman Elmira Süleyma-

nova bildirdi ki, eger cəzaçekmə müəssisələrində məhkumlar daxil qayda-qanunlara lazımcına riayət etsələr, davranışlarında nümunəvi ol-salar, gələcəkdə əfv edilənlər və amnistiyaya düşənlərin sayı daha çox olar. Əfv sərəncamı bir qayda olaraq cəzaçekmə müəssisəsində nümunəvi davranışına görə fərqlənən məhkumlara şamil edilir. Sonra tədbir Penitensiar Xidmətin 15 sayılı cəzaçək-

mə müəssisəsində davam etdirilib. Burada cəza çəkən məhbuslardan 5 nəfəri azadlığa qovuşub. Elmira Süleymanova burada da deyib ki, ölkə Prezidenti Azərbaycan-da vətəndaş həmrəyliyini, humanizmi, insana qayğını diqqətdə saxlayır. Kim öz cinayət əməlini dərk edib, peşmançılıq hissi keçirirsə bağışlanı: "Prezident İlham Əliyev sizlərə azadlıq bəxş edir ki, səhvlərinizi bir daha

təkrarlamayasınız. Çünki məhkumluq yaşayan insanlardan daha çox ailə üzvləri əziyyət çəkir".

Müvəkkil azadlığa buraxılanlara ailələrinə və cəmiyyətə, sağlam həyat tərzinə qovuşmağı, dövlətə ödədiyi sadıq qalmağı, faydalı əməklə məşğul olmağı tövsiyə etdi.

Azadlığa çıxan İsmət Hüseynov, Fəyaz Səlimov, Asif Quliyev əfv sərəncamlarına və amnistiyaya aktlarına, insan hüquqları sahəsində humanist addımlara görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya təşəkkürlərini bildiriblər. Fəyaz Səlimov sevincini jurnalistlərlə belə bölüşdü: "Bu gün çox sevincliyik. Çünki ən böyük nemət olan azadlığımıza qovuşuruq. Buna görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarıq. İnənirəm ki, dövlət başçısının əfv etdiyi şəxslər bir daha səhvə yol verməyəcəklər".

Həqiqətən də dövlət başçısının imzaladığı əfv sərəncamı ilə azadlığa çıxan insanların sevinci daha çoxdur. Niyə də çox olmasın?! Axı, bu günlər respublikanın hər yerində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi münasibətilə bayram tədbirləri keçirilir. Onlara da bayram tədbirlərinə qoşulmaq imkanı verilib.

Rəşad BAXSƏLİYEV, Ağaeli MƏMMƏDOV(foto), "Azərbaycan"

Azərbaycan neftinin Ceyhana çatmasından 12 il keçir

BTC ilə qonşu ölkələrin nefti də nəql olunur

2005-ci ilin mayında Səngəçal terminalından Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinə vurulmuş Azərbaycan nefti mənzil başına bir il sonra - 2006-cı il mayın 28-də çatdı. Prezident İlham Əliyev neftin Ceyhana çatması münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik etdi. Dövlət başçısı belə bir əlamətdar hadisənin 28 May Respublika Gününə təsadüf etməsini xüsusi dəyərləndirir.

Ceyhanda "British Hawthorn" tankerine yüklənən Azərbaycan nefti bir həftə sonra - iyunun 4-də dünya bazarlarına yola salındı. Həmin vaxtdan indiyədək Ceyhan limanından neftin dünya bazarlarına daşınması əhəngdar davam edir.

BTC Company özündə 11 şəhərdən birləşdirir. Bunlar BP (30,1 faiz), AZBTC (25 faiz), "Sevron" (8,9 faiz), "Statoyl" (8,71 faiz), TPAO (6,53 faiz), "Eni" (5 faiz), "Total" (5 faiz), "İtoçu" (3,4 faiz), "İnpeks" (2,5 faiz), "Eksomobil" (2,5 faiz) və ONGC (BTC) Limited (2,36 faiz) şirkətləridir.

BTC-nin operatoru olan BP şirkətinin məlumatına görə, bu ilin birinci rübü ərzində kəmər üzrə əməliyyat xərcləri təqribən 30 milyon dollar, əsaslı xərclər 5 milyon dollara yaxın təşkil etmişdir. Qeyd edək ki, 1768 kilometr uzunluğunda olan BTC kəməri istismara verildənə bu il aprelin 1-dək ümumilikdə 391 milyon tondan artıq (2,93 milyard barel) xam neft nəql olunmuşdur. Ceyhandan dünya bazarlarına Azərbaycan nefti ilə yükülmüş 3839 tanker göndərilmişdir.

Bu ilin ilk 3 ayında isə BTC vasitəsilə təqribən 63 milyon ton (8,3 milyon barel) xam neft ixrac olunmuşdur. Bu neft Ceyhanda 81 tankere yükülmüşdür.

Hazırda BTC boru kəməri əsasən Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Azəri-Cıraq-Günəşli" yaraqlarının neftini və "Şahdəniz"-dən hasil edilən kondensat daşıyır. Bundan əlavə, kəmə vasitəsilə digər xam neft və kondensat həcmli də, o cümlədən Türkmənistan, Rusiya və Qazaxıstan nefti nəql olunur.

"Azərbaycan"

Azərbaycan xalqını

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi

*münasibətilə təbrik edir,
firavanlıq və işıqlı gələcək arzulayır*

*Bayramınız
mübarək!*

“AQRARKREDİT” SƏHMDAR KREDİT TƏŞKİLATI *xalqımızı*

Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi

*münasibətilə təbrik edir,
səadət və ruzi dolu günlər arzulayır*

İstiqlal tarixinə açılan pəncərə

Hər muzey tarixə açılan bir pəncərədir. Orada əsrlərin, müharibələrin, münaqişələrin belə silməyə gücləri yetmədiyi çox izlər qalır. Bu gün muzey eksponatı kimi nümayiş etdirilən sadə bir meşə əşyası da xalqın yaşayış tərz, adət-ənənələri, mədəniyyəti haqqında geniş şəkildə məlumat verə bilər. Muzeylər xalqın maddi və mənəvi abidələrinin qorunduğu mərkəzdir.

Azərbaycanda belə mərkəzlər çox olsa da, onların sırasında Azərbaycan İstiqlal muzeyi fərqli yer tutur. Çünki bu muzey bizə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yadigarıdır.

Muzeydə açıq dərs

...Azərbaycan İstiqlal Muzeyində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin (AXC) 100 illiyi münasibəti ilə növbəti açıq dərsdir. Məktəblərin cərgəsində yer seçib ayaqlaşırıq. Bu dəfə dərs Xətai rayonu 27 saylı tam orta məktəbinin 5-ci sinif şagirdləri üçün təşkil edilib. Məktəbin tarix müəllimi Sevdə Novruzova Azərbaycanın tarixi, dövlətçilik ənənəsi barədə ümumi məlumat verir. Qeyd edir ki, 1918-ci ilin 28 mayında Azərbaycanın suverenliyə qovuşması xalqımızın tarixi yaddaşında şərəfli yol, cümhuriyyət qurucularının vətənimizin müstəqilliyi uğrunda göstərdikləri şücaət hər birimiz üçün qəhrəmanlıq nümunəsidir”.

Azərbaycan İstiqlal Muzeyinin kütülvə işlər şöbəsinin elmi işçisi Fəxryyə Əliyeva AXC-nin dövlət rəmzləri haqqında geniş məlumat verir. Şöbənin digər elmi işçisi - Arzu Quliyeva isə AXC Parlamentinin fəaliyyətindən bəhs edir. Açıq dərsdə cümhuriyyətin fəaliyyətini əks etdirən sənədli filmlər də nümayiş etdirilir.

Sonda Sevdə Novruzova dərsə diqqət cəlbən məktəbliləri göstərir: “Bu şagirdlər Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tarixini məktəb proqramına əsasən öyrəniblər. Amma etiraf edək ki, auditoriya çərçivəsində dərs keçmək muzey ab-havasında tariximizi öyrətmək fərqlidir. Əminəm ki, bugünkü açıq dərs şagirdlərimizin yaddaşında hər zaman xüsusi yer tutacaqdır”.

Azərbaycan İstiqlal Muzeyində növbəti tarix dərsi bitir. Zəngin təəssüratlarla həqiqəti daha da aydınlaşdırır: bizim bu tarixdən öyrənəcəklərimiz hələ çoxdur. Məktəblilər gətdikdən sonra muzey sükuta qərq olur. Əslində, bu sakitlik şərtdir. Hərəsi bir tarix olan eksponatlar özələrinə məxsus dillə “danışır”...

Köksümüzü qabardan
istiqlal şüarı...

İlk günlərdən təhsilin, ədəbiyyatın, incəsənətin inkişafına xüsusi diqqət ayıran Cümhuriyyəti

yət hökuməti tərəfindən Azərbaycan tarixini və mədəniyyətini öyrənmək sahəsində də addımlar atıldı. 1919-cu ilin sentyabrında milli tarixi irsimizin qorunması məqsədilə Azərbaycan şərqişnasları “Şərqişnas arxeologiyası və tarixin həvəskarları dərnəyi” yaradılması haqqında məsələ qaldırdı. Ancaq əşya və materialların, bədii sənətkarlıq nümunələrinin qeydə alınması, mühafizəsi, tədqiqi, təbliği ilə əlaqədar hüquqi-normativ sənədlərin olmaması problem yaradırdı. Məsələ isə çox ciddi idi. Maddi cəhətdən imkanlı avropalılar Azərbaycanda əhalidən tarixi əhəmiyyətli əşyaları və qədim əşyaları alıb aparırdılar. Azərbaycan parlamenti qarşısında “Yaşıl qələm” Ədəbi Cəmiyyətinin üzvlərindən Hüseyn bəy Mirzə Camalov və Məhəmməd Ağaoğlu Bakıda milli muzeyin yaradılması ilə bağlı məsələ qaldırdılar. 1919-cu ilin 23 sentyabrında “Azərbaycan” qəzetində muzeyin təşkili ilə əlaqədar yazılırdı: “...sənədlərdən bəri bəslədiyimiz bir arzu var ki, o da Vətənimiz Azərbaycanda bir milli muzey təsisdir... Səbiq Rusiya zamanında təsis edəcəyimiz muzeyin adını “milli muzey” qoymaq fikrində idikse də, bu gün fərdimizin köksünü qabardan istiqlal şüarı olmasına görə, “İstiqlal muzesi” olmasını əhəmiyyətli görürüz”. Muzey üçün bir otaq ayrılması ilə bağlı parlamentin sədr müavini Həsən bəy Ağayev Inventar komissiyasına sərəncam verdi 1919-cu ilin 6 noyabrında tərtib

edilən, həm muzeyin yaradıcıları - Hüseyn bəy Mirzəcamalov və Məhəmməd Ağaoğlu, həm də Azərbaycan Parlamenti sədrinin müavinləri Həsən bəy Ağayev, Sultanməcid Qənizadə və parlamentin rəyasət heyətinin digər məsul əməkdaşları tərəfindən imzalanan sənəddə muzeyin əsasnaməsi, uçot-mühafizə üzrə təlimat, fond-satınalma komissiyası haqqında müddəalar yığcam şəkildə qeyd edildi. “Həmişəlik Azərbaycan Parlamentini ixtiyarında olaraq hələlik parlamentin imarətində təsis edilən “Muze İstiqlal” adına müəssisələr tərəfindən toplanmış olan şeylərin Birinci Parlament Divanı-Rəyasətinə təhvil verilməsi haqqında Sərəit” adlanan, təhvil-təslim aktı formasında hazırlanan bu sənədin 3-cü bəndində bildirilirdi: “İstiqlal muzeyi milli bir müəssisə olduğu üçün muzeydə mövcud bütün əşya milli mal hesab edilir. Heç kəs və heç bir müəssisə o şeylərə sahib ola bilməz”. İstiqlal muzeyinin təşkili və fəaliyyəti ilə bağlı bütün xərcləri parlamentin rəyasət heyəti öz öhdəsinə götürdü. Gələcəkdə muzey üçün xüsusi binanın ayrılması və ya tikilməsi, muzeyin nəzdində zəngin kitabxananın yaradılması, muzeyin proqram və nizamnaməsinin hazırlanması və başqa məsələlər də sənəddə əksini tapdı”. “Azərbaycan” qəzeti yazırdı: “İstiqlal muzeyinin genişlənməsi üçün eksponatların toplanması işi gədir. Muzeyin təsisçiləri əhaliyə müraciət edərək, muzeyin komplektləş-

dirilməsinə yardım göstərməyə və köhnə əşyaları muzeyə bağışlamağa çağırırdılar. Muzeyə kömək göstərən şəxslərə bağışlanan əşyaların adları və qiyməti göstərilərkə qəbz verilirdi”.

İstiqlal muzeyi 1919-cu il dekabrın 7-də AXC Parlamentinin quruluşunun birinci ildönümü münasibətilə elə parlamentin binasında təşkil edildi. Muzeyə təhvil verilən ilk eksponatların siyahısında Azərbaycanın istiqlalına dair sənəd və materiallar, tarixi və maddi mədəniyyət nümunələri, arxeoloji tapıntılar, silahlar, rəsm əsərləri, xalça və xalça məmulatları, bədii tikmələr, mis qablar, bəzək əşyaları və digər sənət əsərləri, Quranı-Kərimin nadir nüsxələri, müxtəlif alyazmalar var idi.

Tarixə səyahət...

1920-ci ilin 28 aprelində Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra muzey fəaliyyətini dayandırmağa başladı. Və İstiqlal muzeyi unuduldu. 1991-ci ildə Azərbaycan yenidən müstəqilliyinə qovuşduqdan sonra bir çox tarixi həqiqət üzə çıxdı. Azərbaycanın ilk rəsmi dövlət muzeyi haqqında faktlar həmin vaxtlarda meydana çıxdı. Muzeyin fəaliyyəti 71 il sonra bərpa edildi. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 9 yanvar 1991-ci il tarixli 9 sayılı qərarına əsasən İstiqlal muzeyi yaradıldı. 1919-cu ildə fəaliyyət göstərmiş muzeydən

heç bir eksponat qalmasa da, yenidən fəaliyyətə başlayan muzey “İstiqlal” adını alaraq, birinci muzeyin mənəvi varisi oldu. Azərbaycan İstiqlal Muzeyinin elmi-kütləvi işlər şöbəsinin müdiri Sədi Mirseyibli deyir ki, 7 minədək eksponatla fəaliyyətə başlayan muzeydə hazırda 22 minə yaxın eksponat var: “Muzeyin yaradılmasında məqsəd ən qədim dövrlərdən günümüzdəki xalqımızın mədəni-tarixi həyatındakı müəhim hadisələri, azadlıq mücahidlərimizin mübarizə yolunu əks etdirməkdir”. Muzey 6 zaldan ibarətdir. Sədi Mirseyiblinin başçılığı ilə birinci ekspozisiya zalı ilə tanış oluruq. Burada Azərbaycanın dövlət rəmzləri - üçrəngli bayraq, Dövlət gerbi, Dövlət himni və Dövlət Konstitusiyasını əks etdirən sənədlər nümayiş olunur.

XVIII əsrin ikinci yarısında Azərbaycanın xanlıqlara bölünməsi, XIX əsrdə məmləkətimizin işğalı uğrunda Rusiya ilə İran arasında gedən müharibələr, 1813-cü ildə Güllüstan və 1828-ci ildə Türkmənçay müqavilələrinin bağlanmasına dair materiallar da zalda yer alıb.

XIX əsrin ikinci yarısından XX əsrin əvvəllərdə olan dövrdə Azərbaycanda elm, mədəniyyət, iqtisadiyyat, xüsusi ilə neft sənayesi inkişaf edər, H.Z.Taqiyev, M.Nəgəyev, M.Muxtarov kimi neft milyonçuları tərəfindən yeni binalar, məktəblər, teatrlar, xəstəxanalar tikilirdi. Muzeyin ikinci zalı həmin tarixi əks etdirən materiallarla zəngindir. Zalda A.A.Bakıxanovun, milli mətbuatımızın bani-

si H.B.Zərdəbinin və digər ziyalıların fəaliyyətini əks etdirən materiallara yer verilib. Bölmələrdən birində isə 1918-ci il 31 Mart soyqırımına həsr olunmuş fotofaktlar, arxiv materialları, sənədlər toplanılıb.

AXC-nin fəaliyyətinə bu zalda geniş yer verilib. Burada Cümhuriyyətin qurucuları - M.Ə.Rəsulzadə, F.X.Xoyzski, Ə.M.Topçubaşov və digər görkəmli şəxsiyyətlərin tarixi anlarını əks etdirən fotolar, o zamanın pul vahidləri, poçt markaları, həmin dövrün müxtəlif hadisələrini əks etdirən materiallar var.

XX əsrin əvvəllərində Vətənimizin cənubunda yaşayan azərbaycanlılar da müstəqillik uğrunda mübarizəyə qatıldılar. Muzeyin üçüncü zalında 1905-1911-ci illər azadlıq hərəkatının rəhbəri Səttarxan və onun silahdaşlarının, fədai dəstələrinin fəaliyyəti, 1917-1920-ci illər Şeyx Məhəmməd Xiyabani hərəkatı, Seyid Cəfər Pişəverinin başçılığı ilə 1941-1945-ci illərdəki “21 Azər” hərəkatı haqqında materiallar nümayiş etdirilir. Zalda həmçinin Cənubi Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin, şair və yazıçıların - Balaş Azəroğlu, Mədinə Güllün, Hökümə Büllür, Əli Tuda və başqalarının portretləri var.

Dördüncü ekspozisiya zalının birinci bölməsində ötən əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycan da repressiya məruz qalan şəxsiyyətlər haqqında məlumat verilir. İkinci bölməsi isə II Dünya müharibəsində ölkəmizin qəhrəman oğul və qızlarının ön və arxa cəbhədə göstərdikləri rəşadət əks etdirir.

Muzeyin beşinci zalında Azərbaycanın müstəqilliyə gedən kəsməkəşi yolu əks olunur. Zalda 1990-cı ilin qanlı Yanvar hadisələri, Ermənistanın başladığı müharibə, sonrakı illərin faciəli hadisələri, şəhidlər, qaçqınlar, işğal olunmuş torpaqlar, Xocalı soyqırımının dəhşətləri - bütün bu faciələri əks etdirən fotoxronika ilə tanış olmaq mümkündür. Qarabağ müharibəsində Vətən uğrunda canlarından keçib, şəhidlik zirvəsinə ucalan Milli qəhrəmanlarımızın şəkilləri, onların bəziləri haqqında da məlumat, şəxsi əşyaları, hərbi geyim formaları nümayiş etdirilir.

Altıncı zalda materiallarda yenidən müstəqilliyi əldə edən Azərbaycan tarixi, iqtisadiyyatı, mədəniyyəti, ordu quruculuğu və digər məsələlər əksini tapıb. Ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə respublikamızın nail olduğu böyük uğurlar, eləcə də onun yolunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevin fəaliyyəti, son illərdə ölkəmizin qazandığı uğurlar barədə burada çoxsaylı məlumat və fotolar da var.

Xalqımızın ən böyük arzusunu adında daşıyan Azərbaycan İstiqlal Muzeyi beləcə, tariximizin bütün dövrlərinə işıq salır. Muzeyin eksponatları ilə tanışlıq məmləkətimizin bütövlükdə tarixi, mədəniyyəti haqqında zəngin məlumatlar almağa imkan yaradır.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
Ağaəli MƏMMƏDOV (foto),
“Azərbaycan”

GLOBAL ENERGY AZERBAIJAN**“Global Energy Azerbaijan”****şirkəti və onun törəmə şirkətləri****Azərbaycan xalqını****“Absheron Operating Company”****“Binagadi Oil Company”****“Karasu Operating Company”****“Shirvan Operating Company”****“Neftechala Operating Company”****Azərbaycan****Xalq Cümhuriyyətinin****100 illiyi**

münasibətilə təbrik edir,
ölkəmizə əbədi müstəqillik
və davamlı inkişaf arzulayır

xalqımızı

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi

münasibətilə təbrik edir. Qoy bu bayram ölkəmizə xoş günlər gətirsin!

Müstəqillik ən böyük sərvətdir

Ötən əsrin 20-ci illərindən 80-ci illərin axırlarınadək ölkəmizdə çap olunan dərsliklərə, tarix kitablarına, qəzet və jurnallara nəzər salanda “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti” sözlərinə, onu qurub-yaradanların adlarına rast gəlmirik. Amma Xalq Cümhuriyyətini süquta uğradanların - başda V.İ.Lenin olmaqla onun silahdaşları haqqında törüflü yazıların sayı-hesabı yoxdur. Halbuki Xalq Cümhuriyyəti 1918-1920-ci illərdə çox böyük işlər görmüşdür. Azərbaycanın ilk parlamenti və hökuməti, dövlət aparatı təşkil edilmiş, ölkənin sərhədləri müəyyənləşdirilmiş, yüksək döyüş qabiliyyətli hərbi hissələr yaradılmış, dövlət bayrağı, dövlət gerbi, dövlət himni təsdiq olunmuş, ana dili dövlət dili elan edilmişdi.

Görülən işlərdən biri də xalq təhsili və maarifin inkişafı ilə bağlı idi. Bu sahədə qəbul edilən qərarların bir qismi uğurla reallaşdırılmış, o cümlədən Bakı Dövlət Universiteti yaradılmışdır. Universitetin ilk rektoru Vasilı İvanoviç Razumovski xatirələrində yazırdı ki, Azərbaycan hökumətinin öz universitetini yaratmaq qərarı o qədər ciddi idi ki, Zaqafqaziya Universiteti Bakıya köçürülməsinə də, burada universitet olacağı. 1919-cu ildə Bakı Dövlət Universiteti yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1919-1920-ci tədris illərində xaricə təhsil almağa göndəriləcək azərbaycanlı tələbələrini təhsil almalrı üçün dövlət xəzinəsindən Xalq Maarifi Nazirliyinin sərəncamına 7 milyon manat vəsait ayırdı. Bu vəsait hesabına soydaşlarımızın xarici ölkələrə təhsil almaq üçün göndərilməsi Azərbaycanın həyatında əlamətdar hadisəyə çevrildi. 1920-ci ilin yanvarında onlar təntənə ilə yola salındılar. Lakin AXC-nin süqutundan sonra vətəndən gələn yollar bağlandı. Ölkə bolşevikləşdirilməyə başlandı. Cümhuriyyət tələbələri unuduldu, onlara pul göndərilmədi. Nəticə ağır oldu. Təhsil haqqını ödəyə bilməyən tələbələr çətinliklərə qarşılaşdılar. Təhsillərini başa vurub vətənə yüksək ixtisaslı mütəxəssis kimi dönlərin de tale üzünə gülmədi. Əksəriyyəti repressiyanın qurbanı oldu.

Başqa bir misal. Sovet dövründə tək-cə Bakıda bir rayon, bir metro stansiyası, bir prospekt, bir mədəniyyət evi Azərbaycan xalqının qatı düşməni S.Şaumyanın adını daşıyırdı. Halbuki onun başçılığı ilə ermənilər 1918-ci ildə Bakıda, Qubada, Şamaxıda, Göyçayda və başqa yerlərdə sayızsız-hesabsız qırğınlar törətmişdilər. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bu məsələyə də xüsusi diqqət yetirmiş, fəvqəladə təhqiqat komissiyası yaradıb ermənilərin

törətdikləri cinayətləri araşdırmağa başlamışdı. Həmin dövrdə hökumət mart ayının 31-ni mətəm günü kimi elan etməsi haqqında qərar da vermişdi. Təəssüflər olsun ki, Cümhuriyyətin devrilməsi təhqiqat komissiyasının apardığı işləri də başa çatdırmağa imkan vermədi. Sovet dövründə isə bu barədə danışmaq, Xalq Cümhuriyyətinin gördüyü işlərdən yazmaq qadağan edilmişdi.

Əsl həqiqət ölkəmiz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra hamıya agah oldu. Amma ötən əsrin sonlarında Azərbaycan müstəqilliyi bərpa etdikdən sonra xalqımız yenə də onu itirmək təhlükəsi ilə üzləmişdi. Ermənistan silahlı qüvvələrinin təcavüzü nəticəsində geniş miqyas almış Qarabağ müharibəsi, daxildəki siyasi çəkişmələr, separatçılıq hərəkatı və digər hadisələr müstəqilliyimizi itirmək təhlükəsini artırırmışdı. Ümummilli lider Heydər Əliyev 1993-cü ilin iyununda hakimiyyətə qayıdışı ilə nəinki bütün təhlükələri sovuşdurdu, müstəqilliyimizi əbədi, dönməz etdi. Ölkəmizi dünya birliyində layiqli yere çıxardı.

Heydər Əliyev respublikaya rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illərdə də yorulmaz fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanı sovet məkanında ən qabaqcıl respublikalardan birinə çevirmişdi. Bu illər Azərbaycanın ən yeni tarixinə dönüş illəri, siyasi həyatın, elmin, mədəniyyət və in-cəsənətin sürətli tərəqqisi dövrü kimi daxil olmuşdur.

Həmi etiraf edir ki, Heydər Əliyev müstəqilliyin bərpasından sonrakı ilk illərində Azərbaycanda olsaydı, heç vaxt imkan verməzdi ki, separatçı meyillər baş qaldırsın, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi başlasın. Başqa bir fakt! 1920-ci ildən sonra ilk dəfə olaraq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağı Naxçıvanda Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Ali Məclisin sessiyasında rəsmi dövlət bay-

rağı kimi təsdiq olundu. Sonradan Üzeyir Hacıbəylinin, Əhməd Cavadın yaratdıqları dövlət himnini və gerbini bərpa etdi.

Ümummilli lider Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xalqımızın çoxillik tarixində mühüm yer tutduğunu nəzərə alaraq 2003-cü il fevral ayının 1-də Bakı şəhərində AXC-nin xatirəsinə abidə ucaldılması haqqında sərəncam da imzalamışdır. Bu abidənin açılışı 2007-ci il may ayının 25-də oldu, Cümhuriyyət qurucularının xatirəsi dərin hörmətlə anıldı. Prezident İlham Əliyev abidənin üzərindən ağ örpəyi götürərək demişdir: “Gözəl abidədir, yeri də gözəl, tarixi yerdir və küçənin adı da lıstıqlalıyyətdir”.

Üzərində 1918-ci il may ayının 28-də Tiflisdə qəbul olunmuş “İstıqlal Bəyannaməsi”nin həm əski, həm də latın əlifbası ilə həkk olunduğu bu abidə AXC-nin yaradılması və onun gələcək nəsillərə ötürülməsi baxımından da böyük əhəmiyyət daşıyır. Ulu öndər həm sovet dönəmində, həm də müstəqillik dövründə dövlətə başçılıq etdiyi illərdə elm və təhsili prioritet hesab edirdi. Deyərdi ki, qabaqcıl ölkələrin tərəqqisini elm müəyyən etmişdir.

Bu məqsədlə sovet dövründə hər il yüzlərlə gənci SSRİ-nin ən qabaqcıl ali məktəblərinə oxumağa göndərirdi. Bu-günkü Azərbaycanın indiki dövlət suverenliyi və iqtisadi müstəqilliyi, dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası həmin illərdə təməli qoyulan proses olmadan mümkün deyildi.

Ulu öndərdən sonra ölkəmizə uğurla rəhbərlik edən cənab İlham Əliyev 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərəfəsində xalq-q müraciət edərək demişdir ki, əgər xalq mənə etibar göstərsə, ulu öndər Heydər Əliyevin siyasətinə sadıq qalacağam, onun siyasətini davam etdirəcəm. Cənab İlham Əliyev vədinə əməl etdi. Təkcə bunu demək kifayətdir ki, son 15 ildə dünyada Azərbaycan qədr inkişaf edən ikinci ölkə olmuşdur. Avropa Oyunları, İslam Həmrəyliyi Oyunları, “Formula-1” yarışları, beynəlxalq siyasi, humanitar tədbirlər Azərbaycanın nəyə qadır olduğunu göstərdi. Biz bu uğurlarla fəxr edirik. Elə bu uğurların nəticəsidir ki, aprelin 11-də keçirilən prezident seçkilərində xalqımız cənab İlham Əliyevə dördüncü dəfə etimad göstərdi.

Nuriyyə HÜMMƏTOVA,
Bakı şəhərindəki 202 nömrəli tam
orta məktəbin tarix müəllimi

“Azpetrol” şirkəti xalqımızı

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi

münasibətilə təbrik edir, xalqımıza xoş gələcək, əmin-amanlıq, xoşbəxtlik, birlik, sevinc və fərəh dolu günlər arzulayır

Seçenov Universitetinin Bakı filialında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi qeyd olunub

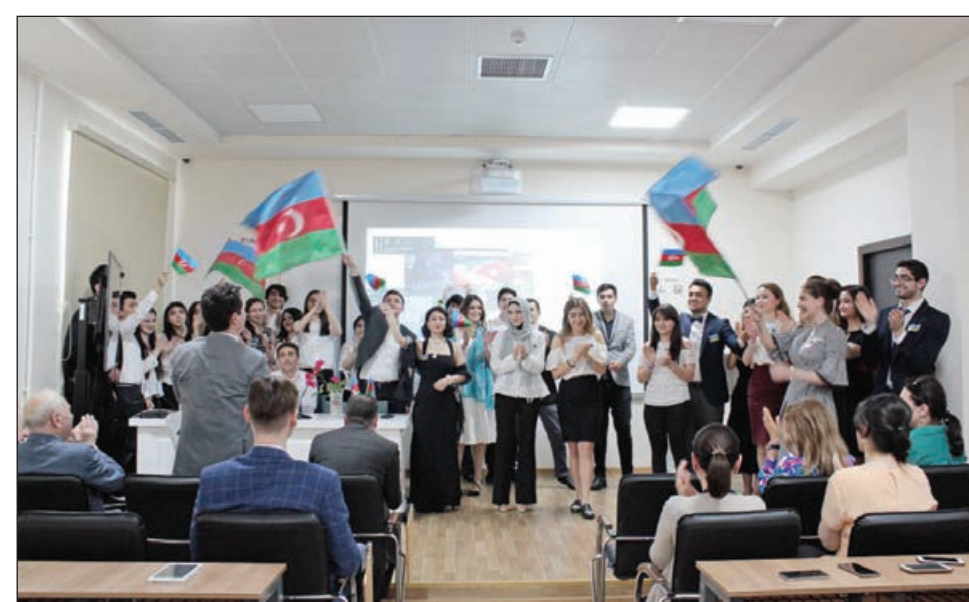
İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin (Seçenov Universiteti) Bakı filialında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyinə həsr olunan tədbir keçirilib.

Universitetin Bakı filialından AZƏRTAC-a bildiriblər ki, tədbirdə filialın rektoru professor Əziz Əliyev çıxış edərək cümhuriyyətin yaranma tarixindən və ölkənin sonrakı inkişafından onun mühüm rolundan danışib. O bildirib ki, tələbələr Azərbaycanda - siyasi cəhətdən sabit ölkədə doğulduqlarına və yaşadıqlarına görə fəxr etməlidirlər. Şübhəsiz, bu, ümummilli lider Heydər Əliyevin müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaradılmasına verdiyi böyük töhfənin nəticəsidir. Bu siyasəti hazırda Prezident İlham Əliyev uğurla davam etdirir.

Tədbir Seçenov Universitetinin Bakı filialının tələbələrini təqdimatında maraqlı bədii proqramla davam edib. Onların ifasında tanınmış bəstəkarların əsərlərindən parçalar, məşhur şairlərin Azərbaycana həsr etdikləri şeirlər səsləndirilib. Qurban Səidin “Əli və Nino” romanından üçüncü kurs tələbələrini naxışladığı səhnəcik al-qışlarla qarşılanıb.

Sonra tematik məruzə ilə çıxış edən Azərbaycan dili müəllimi, dosent Dürdanə Rəhimzadə iştirakçıları qarşıdan gələn bayram - Respublika Günü münasibətilə təbrik edib. Müsəlman dünyasında ilk demokratik respublikanın məhz Azərbaycanda yaradılması iftixar hissi ilə qeyd olunub.

Tədbirin sonunda “Son ıclas” bədii-sənədli filmi nümayiş etdirilib. Filmin baş prodüseri Bakı Media Mərkəzinin prezidenti Arzu Əliyevdir. Filmin çəkilişləri Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi və “BP Azerbaijan” şirkətinin sponsorluğu ilə həyata keçirilib. Ekran əsərində mühüm tarixi hadisə - cümhuriyyətin şanlı və faciəli taleyindən uzun müddət ötdükdən sonra Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsi qeyd olunur.

Günay Bank

Azərbaycan xalqını

Xalq Cümhuriyyətinin
100 illiyi
münasibətilə təbrik edir

Mingəçevir Turizm Kolleci Rusiyada keçirilən beynəlxalq konfransa təşkilatçılıq etmişdir

Ölkənin geniş beynəlxalq əlaqələr şəbəkəsinə malik təhsil ocaqlarından biri olan Mingəçevir Turizm Kolleci Sankt-Peterburq şəhərində beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələri çərçivəsində növbəti uğura imza atmışdır. Kolleç tərəf-dası olan Sankt-Peterburq Turizm və Hotel Servisi Kolleci ilə birgə təşkilatı missiyanı uğurla yerinə yetirərək "Peşəkar təhsil müəssisələrinin əmək bazarının tələblərinə uyğun inkişafı" mövzusunda beynəlxalq konfransın keçirilməsinə nail olmuşdur. Rusiya, İtaliya, Finlandiya və Azərbaycan təhsil müəssisələrinin iştirakı ilə keçirilən tədbirdə Sankt-Peterburq Təhsil Komitəsinin rəsmiləri də iştirak edirdilər. Konfransın əsas məqsədi kadr hazırlığı ilə məşğul olan təhsil müəssisələrinin əmək bazarının tələblərinə müvafiq olaraq yeni inkişaf yollarının və mexanizminin müəyyən edilməsinə nail olmasını təmin etmək idi. Konfransın keçirildiyi salondan tərtibatından tutmuş iştirakçılara təqdim olunan hüquqi və nəzəri materiallaradək bütün vəsaitlərdə Sankt-Peterburq Turizm və Hotel Servisi Kolleci ilə Mingəçevir Turizm Kollecinin adları da qoşa yazılmışdır.

"Peşəkar təhsil müəssisələrinin əmək bazarının tələblərinə uyğun inkişafı" adlı beynəlxalq konfransda Sankt-Peterburq Təhsil Komitəsi sədrinin müavini Yuri Solyannikov, komitənin peşəkarı təhsil üzrə aparıcı mütəxəssisi Yuliya Kovalyova və Rusiyanın əməkdar müəlimi, Sankt-Peterburq Turizm və Hotel Servisi Kollecinin direktoru Svetlana Antonova çıxış edərək müzakirə olunan mövzunun önəmindən danışdılar. Mingəçevir Turizm Kollecinin direktoru, iqtisad elmləri doktoru, professor Əyyub Əyyubov rəhbərlik etdiyi kollektiv, kollecin maddi texniki bazası, tədris imkanları, qazanılan uğurlar və geniş şəbəkəli beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələri barədə xüsusi slayd vasitəsi ilə etirazlı məlumat verdi. Əyyub Əyyubovun "Sosial əməkdaşlıq tədrisin inkişafına təsir edən əsas amillərdən biridir" mövzusunda məruzəsi də konfrans iştirakçılarına böyük marağa səbəb oldu. O, turizm sənayesinin inkişafı üçün kadr hazırlığı prosesində elmi, nəzəri və praktik yeniliklərin tətbiq olunmasının vacibliyindən etirazlı bəhs etdi. Konfransda İtaliyanın Kazarqo şəhərinin meri "School CFPA" hotelinin

əməkdaşı Skarpa Pina, İtaliyanın "IPS Vercari" təhsil müəssisəsinin direktoru Petro Rapiçarda və həmin təhsil ocağının müəllimi Nikola Klaudia Aleccandra, həmçinin Finlandiyanın Savonlinna şəhərinin "SAMLedu" kollecinin müəllimi Mika Nenonen, Timo Leso və həmin kollecin beynəlxalq təhsil proqramlarının rəhbəri Yuti Noora da çıxış etmişlər.

İki gün davam edən konfrans yadda qalan və faydalı olmuşdur. Belə ki, kolleç rəhbərliyinin konfransın təşkilindəki fəal rolu və faydalı təklifləri, keçirdiyi fərdi görüşləri sayəsində Mingəçevir Turizm Kollecinə iştirakçı tərəflərdən maraq daha da artırdı. Finlandiya və İtaliya təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlıq sazişinin imzalanması barədə ilkin müzakirələr aparıldı.

Konfrans iştirakçıları Sankt-Peterburq şəhərinin müxtəlif tarixi yerləri, Sankt-Peterburq Turizm və Hotel Servisi Kollecinin maddi-texniki bazası, tədris və təcrübə sahələri ilə yaxından tanış olmuşlar.

Lazim QULİYEV,
"Azərbaycan"

Kür çayında növbəti təmizlik aksiyası keçirilib

Mayın 25-də IDEA İctimai Birliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, dəniz ətraf mühiti üzrə ixtisaslaşmış dünya şöhrətli "Blue Marine Foundation" təşkilatı və Azərbaycan Gənclər Fondu tərəfindən Kür çayı sahilində ənənəvi təmizlik aksiyası təşkil edildi.

Balıqların çoxalma miqrasiyası dövründə təşkil edilən aksiya Kür çayının Neftçala rayonunun Banke qəsəbəsi ərazisindən keçən hissəsində keçirilib. AZƏRTAC-ın bölgə müxbiri xəbər verir ki, aksiyada 150 nəfərə yaxın könüllü, həmçinin yerli gənclər və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Sanitar normalara uyğun ləvazimatlar və xüsusi çayaqlarla təchiz olunmuş gənclər Kür çayı və onun sahillərini müxtəlif meşət tullantıları və balıqların kütləvi tələfinə səbəb olan sintetik balıqçılıq torlarından təmizliyiblər. Nəticədə 1 tona yaxın toplanmış tullantılar xüsusi neqliyyat vasitəsilə Neftçala rayonunun tullantılar poliqonuna təhvil

verilib. Aksiya zamanı, həmçinin yerli sakinlərə çayın tullantılarıla çirkəndirilməsi və zərərli balıqçılıq alətlərindən istifadənin Xəzər dənizi və Kür çayının ətraf mühitinə, eləcə də faunasına zərərli barədə məlumat verilib.

Aksiyanın keçirilməsində əsas məqsəd Kür sahillərinin çirkəndirilməsi və zibilənməsinin qarşısının alınması, bu ərazilərdə təmizliyə riayət olunması, xüsusilə atılan meşət tullantılarının Kür çayı və nəticə etibarilə, Xəzərin faunasına vurduğu zərərle bağlı ictimaiyyətin maarifləndirilməsidir.

Yekunda aksiya iştirakçılarına sertifikat təqdim olundu. Tədqiqatlar göstərir ki, çaylara atılan meşət və sənaye tullantılarının getdikcə çoxalması Kür çayı, o cümlədən Xəzər dənizində balıq artımının kəskin azalmasına səbəblərdən biridir. Bunu nəzərə alaraq, IDEA İctimai Birliyi tərəfindən mütəmadi olaraq Xəzər dənizinin bioresurslarının qoru-

nub saxlanması, artırılması və mühafizəsi məqsədilə Xəzər sahillərində, o cümlədən Kür çayı sahilində bu cür təmizlik aksiyaları təşkil edilir.

Kür çayı sahillərində mütəmadi olaraq təşkil edilən təmizlik aksiyaları təbii balansın saxlanılmasında və insan həyatında xüsusi rol oynayan çayların mühafizəsində cəmiyyətin səfərbər edilməsi, ərazinin ekoloji tarazlığının bərpası, ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasına töhfə verilməsi, insanlar arasında ekoloji mədəniyyətin və təbiətə qayğı hissinin təbliğ olunması baxımından böyük önəm daşıyır.

IDEA İctimai Birliyi aksiyaya qoşulan bütün təbiiəsevərlərə göstərdikləri fəallığa, sağlam ətraf mühitə naminə verdikləri töhfəyə görə təşəkkürünü bildirir. İctimai Birlik hər kəsi təbiətin mühafizəsi təşəbbüslərinə həssas yanaşmağa, sahillərimizin təmizliyinə riayət etməyə çağırır.

Nüvə Təbabəti Simpoziumunda onkoloqlar xərçəng şişlərinin müalicəsinə müasir yanaşma metodlarını müzakirə ediblər

2008-ci ildə ölkəmizdə radionuklid diaqnostika, dörd il sonra radionuklid terapiya şöbələri, 2014-cü ildə Nüvə Təbabəti İctimai Birliyi yaradılıb. 2015-ci ildə nüvə təbabəti ixtisası təsdiq edilib və 2016-cı ildə Nüvə Təbabəti Mərkəzi fəaliyyətə başlayıb. İki il ərzində mərkəzdə 1500-dən artıq xəstə müayinə olunub və onların 34 faizi qadınlardan ibarətdir. Müraciətlərin əksəriyyəti süd vəzi və ağ ciyər xərçəngi ilə əlaqədar olub. Yeni yaradılmış mərkəzdə həyata keçirilən tədbirlərin əsas məqsədi hədəfə yönələn müalicələrdən ibarətdir. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100-cü ildönümü ilə əlaqədar Bakıda keçirilən 2-ci Azərbaycan Nüvə Təbabəti Simpoziumunda məlumat verilib.

Azərbaycan onkoloqları ilə yanaşı, dünyanın müxtəlif ölkələrindən tibb ins-

titutlarının mütəxəssislərinin iştirak etdikləri simpoziumu Milli Onkologiya Mərkəzinin direktoru akademik Cəmil Əliyev açaraq iştirakçıları rəhbərlik etdiyi səhiyyə ocağı, eləcə də onun nəzdində fəaliyyət göstərən Milli Nüvə Mərkəzi barədə videofilmə baxmağa dəvət edib. Simpoziumun sessiyalarında Milli Onkologiya Mərkəzi baş direktorunun birinci müavini, tibb elmləri doktoru, professor Əziz Əliyev "Baş boyun şişlərinə müasir yanaşma", Avropa Nüvə Təbabəti Cəmiyyətinin elmi katibi, professor Jan Pruijm "Nüvə təbabətinin gələcəyi: teranistika" və Nüvə Təbabəti Mərkəzinin müdiri Fuad Novruzov "Azərbaycanda nüvə təbabəti və molekulyar görüntüləmə", "Prostat xərçənginin radionuklid müalicəsində Azərbaycan təcrübəsi", "Liverpool University Hospital"ın icraçı direktorunun bi-

rinci müavini, professor Sobhan Vinjamuri "Süd vəzi xərçənginin və ginekoloji şişlərin molekulyar görüntüləməsi", Avstriyanın Vyana Tibb Universitetinin onkoloji elmi araşdırmalar laboratoriyasının rəsmi nümayəndələri, professorlar Markus Mitterhauser və Volfgang Vadsak "RET müayinəsinə istiqad olunan onkoloji radiofarmeparatlar", professor Güneyt Türkmen "Prostat xərçənginə molekulyar görüntüləmə", Milli Onkologiya Mərkəzinin baş direktorunun müavini Fuad Quliyev "Prostat xərçənginə müasir yanaşma" mövzularında məruzələrlə çıxış ediblər.

Simpoziumda Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Humanitar siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Fərah Əliyeva da iştirak edib.

Baş Prokurorluq və Daxili İşlər Nazirliyinin birgə məlumatı

Cinayət yolu ilə əldə edilmiş külli miqdarda pul vəsaitlərinin leqallaşdırılması əməllərini törətməkdə şübhəli bilinən mütəşəkkil dəstənin üzvləri həbs olunub

Prokurorluq və daxili işlər orqanları tərəfindən ölkənin iqtisadi maraqlarına qarşı yönəlməklə sahibkarlıq fəaliyyətinin qanunla müəyyənləşdirilən qaydalarına qəsd edən cinayətlərin aşkarlanaraq qarşısının alınması istiqamətində həyata keçirilən istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçməyən Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası (AXCP) adlı qurumun funksionerlərindən Əli Kərimli, Qənimət Vayidov, Saleh Rüstəmov, Vidadi Rüstəmi, Aqil Məhərrəmov, Ruslan Nəsirov, Babək Həsənov və digərlərinin Bakı şəhər sakinləri Ceyhun Hüseynov, Rauf İsgəndərov, Heydər Əhmədov, Tural Mehdiqanov və qeyrilərinin üzv olmaları qurumun respublikamızda və xaricdə dövlətimizə, dövlətçiliyimizə və milli maraqlarımıza zidd olaraq keçirilən tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi üçün qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti nəticəsində əldə edilmiş külli miqdarda çirkli pul vəsaitlərinin leqallaşdırılması əməllərini törətmələrinə dair kifayət qədər sübutlar toplanıb.

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun və Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatı Azərbaycanın AZƏRTAC-a daxil olan birgə məlumatında bildirilir ki, Rusiya Federasiyasında yaşayan Saleh Rüstəmov çirkli pul vəsaitlərinin əldə edilməsinin mənbəyini gizlətmək məqsədilə "Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında" qanunun, Vergi Məcəlləsi və digər normativ hüquqi aktların tələblərini pozaraq qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatına alınmadan, vergi ödəyicisi kimi uçqda durmadan, həmçinin xüsusi razılıq (lisensiya) olmadan banklar və digər kredit təşkilatlarının müstəsna funksiyalarına aid faktiki bank fəaliyyətini həyata keçirmək məqsədi ilə AXCP-nin fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi üçün Rusiya Federasiyasının ərazisində təbliğat aparıb.

Saleh Rüstəmov daha sonra biznes strukturlarında çalışan və əvvəllər tanışdığı Azərbaycan Respublikasının ayrı-ayrı vətəndaşlarından hər ay toplayaraq Moskvada kommersiya bankında açdığı hesabına keçirdiyi 30 min ABŞ dollarını 2016-cı ilin martından etibarən Bakıda valyuta əməliyyatlarının qanunsuz köçürülməsi ilə məşğul olan Ceyhun Hüseynov, Rauf İsgəndərov, Heydər Əhmədov və Tural Mehdiqanov vasitəsilə Vidadi Rüstəmiyə çatdırılmasını təmin edib. V.Rüstəminin həmin vəsaitləri qəbul edib Aqil Məhərrəmov, Ruslan Nəsirov və Babək Həsənov, onların isə AXCP-nin funksionerlərinə vermələri ilə ümumilikdə 412 min ABŞ dollarını AXCP-nin tədbirlərinin maliyyələşdirilməsinə, dəstə üzvlərinin iqtisadi mar-

raqlarının təmin olunmasına və digər maliyyə əməliyyatlarının həyata keçirilməsinə, beləliklə də cinayət yolu ilə əldə edilmiş külli miqdarda pul vəsaitlərinin leqallaşdırılması əməllərini törətmələri üçün əsaslı şübhələr müəyyən olunub.

Həmin xüsusi satlar Saleh Rüstəmov, Vidadi Rüstəmi, Ceyhun Hüseynov və başqalarının ifadələri, digər istintaq hərəkətləri və əməliyyat-axtarış tədbirləri ilə təsdiq olunub, müvafiq ekspertizanın rəyi ilə həmin şəxslərin mobil cihazlarında pul vəsaitlərinin qeyri-qanuni dövriyyəsinə dair texniki sübutlar əldə edilib.

İş üzrə dindirilmiş Babək Həsənov, Ruslan Nəsirov, Aqil Məhərrəmov qəbul olunan qanunsuz əməlləri etiraz edərək təmsil etdikləri qurumun fəaliyyət və tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi üçün Saleh Rüstəmovun Moskvada şəhərindən göndərdiyi pul vəsaitlərini Vidadi Rüstəmidən qəbul edib Əli Kərimliyə və digər şəxslərə verdiklərini bildiriblər. Onların yaşadıkları ünvanlarda aparılmış axtarışlar zamanı qanunsuz pul dövriyyəsinin, çirkli pulların leqallaşdırılmasını təsdiqləyən bank kartları və başqa sənədlər aşkar edilərək maddi sübut kimi götürülüb.

Saleh Rüstəmov, Vidadi Rüstəmi, Aqil Məhərrəmov, Ruslan Nəsirov, Babək Həsənov, Eltac Əliyev Cinayət

Məcəlləsinin 192.3.2-ci (xüsusilə külli miqdarda gəlir əldə etməkə qanunsuz sahibkarlıq), 193-1.3.1-ci və 193-1.3.2-ci (mütəşəkkil dəstə tərəfindən cinayət yolu ilə əldə edilmiş külli miqdarda pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma) və sair maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq barələrində məhkəmənin qərarları ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib. İstintaqdan gizləndiyi üçün Eltac Əliyev barəsində axtarış elan olunub.

Təqsirləndirilən şəxslərin cinayət-prosessual qanunvericilikdə nəzərdə tutulan müdafiə, hüquqi yardım almaq və sair hüquqları tam təmin edilib.

Bəzi kütləvi informasiya vasitələrində və sosial şəbəkələrdə yayılan məlumatlar isə istintaqa təsir göstərmək, cinayət işini süni surətdə siyasiləşdirərək cəmiyyətdə qəsdən yanlış fikir formalaşdırmaq və ictimai rəyi çətdirmək məqsədi güdür.

Hazırda Baş Prokurorluğun və Daxili İşlər Nazirliyinin aidiyyəti qurumları tərəfindən cinayət işi üzrə hərtərəfli və obyektiv istintaq aparılmaqla təqsirkar şəxslərin dairəsinin tam müəyyənləşdirilərək məsuliyyətə cəlb olunmaları istiqamətində qanunvericilikdə nəzərdə tutulan zəruri istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

Ermənistan ordusu iriçaplı pulemyotlardan istifadə etməklə atəşkəs rejimini 79 dəfə pozub

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində iriçaplı pulemyotlardan da istifadə etməklə sutka ərzində atəşkəs rejimini 79 dəfə pozub.

Müdafiə Nazirliyinin məlumatı Azərbaycanın AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Ermənistan Respublikasının Noyemberyan rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə, İcevan rayonunun Berkaber və Parava-

kar kəndlərində yerləşən mövqelərdən Ağstafa rayonunun Köhnəqışlaq, Qazax rayonunun Qaymaqlı və Qızılcacılı kəndlərində, Krasnoselsk rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Gədəbəy rayonunun Zamanlı kəndində və adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Tərtər rayonunun işğal altındakı Göyax, Çiləburt, Ağdam rayonunun Tağı-

beyli, Şıxlar, Cəvahirli, Yusifcanlı, Mərzili, Xocavənd rayonunun Kuropatkino, Füzuli rayonunun Aşağı Veysəlli, Qərvənd, Qaraxanbəyli, Qorqan, Kürdlər, Horadiz, Cəbrayıl rayonunun Nüzgar kəndləri yaxınlığında, həmçinin Goranboy, Tərtər və Xocavənd rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də ordumuzun mövqelərinə atəş açılıb.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Ünvan

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Məhəmməd Nərimanov prospekti,
529-cu məhəllə, IV mərtəbə
e-mail:
secretary@azerbaijan-news.az
az_reklam@azeronline.com
azerbaijan-news@mail.ru
www.azerbaijan-news.az

Telefonlar

Qəbul otağı - 539-68-71,
Baş redaktor müavini - 538-86-86, 434-63-30,
538-97-96,
Mosul katib - 539-43-23,
Mosul katib müavini - 539-44-91,
Parlament və
siyasət şöbəsi - 539-72-39, 539-63-82,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,

Beynəlxalq həyat, idman
va informasiya şöbəsi - 432-37-68,
Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60,
Reklam şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Fotoilustrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Mühəsibət - 539-59-33,
Faks - (+994 12) 5398441

Qeydiyyat nömrəsi 1

"Azərbaycan" qəzetinin
kompüter mərkəzində
yığıb səhifələnmə,
"Azərbaycan" nəşriyyatında
çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda
söylenilənlərlə bərabər,
dörd üçün göndərilən digər
yazılarda fikirlər də
Azərbaycan dövlətinin
mənafehinə uyğun gəlməlidir

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik qəzet

Tiraj 8778

Sifariş 1514